Bartoloméo de las Casas

Yerlilerin Gözyaşları

İMGE kitabevi

Yerlilerin Yok Edilişinin Kısa Tarihi

İngilizce ve özgün İspanyolca metinden karşılaştırarak çeviren:
Oktay Etiman

2. BASKI

İMGE kitabevi

Bartoloméo de las Casas, 1474 yılında Sevilya'da doğdu. Tarihçi, Dominiken papaz, uluslararası hukuk ve insan hakları normlarının ilk savunucularından ve köleciliğe karşı çıkan ilk Avrupalıdır. Orta halli bir tacir olan babası, Kristof Kolomb'un ikinci yolculuğuna katıldı. Dönemin itibarlı eğitim kurumlarından Salamanca Üniversitesi'nde hukuk eğitimi alan Casas, Kolomb'un birinci yolculuğunun özetini ve hayatını kaleme aldı. 1502 yılında Nicolas de Ovando ile birlikte asker olarak Hispaniola Adası'na gitti. Bazı keşif seferlerine katıldı. 1506'da Avrupa'ya giden Casas, Roma'da papaz yardımcılığına atandı. 1512'de Yeni Dünya'ya atanan ilk papaz oldu. 1515'te İspanya'ya dönerek yerlilere yapılan eziyetleri anlattı. 1516'da yerlilere yapılan muameleyi soruşturacak bir komisyonun üyesi olarak Amerika'ya döndü. 1520'de İspanya Kralı V. Carlos'un huzurunda yerlilere yapılan muameleyi eleştirdi ve yerlilerin Hıristiyanlığa ancak barışçıl yöntemlerle kazandırılabileceğini savundu. Uzun tartışmalardan sonra Casas'ın fikirlerinin doğru olduğunu kabul eden V. Carlos, köleciliği yasaklayan bir yasa çıkarttı ve "özgür yerli kentleri" kurulması önerisini destekledi. Papa'nın ve İspanya Kralı'nın, 1537'de, yerlilerin köle olarak çalıştırılmalarını ve mallarına el konulmasını yasaklayan kararlar almasında büyük bir rol oynayan Casas, hayatının sonuna kadar yerli hakları savunuculuğu yaptı. 1566 yılında Madrid'de öldü.

Casas'ın Eserleri:

- *De Único Modo* (Tek Yol)
- *Historia Apologética* (Özür Dileyen Tarih)
- *Historia de las Indias* (Batı Hint Adaları Tarihi)
- *Spanish Cruelties* (İspanyolların Zulmü)
- *Brevísima Relación de la Destrucción de las Indias* (Yerlilerin Gözyaşları: Yerlilerin Yok Edilişinin Kısa Tarihi)
- *Avisos y reglas para confesores de españoles* (Günah Çıkartan İspanyol Papazları İçin Öğütler ve Kurallar)

Oktay Etiman, 1947 yılında Adana'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini tamamlayıp geldiği Ankara'da ODTÜ'de kısa bir süre kaldıktan sonra Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne geçti. 60'lı yılların ikinci yarısında devrimci hareket içinde yer aldı. 1972 yılında tutuklandı. 12 Mart döneminde idama mahkûm edildi. 1974 yılında çıkarılan Af Yasası ile cezası 30 yıla indirildi. 14 yıl hapishanelerde yattıktan sonra, 1986 yılında serbest bırakıldı. Britanika ansiklopedisinin Türkçeleştirildiği süreçte çevirmen olarak çalıştı. Halen çevirmen, kameraman ve kurgucu olarak çalışmaktadır.

Etiman'ın Çevirileri:

- Noah Gordon, *Hekim* (Yurt Yayınları, 2001)
- Michael Curtis Ford, *On Binler* (Yurt Yayınları, 2002)
- Wolfgang Sacsh (der.), *Kalkınma Sözlüğü* (Özgür Üniversite Yayınları, 2007)
- Bartoloméo de las Casas, *Yerlilerin Gözyaşları: Yerlilerin Yok Edilişinin Kısa Tarihi* (İmge Kitabevi Yayınları, 2009, 2011)

İmge Kitabevi Yayınları

Ankara / Kızılay
Konur Sokak No: 17
Tel: (312) 419 46 10 - 419 46 11
Faks: (312) 425 29 87
E-Posta: imge@imge.com.tr

İstanbul / Taksim
İstiklal Cad. Zambak Sok. No: 2/4
Tel: (212) 249 34 79
Faks: (212) 249 35 79
E-Posta: imge@imge.com.tr

Genel Dağıtım

Ankara / Kızılay
Konur Sokak No: 17
Tel: (312) 417 50 95 - 417 50 96
Faks: (312) 425 65 32
E-Posta: imge@imge.com.tr

İstanbul / Cağaloğlu
Ankara Caddesi No: 45/A
Tel: (212) 527 40 57
Faks: (212) 527 41 45
E-Posta: imge@imge.com.tr

Bartoloméo de las Casas

Yerlilerin Gözyaşları

Yerlilerin Yok Edilişinin Kısa Tarihi

İngilizce ve Özgün İspanyolca Metinden
Karşılaştırarak Çeviren
Oktay Etiman

İMGE
kitabevi

İmge Kitabevi Yayınları
Genel Yayın Yönetmeni
Şebnem Çiler Tabakçı

ISBN 978-975-533-610-7

Özgün Adı
Brevísima Relación de la Destrucción de las Indias

© İmge Kitabevi Yayınları, 2009

Tüm hakları saklıdır.
Yayıncı izni olmadan, kısmen de olsa
fotokopi, film vb. elektronik ve mekanik
yöntemlerle çoğaltılamaz.

1. Baskı: Eylül 2009
2. Baskı: Haziran 2011

Kapak
Aslı Sezer

Dizgi
Yalçın Ateş

Baskı ve Cilt
Pelin Ofset Tipo Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
İvedik Organize Matbaacılar Sitesi
558. Sok. No: 28 Yenimahalle-Ankara
Tel: (312) 395 25 80-83 • Faks: 395 25 84
www.pelinofset.com.tr

İ m g e K i t a b e v i
Yayıncılık Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Konur Sok. No: 3 Kızılay 06650 Ankara
Tel: (312) 419 46 10-11 • Faks: (312) 425 29 87
İnternet: imge.com.tr • E-Posta: imge@imge.com.tr

Bu metin, Bartoloméo de las Casas'ın "Brevísima relación de la destrucción de las Indias"ı ve John Philips'in İngilizceye 1656 yılında *The Tears of The Indians* adıyla yaptığı çeviri karşılaştırılarak Türkçeye kazandırıldı.

"Çok uysallar, kötülük ve silah diye bir şey bilmiyorlar..... kılıç gösterdik, keskin kenarlarına dokunup ellerini yaraladılar..... emir almaya, bize köle olarak hizmet etmeye yatkın insanlar..... Kudretli Efendimizin Hıristiyanlığı kabul etmek istemeyenlerin yok edilmesine karar vermesine Kutsal İsa yardım etsin."

Kristof Kolomb
Birinci Yolculuk

"Yerliler, kendilerini katletmeye başlayıncaya kadar İspanyollara hiçbir zarar vermemişlerdir."

Bartoloméo de las Casas,
Yerlilerin Yok Edilişinin Kısa Tarihi

Çevirmenin Notu

Avrupa 11. yüzyılın sonlarında I. Haçlı Seferi'ni gerçekleştirinceye kadar büyük ölçüde kendi içine kapalıydı. Haçlıların Filistin ve Suriye'de kurdukları Hıristiyan devletçiklerin ortadan kalkmasıyla birlikte, Avrupalıların Müslüman Yakındoğu ile siyasal ve ticari ilişkileri sınırlandı. Osmanlıların Konstantinopolis'i fethi de Avrupa'nın Doğu ile ilişkilerini etkiledi. Daha önce Venedikli ve Cenovalı tacirler, Çin ve Hindistan'dan başlayan Doğu ticaret yollarının son bulduğu noktalar olan Kırım limanları, Trabzon, Konstantinopolis, Trablusşam (Tripolis), Urfa, Antakya, Beyrut ve İskenderiye kentlerine karavelalarla getirdikleri Avrupa mallarını Asya ürünleriyle değiştiriyorlardı. Ancak artık bu yol tıkanmıştı.

Ortaçağın karanlığının büyük ölçüde çözüldüğü Avrupa'da, Rönesans ile ulus devletler ortaya çıkıyor, bilim ve çeşitli sanat dallarında büyük gelişmeler oluyordu. 15. yüzyılın sonlarından itibaren bir "keşifler ve

ticaret devrimi" çağı başladı. Kapitalizmin eşiğine, merkantilizm ile dünyanın diğer bölgelerinden daha önce ulaşmış olan Avrupa'nın içine girdiği tıkanıklığı aşması gerekiyordu. Bazı kozmoğraflar, "hep batıya giderek Doğu'ya ulaşılabileceği" fikrini ileri sürmeye başlamışlardı. Bartolomeu Dias 1488'de Ümit Burnu'nu aşarak Atlas ve Hint okyanusları üzerinden Asya'ya ulaştıran deniz yolunu buldu. Kristof Kolomb, 1492'de Batı Hint Adaları'na ulaştı.

Kolomb, çıktığı ilk ada olan Guahanahari'nin Hindistan'ın batısındaki bir ada, Küba adasını ise, yerlilerden altın bakımından çok zengin olduğunu duyduğu "Cipango" yani bugünkü Japonya olduğunu zannetti. Daha sonra başka adaları da keşfeden Kolomb, dünya üzerindeki doğal zenginliklerin, hazır servetlerin ve ucuz emek depolarının yağmalanması sürecini, yani sömürgeciliği başlatan Avrupalı oldu. Kolomb'un, iç kesimlerine doğru biraz daha ilerlediği takdirde "Hitay"a, yani Çin'e ve Kubilay Han'a ulaşabileceğini zannettiği toprakların aslında yeni bir kıta olduğunu 1502'de Amerigo Vespucci fark etti. İspanyol sömürgecilerin, Hintli zannettikleri Amerika yerlilerine zulmü Kolomb ile başladı. Gözü altın hırsıyla dönmüş olan Kolomb, keşfettiği adalarda yaşayan yerlilerin altın olarak vergi vermeleri zorunluluğunu getirdi. 1495 yılında, yerlilerin rahat durmadıklarını öne sürerek bir "cezalandırma" harekâtı düzenledi. Asıl amacı yerlileri köleleştirmekti. Tutsak aldığı 500 kadar yerliyi kardeşi Diego ile İspanya'ya gönderdi. Yeni Dünya'ya daha sonra peş peşe gelen İspanyollar da Kolomb'un yöntemlerini uyguladılar. Artık, İspanya'ya karavelalarla altın ve gümüş taşıma dönemi açılmıştı.

Batı Hint Adaları'nın keşfi ile Avrupa'da sermaye birikimi hızlandı. İspanya'yı İngiltere ve Fransa izledi. 1588'de II. Felipe'nin donanmasını ağır bir yenilgiye uğratan İngiltere ve 1625'te Kardinal Richelieu döneminde sömürge işlerinden sorumlu bir Donanma Konseyi kuran Fransa, birbirleriyle rekabet halinde Yeni Dünya'yı sömürgeleştirmeye başladılar.

1992 yılında Amerika'nın keşfinin 500. yıldönümünün kutlanması girişimine değişik çevrelerden tepkiler geldi. Bütün dünyada bu keşfin mahiyeti tartışıldı. Sömürgeciliğin Amerika yerlilerini nasıl yok ettiği, kültürleri ve doğal ortamları üzerinde ne kadar büyük bir tahribata yol açtığı gündeme getirildi.

Avrupalıların fetihleri ve sömürgeleştirme süreci, birçok yerli dilinin ortadan kalkmasıyla ve varlığını koruyabilen yerli topluluklarının yaşama biçimlerinin kökünden değişmesiyle sonuçlandı. Batı Hint Adaları'nda konuşulan yerel diller de hemen hemen tümüyle yok oldu.

İspanyollar gelmeden önce bazı kaynaklara göre 50, bazılarına göre 30 milyon olan yerli nüfus 40 yıl sonra 4 milyona düştü. Yerlilerin yarısının Avrupa'dan gelen bulaşıcı hastalıklar nedeniyle ölmüş olduğu kabul edilse bile, ortaya çok korkunç bir katliam tablosu çıkmaktadır.

Yüzlerce yıl önce yaşananları Bartoloméo de las Casas'ın eserlerinden öğreniyoruz. Tarihçi, Dominiken papaz, uluslararası hukuk ve insan hakları normlarının ilk savunucularından ve köleciliğe karşı çıkan ilk Avrupalı olan Bartoloméo de las Casas, 1474 yılında Sevilya'da doğdu. Orta halli bir tacir olan babası, Kristof Kolomb'un ikinci yolculuğuna katılmıştı. Dönemin itibarlı eğitim kurumlarından Salamanca Üniversitesi'nde hukuk

eğitimi alan Casas, Kolomb'un birinci yolculuğunun özetini ve hayatını kaleme aldı. 1502 yılında Nicolas de Ovando ile birlikte asker olarak Hispaniola Adası'na gitti. Bazı keşif seferlerine katıldığı için diğer İspanyollar gibi ona da bir encomienda* verildi. Bu dönemde İspanyolların yerlilere yaptıkları zulmü gözleriyle gördü.

1506'da Avrupa'ya giden Casas, Roma'da papaz yardımcılığına atandı. Hispaniola'ya döndü. İspanyolların yerlilere yaptıkları eziyetleri eleştiren Papaz Antonio de Montesinos'u dinledikten sonra encomienda'sını ve kölelerini İspanya'nın bölge valisi Velasquez'e iade etti ve hayatının sonuna kadar yerli hakları savunuculuğu yaptı. 1512'de Yeni Dünya'ya atanan ilk papaz oldu. Küba Adası'nın katliamlarla fethedilişine tanıklık etti. İspanyol işgaline karşı direnen yerlilerin önderi Şef Hatuey'in diri diri yakılışını engelleyemedi. 1515'te İspanya'ya dönerek yerlilere yapılan eziyetleri anlattı. 1516'da yerlilere yapılan muameleyi soruşturacak bir komisyonun üyesi olarak Amerika'ya döndü.

1520'de İspanya Kralı V. Carlos'un huzurunda yerlilere yapılan muameleyi eleştirdi ve yerlilerin Hıristiyanlığa ancak barışçıl yöntemlerle kazandırılabileceğini savundu. Uzun tartışmalardan sonra fikirlerinin doğru olduğunu kabul eden V. Carlos, köleciliği yasaklayan bir yasa çıkarttı ve Casas'ın "özgür yerli kentleri" kurulması önerisini destekledi. Barışçıl yöntemlerle kurulacak olan bu kentler, İspanyollar ile yerlilerin Amerika'da birlikte yaratacakları yeni bir uygarlığın temelini oluşturacaktı. Bugünkü Venezüella'nın kuzeyinde yer alan Paria Körfe-

* Kraliyet yasalarına göre sömürgelerde "keşif" seferine katılan İspanyollara, üzerinde yaşayan yerlilerle birlikte bahşedilen topraklar.

zi sahilinde başlatılan ve İspanyollar ile özgür yerlilerin birlikte çalıştıkları bu proje, encomienda sahiplerinin sert muhalefetiyle karşılaştı. Köleci İspanyolların kışkırttıkları bazı yerliler de bu "özgür yerli kenti"ne saldırdılar. Deneme başarısızlıkla sonuçlanınca Casas bir Dominiken manastırına sığındı ve bu tarikata girdi. Bu sırada başka bir Dominiken papaz ise İspanyol yetkililere yazdığı bir mektupta, yerlilerin çektikleri acıların nedeninin geçmişte işledikleri günahlardan dolayı Tanrı'nın verdiği ceza olduğunu ve yerlilerin hayvana yakın yaratıklar olduğunu belirtiyordu. Bundan sonra köleciliği yasaklayan yasa yürürlükten kaldırıldı. Bu değişikliğe karşı çıkan Casas'ın, "özgür yerli kentleri" fikriyle ütopik sosyalist Thomas More'u etkilemiş olması olasıdır. Çünkü Casas'ın Erasmus ile, Erasmus'un ise Moor ile ilişkileri vardı.

Bazı yerli dillerini öğrenen Casas, yerlilerin maruz bırakıldıkları haksızlıkların tek tek encomienda sahiplerinin yaptıklarına karşı çıkmakla değil, ancak encomienda sisteminin ortadan kaldırılmasıyla son verilebileceği sonucuna ulaştı. Casas, *De Único Modo* (Tek Yol) adlı eserinde, Hıristiyanlığın yerlilere zora başvurulmadan götürülmesi gerektiğini savundu. Antropolojik bir çalışma olan *Historia Apologética*'da (Özür Dileyen Tarih) 'barbar' olarak görülüp yok edilen yerlilerin, tanrıları, Romalılar ve Yunanlılarınki gibi 'günahkâr ve suçlu' değil, 'erdemli' olarak tahayyül ettiklerini, kendilerine 'çirkin ihtiraslara sahip ve bireysel çıkar peşinde koşan' krallar seçmediklerini, kıtlık yıllarında dayanışma ağı kurarak ihtiyat olarak ayırdıkları tahılı paylaştıklarını, yoksul, dul ve yetimlere her zaman ihtiyaçları kadar yardımda bulunduklarını, yaptıkları yüzlerce millik yol-

ların Romalılarınkinden daha kullanışlı olduğunu, birçok alanda Asurlulardan ve Babillilerden daha ileri olduklarını açıklayıp gözler önüne sererek İspanyol sömürgecilerinin aslında gelişmiş uygarlıkları yok etmiş olduklarını kanıtladı. *Historia de las Indias* (Batı Hint Adaları Tarihi) ve ölümünden sonra yayınlanmış olan *Spanish Cruelties* (İspanyolların Zulmü) adlı kitaplarında da tanıklık ettiği olayları ayrıntılı olarak anlattı.

Papa'nın ve İspanya Kralı'nın, 1537'de yerlilerin köle olarak çalıştırılmalarını ve mallarına el konulmasını yasaklayan kararlar almasında büyük bir rol oynadı (Kraliyetin bu kararları daha sonra değiştirildi). Yeni Dünya'ya giden İspanyolların yerlilere dayattıkları baskıcı ve adaletsiz uygulamaları olay anlatımlarıyla açıkladı. Batı Hint Adaları Konseyi'ne gönderdiği üç uzun mektupta belirli kişi ve kurumların encomienda sistemi aracılığıyla yerlileri nasıl ezip yok ettiklerini anlattı. Bu fikirlerinden dolayı Yeni Dünya'daki İspanyol yetkililerle sürekli çatıştı. Casas, 1542'de küçük hacimli olan ancak büyük ilgi gören *Brevísima Relación de la Destrucción de las Indias*'ı (Yerlilerin Yok Edilişinin Kısa Tarihi) adlı kitabını yazdı. 1552'de Engizisyon'dan izin almadan yayınladığı bu eserinden, İngiltere, Fransa ve Hollanda, daha sonra İspanya'nın Yeni Dünya'daki sömürgecilik tekelini kırma çabalarında politik dayanak olarak yararlanmak istediler. Amerikalılar da 1890'larda İspanya'nın Amerika kıtasındaki varlığına son vermek için bu eseri kullandılar. Casas, insani değerleri bakımından önemini günümüzde de koruyan ve halktan çok, etkilemek istediği V. Carlos için yazdığı bu eserini Kral'ın huzurunda bir heyete okudu. Kral, Casas'ın bu çabaları sonunda Yeni Yasalar'ı çıkardı. (*Leyes Nuevos* adı verilen bu ya-

salar da daha sonra değiştirilmiştir.) Yeni Yasalar'a göre, encomiendalar babadan oğula miras yoluyla devredilemeyecek, encomienda sahipleri aradan bir kuşak geçtikten sonra köle olarak çalıştırdıkları yerlileri serbest bırakacaklardı. Casas, bu yasaların uygulanmasını sağlamak için Chiapas piskoposluğuna atandı. 1544'te Amerika'ya döndü. Ancak yeni yasalar Amerika'da uygulanmadı. Casas, ölüm tehditleri almasına rağmen *Avisos y reglas para confesores de españoles*'ı (Günah Çıkartan İspanyol Papazları İçin Öğütler ve Kurallar) yazdı. Bu kurallara göre, papazlar, encomienda'larında yerlileri köle olarak çalıştırıp sömüren İspanyolların günah çıkarma taleplerini kabul etmeyeceklerdi. Bunun üzerine öbür piskoposlar da encomienda sahipleri gibi Casas'a tavır aldılar. Casas, bundan sonra piskoposluk görevinden ayrıldı ve İspanya'ya döndü. Konsey'e ve Kral'a yerli haklarını savunan çok sayıda dilekçe yazdı. 1550'de İspanyolların yerlilere yaptıklarını savunan "bilgin" Ginés de Sepúlveda ile uzun süren bir tartışmaya girdi. *Democrates Alter, sive de justas belli causi apud Indos* (Yerlilere Açılan Savaşın Haklılığı Üzerine) adlı bir kitap yazmış olan Sepúlveda'ya göre İspanyolların yerlilerle yaptıkları savaşlar haklı savaşlardı. Çünkü, (1) yerliler, puta taptıkları için Tanrı'ya karşı büyük günah işlemekteydiler, (2) yerliler ilkel ve aşağı oldukları için Aristoteles'in de söylediği gibi doğuştan köleydiler, (3) yerlilerin Hıristiyanlığa kazandırılması için askeri fetih harekâtının en etkili yöntem olduğu anlaşılmıştı, (4) yerlilerin topraklarının fethedilmesi, aralarında en zayıf olanların korunmasını olanaklı kılacaktı.

Bartoloméo de las Casas ise ırkçılığı da içeren bu fikirlere şu tezleriyle karşı çıktı: Yerliler Hıristiyanlığı ka-

bul edebilecek akla ve ruha sahiptirler; ancak bunun için zora başvurulmaması gerekir. İspanyolları ilgilendiren, aslında Hıristiyanlığa kazandırılmalarıyla ilgilenmedikleri, yerlilerin elindeki altın, gümüş ve değerli taşları yağmalamaktır. Bundan dolayı İspanyolların yerlilerle yaptıkları savaşlar haksız savaşlardır, yerlilerin toprakları gasp edilmiştir, yerlilerin köle olarak çalıştırılmalarının hiçbir haklı nedeni yoktur. Encomienda, sistem olarak yanlıştır. İspanyollar kendilerini katletmeye başlayıncaya kadar yerliler İspanyollara hiçbir zarar vermemişlerdir ve yerlilerin yaptıkları bütün savaşlar haklı savaşlardır. Casas, bu tezlerini, anlattığı olaylarla kanıtladı.

Casas, bu fikirleriyle, uluslararası hukukun ve insan hakları normlarının ilk savunucularından biri olarak kabul edilmektedir. Kral ve tanınmış ilahiyatçılar Casas'a hak verdiler, ama yerlilerin köle olarak sömürülmeleri uygulamasına son verilmedi. Casas hayatının sonuna kadar yerli hakları savunuculuğu yaptı. 1566 yılında Madrid'de öldü. İspanya Kralı, Peru Genel Valisi Francisco de Toledo'nun önerisi üzerine Bartoloméo de las Casas'ın yayınlanmış ve yayınlanmamış tüm yapıtlarının toplatılmasını emretti. İspanya'dan sonra birkaç Avrupa ülkesinde de yayınlanan *Yerlilerin Gözyaşları* adlı eserinde, Yeni Dünya'daki İspanyol yetkililerden sık sık zorba (tiran) diye bahsederek, yerli katliamını desteklediği takdirde Kral'ın da zorba olarak anılacağı fikrini uyandırmak istedi. Vasiyetinde, "o toprakların gerçek sahipleri olan yerlilere... topraklarının ve özgürlüklerinin iade edilmesi" gerektiğini, "yerli soykırımı"nın "günah ve çok büyük bir adaletsizlik" olduğunu ifade eden Casas, yerlilerin kendilerine barbarca davranan İspanyollara insani değerleriyle ve uygarca davrandıklarının farkındaydı.

İspanyolların yaptıkları bütün savaşların haksız olduğunu, hatta bunlara savaş değil ancak katliam denilebileceğini, çünkü yerlilerin kendilerini savunabilecek olanaklara sahip olmadıklarını eserlerinde hep vurguladı. Yerlilerin "çıplak" olduklarını yazarken İspanyollar gibi zırhları olmadıklarını da anlatmak istiyordu. Peru ile ilgili gözlemlerini aktarırken bu ülkeden İspanya'ya götürülen zenginliklerin en ufak bir parçasının bile, ne İspanya Kralı'na ne İspanya kilisesine ne de İspanya halkına ait olduğunu, bütün bu zenginliklerin "hunharca bir istilanın, acımasızca yürütülen köleciliğin, mülkiyet hırsızlığının ve mezar soygunculuğunun" sonucu olduğunu söyleyecek kadar sömürgeciliğe karşı kesin bir tutum içindeydi.

19. yüzyılın başlarında Simón Bolívar ve diğer devrimciler Casas'tan esinlendiler ve 20. yüzyılın ikinci yarısında Peru ve Meksika'da, ortaya çıkan yerlilerin, nüfusun çoğunluğunu oluşturdukları ülkelerin toplumsal ve siyasal yaşamında belirleyici bir konuma gelmesini savunan Indigenismo hareketinin gelişmesiyle birlikte Casas'ın adı yeniden ön plana çıktı. Mayaların torunları, atalarının çektikleri acıları insanlığa duyuran Casas'a saygılarını, Meksika'daki Chiapas eyaletinin başkentine verdikleri isimle dile getiriyorlar: San Cristobal las Casas.

Casas, Avrupalıların, Batılı olmayanlarla ilk tarihsel karşılaşmasını, yerlileri yok etmekle kalmayıp kültürel varlıklarını ve üzerinde yaşadıkları doğal ortamlarını, örneğin yağmur ormanlarını da sistematik bir şekilde yok edişlerini, kendilerinden olmayanları yok edenlerin nasıl bir yozlaşmışlık içinde olduklarını sorguluyor.

Bu çeviriyi yaparken 1656 yılında "İngilizceleştirilerek" basılan metni temel aldım. Casas'ın İspanyolca met-

nine de, bu dili pek bilmemekle birlikte, zaman zaman başvurdum. Dipnotlarda, Casas'ın *History of Indies, Diary of the First Voyage, The Only Way, Apologetic History of Indies adlı eserlerinden, Britanika* ve *Bookshelf* ansiklopedilerinden, internetten edindiğim "SP1240: Colombus and Las Casas" başlıklı metinden ve başka metinlerden, Francis Patrick Sullivan'ın kaleme aldığı *Indian Freedom* adlı kitaptan yararlandım.

Bazı din adamları sömürgeci uygulamaları desteklerken, Yeni Dünya'da tarihin en büyük soykırımlarından birini yapan İspanyol sömürgecilerinin arasında, 16. yüzyılda vicdanının sesini bastırmayarak tanık olduğu olayları gün yüzüne çıkardığı için ülkesinde "İspanyol düşmanı" ilan edilen Casas'ın metnini elimden geldiğince rahat okunabilir bir hale getirmeye çalıştım.

Oktay Etiman

Casas'ın Metnini İngilizceye Çeviren John Philips'in İngiltere Kral Naibi Oliver'e Hitabı

İngiltere, İskoçya, İrlanda ve Sömürgeler'den oluşan Büyük Britanya İmparatorluğu'nun Kral naibi Ekselans Oliver,

Ekselanslarını memnun edeceği umuduyla,

Kitleler halinde kılıçtan geçirilerek bedenlerinden zorla uzaklaştırılan 20 milyondan fazla yerlinin ruhu, adaletli tahtınızın önünde uzanmış şimdi yerde yatıyor. Onların, o zalim katliamlar sırasında kendilerine merhamet gösterecek hiç kimseleri yoktu. Ama onlar şimdi sakinleştiler. Çünkü kendilerinin intikamını almak için kuşandığınız silahlarınızın şakırtılarını ve döktüğünüz kanın sesini ve haykırışları duyuyorlar. Kutsal Tanrı'mız Sizin bir kez daha derhal karşılık vermenizi isterken Ekselanslarımızın, en Yüce'nin isteğine ne kadar itaatkâr olduğunuzu, engin gücünüzü ve itibarınızı sadece Tan-

rı'nın İhtişamını milletler nezdinde yüceltmek için kullandığınızı herkes biliyor. Bundan dolayı sizi, kutsal savaşçı Davut gibi, bu dünyadaki en yüksek ün ile taçlandırmıştır. Tanrı, siz Ekselanslarımıza, ordularını savaş alanında yönetmeniz için İşaya'nınki gibi bir yiğitlik ve dinsizleri yeryüzünden silip süpürmeniz için Yeşu'ya aşıladığından daha ateşli bir bağlılık aşılamıştır. İlahi faziletlerinizi hepimizin bildiği ve Tanrı'nın buyruklarına kayıtsız şartsız itaat eden siz Ekselanslarımız, Kenan ülkesiyle ilgili inançlardan bile daha yanlış inançlara sahip olan ve Tanrı'nın Bağı'na sahip olmak için masum Naboth'un canını alan Ahab'dan bile daha kana susamış olan İspanyol devletine karşı öfkesini haklı bularak övdüğü tek kişi sizsiniz. Papalık da İspanyollara öfke duymaktadır.

Şimdi Ekselanslarımız, Tanrı'nın size, bu topraklardaki düşmanlarınız karşısında kesin bir zafer bağışlamasını ve bu inatçı ruhları kesin olarak ve tamamen alt ederek sağlam bir kurum oluşturmanızı dilerim. Denizlerdeki ve karalardaki harika başarılarınızı bilen bütün İngilizler, başka devletleri ittifak kurmak için önünüzde diz çöktürdüğünüz için sizi takdirle anmakta ve ülkemizi bu kadar mutlu etmiş olmanızdan dolayı gücü her şeye yeten Tanrı'mıza şükretmektedirler.

Tanrı'ya olan derin bağlılığının yanı sıra, gözbebeğiniz kadar değer verdiğiniz ülkemin onuru olan İrlanda'da Papalığın önceki zulümlerini çok gerilerde bırakmış olan birçok kanlı katliamın yol açtığı haykırışları aktardığım ve Ekselanslarımızın, hizmetlerindekilere hep merhametli davrandığını dikkate alarak İspanyolların zulmü hakkındaki bu Anlatım'ı yayınladığım için beni bağışlamanızı dilerim. Bu kitabın yayınlanmasından do-

layı bütün iyi yürekli insanlar sizin kurallarınızın ne kadar doğru olduğunu görecekler ve sizi alkışlayacaklardır. Bu iyi yürekli insanlar Tanrı'nın bu Büyük Amacı sizin ellerinize teslim etmiş olduğundan ve bu amacı Tanrı'nın kutsamış olduğundan emindirler.

Ekselanslarımızın sadık ve itaatkâr hizmetkârı

J. Phillips

Bütün Gerçek İngilizlere

Peygamber Jeremiah'ın, "Ah, başlarımız ırmak, gözlerimiz gözyaşı pınarları olmuştu" sözleriyle çığlıklar atmamız için hiç bu kadar haklı nedenimiz olmamıştı. Gerçek Hıristiyan Casas'ı* acımasız İspanyol Cizvitleri'nin tabiatın ışığından başka hiçbir şeyleri olmayan milyonlarca zavallı ve masum dinsize uyguladıkları katliamın ve kasaplıkların kaleme almaya yönelttiği bu yürek parçalayıcı Anlatım'da yer alan bu kadar çok masum kanının dökülmesi karşısında gözyaşlarımızı tutamayabiliriz. Bu masumlar, Kurtarıcı İsa'nın siyasi çıkarlara kurban edilmiş olduklarını ve kötü ruhlu İspanyolların ne kadar zenginlik düşkünü olduklarını bilmiyorlardı.

Aynı mezhebin İrlanda'da döktüğü kan, bu katliamlar sırasında dökülen kanla karşılaştırıldığında sadece okyanusta bir damladır. Merhamet'in Oğlu ve Dün-

* Casas'ın adı bazı eski metinlerde Casaus olarak yazılıyor (çn).

ya'nın kurtarıcısı İsa şöyle demişti: Çocukların ekmeğini köpeklerin önüne atmamalıyız. İsa, bu zalimleri ekmeği değil, insan kanını da köpeklerin önüne atmakla ve sadece insan kanını değil, erkeklerin, kadınların ve çocukların masum kanını karınlarını doyurmak için av köpeklerinin önüne atmakla suçlardı. Bu adamların niyetleri cinayet işlemekti. Katlettikleri, zavallı yerlilerdi. Onları kendileri gibi ölümlüler olarak değil, ölümün kendisi olarak gördüler. Yerlilerin topraklarını insanlar olarak değil, çaresi olmayan bir salgın hastalık gibi istila ettiler.

Sizin bildiğiniz olay burada anlatılana biraz benziyor. İnsanlar, alışılmış ya da daha doğrusu kaçınılmaz ve üzücü bir savaşta çaresiz bir köyün yakılmasından dolayı çok duygulanmış ve üzülmüşlerdir. Fakat bunlardan çok daha büyük bir katliamın canlı tanığının anlattığı olayları görmüş olamazsınız. Son derece güzel topraklar üzerinde yaşamakta olan insanların bir gün bir Kan Tufanı içinde kitleler halinde boğazlanmalarını, bu toprakların insansızlaştırılmasını düşünebiliyor musunuz? Bu topraklardaki devletlerin ve o güzel ülkelerin büyük kentlerinin sakinleriyle birlikte, kısa süre içinde, geride hiçbir canlı insan ve yıkılmamış hiçbir ev bırakılmamacasına saldırıya maruz bırakılıp ıssızlığın içine gömülmesini kabul edebilir misiniz? Siz hiç, kendilerine Hıristiyan diyenlerin, şeytani bir hunharlıkla vücutlarında korkunç yaralar açtıkları zavallı masum dinsizleri aşağılayıp azarladıklarını gözlerinizle gördünüz mü? Bu zavallı insanların, içinde yaşadıkları o barışçıl ortamdan ve Tanrı'nın onlar için ekmiş olduğu hayat alanlarından koparılıp Cezayir ya da Türk kadırgalarında uygulanandan çok daha ağır işkenceli tutsaklık

koşullarında çalışmaya götürülmeleri karşısında suskun kalınabilir mi? Merhamet duygularınız şimdi herhalde şaşkınlığa dönüşmüştür. İnsanın gözyaşları buna yetmez. Yola çıkmış bu kadar çok canın kaybedilmesi melekleri yasa boğup üzüntülere gark edecek kadar büyük bir kötülüktür. Oysa bu masumlar Hıristiyanlığa kazanılıp kurtarıldıktan sonra Ebedi Konaklarına gidebilirlerdi. İlk Hıristiyanların dinsiz İmparatorların zulümleriyle yok edildikleri eski On Eziyeti hepimiz biliyoruz. Fakat burada okuduklarımızı, temelinde sevgi ve merhamet bulunan bir dine bağlı olduğunu iddia edenler, Hıristiyanlar yapıyorlar. Bunlar, kendilerinden nefret etmemiz için hiçbir neden olmayan masumları, sadece kendi inatçı barbarlıklarından dolayı katleden Hıristiyanlardır. Bu Hıristiyanlar kötü ruhlu oldukları için bu kadar şeytani işler yaptılar. Cizvitler, Tanrı'nın suretini çirkinleştirmeye kararlıdırlar. Çünkü onlar, Tanrı'nın suretini çok başka bir şekilde görmektedirler. Gaddarlıkla ilgili atasözlerimizde Türklerin ve İskitlerin yerine artık İspanyollara yer vermeliyiz. Çünkü bir Hıristiyan millet bu kötü ünü onların elinden almıştır.

Dinin koruyuculuğunu uzun yıllardan beri yapmakta olma onurunu taşıyan ve yüreğindeki merhamet duyguları kaybolmamış olan ve ülke içinde ve ülke dışında baskı görenleri savunma davasına yetecek güce sahip olan ey İngilizler, şimdi soruyorum size: Bu Büyük Görev'den geri durabilir misiniz ve bütün milletler için geçerli olduğu bilinen doğuştan kazanılan haklarınızdan vazgeçebilir misiniz? Tanrı, adaletini hâlâ bizim en şanslı ve adil yargıcımızın elleriyle uygulatmaya devam ediyor. Tanrı'mız, bu masum halkın intikamının alınması için, onu, Büyük Aracı olarak yüceltmiştir.

Ayrıca, düşünün ki şimdi kendi yurttaşlarınıza karşı değil, en önemli amacı bu toprakları fethedip bu milletin insanlarını köleleştirmek olan kibirli, yalancı ve hain bir millet olan İSPANYOLLARA, sizin eski ve değişmez düşmanlarınıza karşı savaşacaksınız. Kraliçe Elizabeth dönemindeki o istilaları hatırlayın. Onun döneminde kurulan Dostluk Paktı milletimize yarardan çok zarar getirdiği için bu Pakt'tan bugün pişmanlık duymaktayız. Barış için yararlı olacağı düşünülen savaşlar aslında zararlı sonuçlar yaratmıştır. Bu savaşlar bize barış getirmemiştir. Devletin kaçınılmaz çıkarları söz konusu olduğunda bu Birlik Antlaşması'nın tarafları, en ufak çıkarlarını bile ihmal etmeyerek anlaşmanın maddelerini ihlal etmişlerdir. Bu Birlik ile ortaya çıkmış olan durum iyi bir örnek değildir. Bu örnek henüz anılarımızdan silinmemiştir. Bütün üzüntü verici yönleriyle bu Birlik ne yazık ki varlığını sürdürmekte, ancak hem ülkemizin yakınında hem de son yıllarda Batı Hint Adaları'nda olumsuz sonuçlarıyla ayakta durmaktadır. Ekselansları Kral Vekili'nin din kurallarına saygılı açıklamasında da durum açıkça belirtilmektedir. Merhametli Tanrı'mız, İspanyolların bu bölgelerde bu Masum Milletlere yaptıklarıyla ilgilenmemizi emretmektedir.

Bazılarının zannettiklerinin tersine, devleti, sağlam bir temel üzerine oturmayan İspanyol Monarkının böbürlenmeleri bizi korkutmasın. Onun büyüklüğünün ya da gizlerle örtülü iktidarının en önemli dayanakları kan ve zulümdür. Onun imparatorluğu sadece bu bakımlardan güçlüdür. Zayıf yanlarını gizlemeye çalışmaktadır, ancak hepimiz bunların farkındayız. Onu yerlilerin hazinelerinden uzaklaştırıp oralardan kovalarsak, derhal bir

salyangoz gibi kabuğuna çekilecektir. Bunun Avrupa'daki genel barışa önemli katkısı olacaktır ve böylece Hıristiyanlığın ortak düşmanına karşı güçlenmiş olacağız. Avrupa'daki bütün hükümdarlar onun şeytani komplolarıyla birbirlerine düşüp kendi ülkelerinin sorunlarıyla meşgul olmak zorunda kalmışlar ve ordularını onun altın bölgelerine gönderebilecek fırsatı bulamamışlardır. Fakat ikiyüzlülükle onların da hakları olduğunu belirtmiş ve örneğin, kendi komutanlarından Sebastian Cabot VII. Henry'ye daha önce teklifte bulunmuş olduğu için İngilizlerin altın bölgesi üzerinde pekâlâ hak iddia edebileceklerini açıklamıştır. Bu bölgelerde o kadar çok kan dökülmesinde İngiltere'nin devlet görevlilerinin ihmalleri de rol oynamıştır. Bu görevliler böyle bir üstünlüğü devletimizi onurlandıracak bir olgu olarak değerlendirememişlerdir. Fakat İngilizlerin Batı Hint Adaları'ndaki hakları konusunda size farklı, daha tatmin edici ve uzun tutabildiğim bir çalışma sunuyorum.

Şerefli İngilizler, şimdi, Tanrı'nın İnayetiyle, İspanyolların gaddarca ve barbarca yaptıkları katliamları bütün açıklığıyla gözlerinizin önüne seriyorum. Ülkemizin iyilik ve refahına özen gösterdiğinizi bilerek, Tanrı'nın milletimizin iyiliğine sonuç verecek bütün fırsatları değerlendirmeye her zaman hazır olan ulu yargıcımızın yüreğine ve ellerine teslim etmiş olduğu bu haklı dava için elinizden gelen bütün çabayı harcayacağınızdan eminim.

Bartolomeo de las Casas'ın veliaht prens Felipe'ye yazdığı mektup:[1]

Kudretli ve yüce efendimiz,

Koruyucu Tanrı, bütün ülkelerin ve halkların kralları-na, babaları ve çobanları olarak (Homeros'un tanımı da böyledir) yönettikleri insan soyunun ortak çıkarlarını gözetmelerini emretmiştir. Bu nedenle, kralların, ülkelerinin en yüce gönüllü ve en iyi özelliklere sahip insanları olmasını buyurmuştur. Hiç kimse, kralların herhangi bir konuda ahlak kurallarına aykırı davranabileceklerini düşünmez ve düşünemez. Ancak, bir ülke, bazı hatalardan, yıkımlardan ya da kötülüklerden büyük zararlar görüyorsa, hükümdarın bunlardan haberinin olmamasından başka bir nedeni olamaz. Konu hükümdarın dikkatine sunulduktan sonra, O, durumu düzeltmek için elinden gelen bütün çabayı gösterir ve kötülük ortadan kaldırılıncaya kadar içi rahat etmez. Kutsal Kitap'ta Süleyman'ın Meselleri bölümde okuduğumuz gibi: *Rex qui sedet in solio judicat, dissipat omne malum intuitu suo.*[2] Doğuştan gelen ve soyundan miras aldığı erdeminden dolayı, ülkesinde yanlış bir şeyler yapıldığını görmesi, Kral'ın bu yanlışlıkları düzeltmesine ve eğer gücü yetiyorsa, bunlara bir an bile hoşgörü göstermemesine yeter.

Yüce Efendim, Yeni Dünya'da insanın tasavvur bile edemeyeceği kadar büyük (ama bazı insanların yapabildikleri) kötülükleri, katliamları, yakıp yıkmaları ve ül-

---

1 Kutsal Roma Cermen Imparatoru ve Ispanya Kralı V. Carlos ülke dışındayken ülkenin yönetimini oğlu Felipe'ye bırakırdı (çn).

2 "Hüküm tahtında oturan kral, her kötülüğü bakışlarıyla dağıtır." Tevrat: 20. Bap, 8. Ayet (çn).

ke boşaltmaları unutamıyorum. Tanrı'nın ve Kilisesi'nin İspanya Krallığı'na, yönetmesi ve sakinlerinin dünyevi ve ruhsal varlıklarını Hıristiyanlığa kazandırması için emanet ettiği ve bahşettiği Yeni Dünya'nın o engin topraklarında yaşayan yerlilerin başına gelenleri unutamıyorum.[3] Yeni Dünya'da yapılan kötülükleri ve yerli kıyımlarını kırk yıldan fazla bir süre kendi gözleriyle gören bir insan olarak, Ekselansları birkaç olay hakkında bilgi sahibi olursa, Majestelerine (Kral'a-çn) adına "fetih" dedikleri bu kötülükleri icat eden, gerçekleştiren ve yaptırtan zorbalara yetki ve izin vermemesi için ısrarla yalvaracağı kanaatindeyim. Eğer bu yetki verilirse bu zorbalar benzer katliamlara devam edecekler. Bu zorbalar orada kendi başlarına kaldıkları için, kimseye zararı olmayan bu barışsever, alçakgönüllü ve uysal yerli halklara karşı büyük suçlar işleyecekler. Dinimize, tabiatın yasalarına ve insanların yaptıkları bütün yasalara karşı gelen bu iğrenç, lanetlenmeyi hak eden cehennemlik zorbaların yaptıkları eziyetlerin sadece bir kısmını yayınlamaya karar verdim. Aksi halde susarak ben de bu suça iştirak etmiş olacağım. Bu adamlar sayısız insanı ve ruhlarını kaybetmemize neden oldular.[4] Ekselansları daha rahat okuyabilsin diye sayısız gerçek olaydan bazılarını elimden geldiğince anlatmaya çalıştım.

O sırada Cartagena Piskoposu, şimdi ise Toledo Başpiskoposu olan Ekselanslarının öğretmeni[5] benden

---

[3] Casas, Papa VI. Alexander'ın İspanya Krallığı'na 1493'te verdiği yetkiyi kastediyor. Bu yetkiye göre İspanyollar, yerlileri Hıristiyanlığa kazandırmaları karşılığında Yeni Dünya'da hükümranlık hakkına sahip oluyorlardı (çn).

[4] Amerika'da yapılan kıyımı savunanlar yerlilerin ruhları olmadığını iddia ediyorlardı (çn).

[5] Daha sonra kral naibi olan Francisco Jiménez de Cisneros, Casas'ı çok desteklemiştir (çn).

yazdıklarımı almış ve daha sonra size sunmuştu. Ancak, siz Ekselanslarımız, karada ve denizde uzun seyahatler yapmış olduğunuz ve devletin işlerinden başınızı alamadığınız için bunları okumamış ya da tamamen unutmuş olabilirsiniz. Keşif seferi yapma yetkisini elde eden bu yüzsüz ve akıl almaz derecede aç gözlü adamlar oradaki büyük krallıklarda yaşayan 1 milyar yerlinin ve soylunun kanını akıtıp o toprakları boşaltmışlar, adalet duygusuna sahip olmadıkları için çok büyük bir soygunculuk yapmışlardır.[6] Bu aşağılık insanlar çeşitli bahaneler öne sürerek ve değişik araçlara başvurarak sözü edilen fetihler için yetkiler almakta ve olağanüstü büyük hazineleri yağmalamaktadırlar. Aslında, onlara bu yetkinin verilmesi tabiatın ve dinimizin yasalarına aykırıdır. Bundan dolayı sonsuza dek cezalandırılmayı gerektiren çok büyük bir günah işlemektedirler. Orada yapılan katliamlar ve kayıplar konusunda çok daha geniş bir tarih anlatımı yapabilirim ve aslında bunu yapmam gerekiyor. Ancak size, şimdi bu çok kısa anlatımı sunmamın daha doğru olacağı kanısındayım.

Bu anlatımımı kabul etmeniz ve merhametle ve Kraliyetin iyi yürekliliğiyle okumanız için yalvarıyorum. Ekselanslarımıza, tek arzusu halkın iyiliği ve Kraliyetin çıkarlarına hizmet etmek olan kulunuz, hizmetkârınızın yazdıklarını Kraliyetin geleneksel merhamet duygularıyla ele almanız için yalvarıyorum. Yüce Prensimiz, bu masum halklara ne kadar adaletsizce muamele edildiğini, onların nasıl ezilip yok edildiklerini, bütün yasalara karşı gelerek bu canavarlıkları yapanların tek amaçlarının aç gözlülüklerini ve altın hırslarını tatmin etmek oldu-

[6] Arkeolojik ve tarihsel bulgular bu 1 milyar rakamını doğrulamamaktadır (çn).

günu anlamıştır. Bu kötü amaçlı ve iğrenç teşebbüsleri için kendisinden yetki almaya çalışanların taleplerini reddetmesi için Majestelerine yalvarırım. Majestelerinin yerlilerin cehennemî feryatlarına sonsuza dek son vereceğine olan inancım büyüktür. Bundan sonra hiç kimse ne böyle bir talepte bulunmaya ne de böyle bir teşebbüsten bahsetmeye cesaret edebilecektir. Devletimizin Kudretli Prensi, Tanrı'nın Kastilya Krallığı'nı gelecekte de koruması ve dinsel ve dünyevi refah ve mutluluğunu sağlaması için bunun en kısa zamanda yapılması gerekiyor. Amin.

Yerlilerin Gözyaşları

Yerlilerin Yok Edilişinin Kısa Tarihi

Batı Hint Adaları (Amerika-ç) 1492'de keşfedildi. Ertesi yıl çok sayıda İspanyol yerleşmek niyetiyle bu topraklara geldi. Şimdi aradan kırk dokuz yıl geçmiş bulunuyor. İspanyollar önce en büyük ve en verimli adaya yerleştiler. Çevresi 600 mil kadar olan bu adaya Hispaniola adını verdiler. Etrafında irili ufaklı çok sayıda başka ada vardı. Bu adaların bizim yerli dediğimiz sakinlerinin sayısı o kadar fazlaydı ki dünyanın başka hiçbir yerinde daha kalabalık bir yer görmek mümkün değildir.

O güne kadar Hispaniola'nın 200 mil kadar uzağında bulunan kıtanın kıyılarının 10.000 millik bölümü keşfedilmişti. Her gün arı kovanı gibi insan kaynayan yeni adalar keşfediliyordu. Bu adalarda o kadar çok insan yaşıyordu ki Tanrı, sanki insan soyunun en kalabalık kısmının bu adalarda bir arada yaşamasını istemiş gibiydi.

Batı Hint Adaları'ndaki sayılamayacak kadar çok ve değişik türden yerliyi Tanrı, dünyanın en hile, kurnazlık ve kötülük bilmeyen, en kin tutmayan, kendi yöneticilerine ve hizmet ettikleri İspanyollara bağlılıkla itaat eden insanları olarak yaratmış. İspanyollara karşı sabırlı, uysal ve barışsever davranıyorlardı. Kavga ve karışıklıklardan uzakta, nefret ve intikam duyguları taşımadan yaşayan, yumuşak mizaçlı insanlardı. Gördüğüm en narin ve en ufak tefek insanlardı. Vücutları sert bir fırtınaya, ağır çalışma koşullarına ya da basit bir hastalığa dayanamayacak kadar zayıftı. En yoksul görünümlü bir yerlinin çocukları bizdeki kralların ya da önemli şahsiyetlerin çocukları kadar narinlerdi. Çok yoksuldular. Çok az şeyleri vardı. Dünyevi mallara hayranlık duymuyorlardı. Bundan dolayı kibirli, ihtiraslı ve aç gözlü değillerdi. O kadar az yiyorlardı ki en dindar münzevi bile o kadar az yiyecekle yetinmezdi. Neredeyse çıplak dolaşıyorlar, sadece ayıp yerlerini bir şeylerle örtüyorlardı. Bazen de sırtlarına kare şeklinde pek uzun olmayan bir giysi atıyorlardı. Çoğunluğu yer örtüleri üzerinde yatıyordu. Sadece daha varlıklı olanları dört köşesi düğümlü ve çatıya bağlanmış bir tür ağ üzerinde yatıyorlardı. Yerliler buna, kendi dillerinde hamek diyorlardı. Temiz yürekli, uysal, akıllı ve kendilerine yararlı her şeyi öğrenebilen bu insanlar dinimizi kabul etmeye çok yatkınlardı. Hıristiyanlığı öğrenmeye başladıktan sonra dinimiz hakkında ısrarla daha fazla bilgi edinmek ve vaftiz edilmek istediler. O kadar ki buradaki din adamları isteklerini karşılayabilmek için Tanrı'dan sabır dilemek zorunda kaldılar. Bazı yerliler, İspanyollara, cennete gitmelerinin önünde gerçek Tanrı'yı bilmemelerinden başka hiçbir engel olmadığını söylemişler.

İspanyollar, karşılaştıkları koyun kadar uysal yerlilere kısa süre sonra açlıktan kudurmuş, insafsız kaplanlar, kurtlar ve aslanlar gibi saldırmaya başladılar. Bu zavallı, bahtsız insanlar kırk yıldan beri benzeri daha önce ne işitilmiş ne de görülmüş türde işkencelerle, merhametsizce ve insanlık dışı yöntemlerle kılıçtan geçirilerek öldürülmektedirler.

Yerlilere işkence etmeyen, vahşi hayvanlar gibi saldırmayan, onları öldürmeyen tek bir İspanyol yoktur. İspanyollar Hispaniola Adası'nda o kadar büyük kıyımlar yaptılar ki benim tahminlerime göre bu adada eskiden 3 milyon yerli yaşamaktayken bugün sadece 300'ü hayatta kalmış bulunuyor. Onlar da öldürülme korkusu içinde yaşamaktadırlar.

Valladolid ile Roma arasındaki mesafe kadar geniş toprakları olan büyük Küba Adası, İspanyollar tarafından yakılıp yıkıldığı için şimdi baştanbaşa insansızlaşmış durumdadır. Batı Hint Adaları'nın en büyük, en verimli ve en güzellerinden olan San Juan ve Jamaika adaları da şimdi boşaltılmış durumdadır. Bu adalarda yaşayan bir yerliye rastlamak mümkün değildir. Küba ve Hispaniola adalarının kuzeyinde aralarında Gigantes'in de bulunduğu irili ufaklı altmıştan fazla ada vardır. Hepsine birden Lucayos[7] adı verilen bu adaların en az verimli olanı Kral'ın Sevilya'daki bahçelerinden daha verimli ve güzeldir. Yumuşak iklimli ve olağanüstü güzel olan bu adalar bir uçtan bir uca yakılıp yıkılmıştır ve bomboştur. Bu adalarda yaşayan 500.000 yerlinin bir kısmı kılıçtan geçirilmiş, bir kısmı tutsak edildikten sonra öldürülmüş, bir kısmı da köle olarak satılmak üzere

[7] Günümüzde Bahama Adaları (çn).

Hispaniola Adası'na götürülmüştür. İspanyollar bazı yerlilerin katliamdan kurtulduklarını anlayınca sağ kalanları bulmak amacıyla bölgeye bir gemi gönderdiler. Bu gemi adalar arasında üç yıl dolaştı. İyi yürekli bir Hıristiyan (Pedro de Isla-çn) hayatta kalan yerlilere acıyarak kaçmalarına yardımcı olmuş. Bu merhametli insanın Hıristiyanlığa kazandırdığı on bir yerliyi gözlerimle gördüm.

San Juan Adası'nın yakınında yer alan otuz kadar adanın çoğundaki yerliler de ya öldürüldüler ya da köle olarak satılmak üzere başka yerlere götürüldüler. Yaklaşık 2000 millik bir alanı olan ve eskiden sayılamayacak kadar çok sayıda insanın yaşadığı bu adaların tamamı yakılıp yıkıldı ve artık tek bir yerlinin yaşamadığı ıssız yerler haline geldiler.

Uzunluğu, Sevilya ile Kudüs arasındaki 2000 mili aşkın uzaklığın iki katı kadar olan anakarada, her biri, Aragon ve Portekiz de dahil olmak üzere İspanya'dan daha büyük ondan fazla krallık vardı. İspanyollar bütün bu krallıklarda önlerine çıkan her şeyi yakıp yıktılar, iğrenç ve insanlık dışı katliamlarla yerlileri öldürdüler ve bu krallıkların hepsini boşalttılar. Oysa bu topraklarda eskiden sayılamayacak kadar çok akıllı yerli yaşıyordu. Bu kırk yıl içinde İspanyollar tiksindirici insafsızlıkları ve iğrenç zorbalıklarıyla bu topraklarda 20 milyonun üzerinde erkek, kadın ve çocuğu hiçbir suçları olmadığı halde katletmişlerdir. Aslında anakarada canı alınan yerli sayısının 50 milyon civarında olduğuna inanıyorum.

Kendilerine Hıristiyan diyen ve Batı Hint Adaları'na bu zavallı milletlerin[8] kökünü yeryüzünden kazımak

[8] Kabile federasyonları (çn).

amacıyla giden İspanyollar merhametsiz, kanlı ve haksız savaşlar yaptılar. Canlarını kurtarmak ya da işkenceye maruz kalmamak için savaşanları kılıçtan geçirip bütün yerli yöneticileri ve gençleri yok ettikten sonra, öldürmediklerini tutsak edip köle olarak kullanıyorlardı. İspanyollar genellikle kadınları ve çocukları canlı ele geçirip vahşi hayvanlara bile yaptırılmayacak kadar ağır hizmetler gördürmek üzere köleleştiriyorlardı.

Sayısız zavallı masum yerli, köle olarak hizmet ettikleri İspanyolların yaptıkları canavarlıklardan dolayı öldü. Yerliler iki şekilde yok edildiler: İspanyollara karşı savaşırken ve onlara köle olarak hizmet ederken.

İspanyolları dinimize uygun olmayan ve Tanrı'ya saygısızlık denebilecek bu davranışlara yönelten altın elde etme ihtirasıdır. Batı Hint Adaları'ndaki Hıristiyanlar kısa sürede zengin olmak ve hak etmedikleri bir itibar ve şeref elde etmek istiyorlardı.

İspanyolların şeytani barbarlıklarının tek nedeni, doymak bilmez aç gözlülükleri, ihtirasları ve bu topraklarda bulunan zenginliklerdir. Yerlilerin acıya ve diğer kötülüklere dayanma gücü de onların işini kolaylaştırmıştır. İspanyollar yerlileri aşağılık yaratıklar olarak görüyorlardı. Öyle ki yerlilere yük hayvanları kadar bile değer vermediler (bunu gözlerimle gördüğüm olaylara dayanarak söylüyorum). Çünkü yerlileri hayvan olarak bile görseler biraz olsun saygı duyabilirlerdi. Hıristiyanlar son derece uysal olan yerlilere hayvan pisliği gözüyle baktılar. Yerlilerin ruhlarını kurtarmaya hiç mi hiç önem vermediler. On binlerce insanın küçük de olsa bir ışık ya da Hıristiyanlık bilgisi almasına olanak tanımadan acı çekerek ölmesini tercih ettiler. Bunlar da daha önce söylediklerim gibi doğrudur. Bu zorba cellatlar da

yerlilerin, kendilerinin şiddete başvurmalarına neden olacak en ufak bir haklı gerekçe yaratmadıklarını kabul etmektedirler. Bunu söylerken nasıl vahim bir hata yaptıklarını hiç düşünmüyorlar. Çünkü yerliler, başlangıçta İspanyolların gökyüzünden geldiklerine inanıyorlardı. Yerliler, İspanyolların kendilerine ya da komşularına ağır işkenceler yaptıklarını ya da acımasızca katledildiklerini görünceye kadar İspanyollara karşı hiç silaha sarılmamışlardır. Bunu İspanyol zorbaların kendileri de doğrulamaktadırlar.

İspanyollar, yerli katliamına ve önlerine çıkan her şeyi yakıp yıkmaya ilk geldikleri ada olan Hispaniola'da[9] başladılar. Önce yerlilerin kadınlarını ve çocuklarını yakalayıp götürdüler ve köle olarak kullandılar. Ancak bu kadın ve çocuklara verdikleri ödül acı ve ölümden başka bir şey olmadı. Kendi karınlarını bile kıtı kıtına doyurabilen zavallı yerlilerin alın teriyle ve onca çaba harcayarak üretip ikram ettikleri yiyeceklerle karınlarını doyuran İspanyollara bu kadarı yetmedi. Oysa bir İspanyol bir günde, her biri on kişiden oluşan üç yerli ailesine yetecek kadar yiyecek tüketiyordu. Sefil İspanyolların kendilerine şiddet uyguladıklarını, değişik türde işkenceler altında hizmetkârlık yaptırdıklarını gören yerliler, sonunda onların gökyüzünden gelmediklerine inanmaya başladılar. Bundan dolayı bazıları çocuklarını, bazıları eşlerini, başkaları da yiyeceklerini gözden uzak yerlere sakladılar. İspanyollar önce yerlileri yumrukladılar, tekmelediler, sopalarla dövdüler. Daha sonra krallarına el kaldırdılar. Hıristiyanların bu kötülüklerine katlanamayanlar ulaşılması çok güç sarp dağlara kaçıp oralarda barınmaya çalıştılar. Vicdansız bir İspanyol komutan, bu adalardaki en kudretli Kral'ın eşine tecavüz etti. Yerliler için bu, çok büyük cüretkârlık ve küstahlıktı. Yerliler, bundan sonra İspanyolları ülkelerinden atmak için nasıl bir yol izlemeleri gerektiğini düşünmeye başladılar. Ne yazık ki ellerinde sazdan yapılmış silahlarından başka bir şey yoktu! Bu silahlar ne saldırıda ne de savunmada etkili olabilirdi. Yerlilerin İspanyollara karşı

[9] Günümüzde Haiti Adası (çn).

giriştikleri savaşlar, bizim kuvvetlerimiz için hep çocuk oyunu gibi bir şey olmuştur! Taş yürekli İspanyollar durumu anlayınca kılıç, mızrak ve bıçak gibi yerlilerinkinden çok daha etkili silahları olan süvarileri yerlilerin üzerine sürüp katliama başladılar. Kentleri ve köyleri istila edip cinsiyet ve yaş farkı gözetmeksizin hepsini kılıçtan geçirdiler. Kadınları ve çocukları merhametsizce öldürdüler. Hamile kadınların yardıkları karınlarından çıkardıkları bebekleri baltalarla doğradılar. Yerliler o kadar savunmasızlardı ki bazen hangisinin tek bir kılıç darbesiyle bir yerlinin kafasını kesebileceği ya da tek bir mızrak darbesiyle bağırsaklarını dışarı çıkarabileceği konusunda bahse tutuştular. Zavallı çocukları ayaklarından tutup kafalarını kayalara çarptılar. Suya attıkları küçücük çocuklara yüzmeye çalışmalarını emredip dalga geçecek kadar vahşiydiler. Bazı anneler, kucaklarındaki bebekleriyle birlikte tek bir kılıç darbesiyle öldürüldüler.

Bu Hıristiyanlar, uzun bir direk ve bunun iki ucuna dik olarak tutturdukları kalaslardan oluşan idam düzeneklerine yerlileri on üçerli gruplar halinde astılar. Sonra astıkları yerlilerin altına yerleştirdikleri odunları tutuşturup hepsini diri diri yaktılar. On üçerli gruplar halinde asmalarının nedeninin, İsa ve on iki havarisini anmak olduğunu söylediler, ama aslında bu yaptıkları Tanrı'ya küfür etmekten başka bir şey değildi. Başka yerlileri de saman yığınlarının içinde topluca yaktılar. Ele geçirdikleri bazı yerlilerin sadece ellerini kestiler, bu kesilmiş elleri boyunlarına astılar ve "şimdi ötekilerin yanına gidin" diyerek serbest bıraktılar. İspanyolların ne kadar hunhar olduklarını dağlara kaçanların da bilmelerini istiyorlardı.

Hispaniola Adası'nda beyleri ve soyluları yakaladılar. Yere çaktıkları çatallı sopaların üstüne yerleştirdikleri tüneklere oturttular. Bu tüneklerin altında için için yanan bir ateş bulunuyordu. Acınacak haldeki yerliler, bu hafif ateşin etkisiyle tarifi imkânsız acılar içinde haykırarak diri diri yanarak öldüler.

Bir kez dört soylunun bu tüneklerin üzerine yatırıldığını gördüm. Eğer yanlış hatırlamıyorsam orada dört ya da altı tane daha tünek vardı. Altlarında aynı şekilde hafif bir ateş yanıyordu. Yavaş yavaş yanmakta olan masum yerliler çektikleri acıdan öyle haykırıyorlardı ki o sırada uyumakta olan komutan, gürültüden rahatsız olduğu için yerlilerin boğularak öldürülmesini emretti. Ancak kendisini ve Sevilya'daki ailesini tanıdığım işkenceci cellat, yerlileri asarak öldürüp daha az acı çek-

melerine olanak tanımadı. Haykırışlarıyla komutanı rahatsız etmemeleri için kurbanlarının ağızlarına sopalar soktu ve ateşe birkaç odun daha attı. Alevlerin iyice artınamasına dikkat ediyordu. Yerlilerin yavaş yavaş kızararak can verişlerini zevkle seyretti. Anlattığım bu olayı ve başka sayısız olayı gözlerimle gördüm.

Yerliler bu insanlık dışı, merhametsiz ve vahşi İspanyolların zulmünden kurtulabilmek için dağlara kaçtılar. İspanyollar dağlara kaçan yerlilerin peşine düştüler. Yakaladıklarını yanlarında götürdükleri köpeklere parçalattılar.[10] Hıristiyanlar köpeklerine saldırıp yerlileri parçalama eğitimi vermişlerdi. Yerliler birkaç Hıristiyan'ı öldürünce, İspanyollar öldürülen bir Hıristiyan'a karşılık yüz yerlinin öldürülmesini kararlaştırdılar.

Hispaniola Adası'ndaki Krallıklar

Hispaniola Adası'nda beş büyük krallık, beş çok güçlü Kral ve çok sayıda prenslik vardı. Bu prensliklerin çoğu bu beş Kral'a vergi veriyorlardı. Uzakta oldukları için krallıkların otoritesi altında olmayan birkaç küçük beylik de vardı. Bu krallıklardan birinin adı yerli dilinde verimli ova demek olan Maquá idi. Bu ova, dünyanın en güzel yeri denebilecek kadar harikulade bir yerdi. Bu ovanın uzunluğu güney-kuzey yönünde 80 mil kadardı. Genişliği ise bazı yerlerde 8, bazı yerlerde 5, bazı yerlerde ise 10 mili buluyordu. Ovanın etrafı yüksek dağlarla çevriliydi. Bu ovayı otuz bin ırmak ve çay suluyordu. Bu ırmaklar arasında, her biri Duero, Ebro ve Guadalquivir'in toplamı kadar geniş olan yirmi kadar

[10] Bu azgın köpekler yerlileri en fazla dehşete düşüren İspanyol silahlarından biriydi (çn).

ırmak vardı. Dağların batı tarafından akıp gelen yirmi ya da yirmi beş bin kadar akarsuda bol miktarda alüvyonlu altın bulunuyordu. Çünkü Cibao Eyaleti'nin sınırını teşkil eden bu dağlarda Cibao altın yatakları yer alıyordu. Bu maden yatağından, bizim için çok değerli olan mükemmel saf altın çıkarılıyordu.

Cibao Krallığı'nın hükümdarı Guarionex idi. Guarionex'a bağlı çok güçlü beyler vardı. Bunların her biri savaş alanında Guarionex'in emrine 16.000 asker verebiliyordu. Bu beylerden bazılarını çok yakından tanıdım. Erdemli ve barışsever mizaçlı olan bu Kral, Kastilya Kralı'na çok bağlıydı. Cibao'nun soyluları krallarının emriyle İspanyollara her yıl çok değerli altın armağanlar getirirlerdi. Yerliler kendilerine verilen çanların ya da ona benzer başka bir şeyin içini akarsuların dağlardan aşağıya taşıdığı altın tozuyla doldurarak İspanyollara verirlerdi. Yerliler bazı yıllar çanların içini dolduracak kadar altın tozu bulamayınca, krallarının emriyle yarım sukabağı ölçüsünde altın verebildiler. Bu krallıkta yaşayan yerliler altın tozu çıkarmakta o kadar becerikli değillerdi. Aç gözlü İspanyolların istedikleri kadar altın tozu bulamayan Kral Guarionex, ilk Hıristiyan yerleşimi olan İsabella kenti ile Santa Domingo arasında, 50 mil uzunluğundaki topraklarda tarım yapmasına izin verilmesini önerdi. Kral'a göre, kendisine bağlı yerliler, Kastilya Kralı'na bu şekilde daha iyi hizmet verebileceklerdi ve her yıl 3 milyondan fazla kastellano[11] değerinde ürün elde edilebilecekti. Bence bu Kral'ın önerisi gerçekleşseydi, Hispaniola Adası'nda Sevilya büyüklüğünde elliden fazla kent kurulabilirdi.

---

[11] Kastilya Krallığı'nın 4.5 gram ağırlığındaki altın parası (çn).

Bu yumuşak başlı ve cömert Kral'a verilen karşılık ne oldu dersiniz? Kendisine Hıristiyan diyen bir İspanyol asker,[12] bu Kral'ın karısına tecavüz etti. Onuru ayaklar altına alınan Guarionex, bir ordu toplayıp intikam almaya kalkışabilirdi. Ancak bunu yapmadı. Krallığını terk edip sürgün olarak yaşamak üzere, kendisine bağlı Ciguayos beyliğine gitmeyi tercih etti. Kral'ın kaçtığını öğrenen İspanyollar peşine düştüler. Kendilerine bu kadar cömert davranmış olan Kral'ı bulmak için Ciguayos beyliğine savaş açtılar. Önlerine çıkan her şeyi yakıp yıktılar. Binlerce yerliyi kılıçtan geçirdiler. Sonunda Kral'ı buldular. Hemen ayaklarına pranga vurup İspanya'ya gidecek bir gemiye götürdüler. Ancak gemi yolda battı. Gemideki Hıristiyanlar ve Kral öldü. 3.600 kastellano değerinde altın tozu da denizin dibini boyladı. Tanrı, İspanyolların yaptıkları haksızlıkların intikamını böyle aldı.

Hispaniola Adası'ndaki krallıklardan biri de Marién idi. Bu krallıkta kuzeye doğru genişleyen ve Portekiz Krallığı'ndan daha büyük, daha verimli ve gelişmeye daha elverişli bir ova vardı. Ovanın uç kısmında da bir liman. Çok dağlık olan bu krallık altın bakımından çok zengindi. Bu krallığın hükümdarının adı Guacanagari idi. Bu Kral'ın uyruklarından birçoğunu tanırım. Yeni Dünya'yı keşfeden Amiral,[13] karaya Marién'de ayak basmıştı.

Guacanagari, Amiral'i büyük bir nezaketle ve dostlukla karşılamış. Sancak gemisini o bölgede kaybetmiş olan Amiral'e ve beraberindekilere çeşitli yiyecekler ve ihtiyaç duydukları her şeyi vermişler. İspanya'ya gitse

[12] Kristof Kolomb'un arkadaşı Francisco Roldán (çn).
[13] Kristof Kolomb (çn).

kendi Kral'ı ve ailesi bile Amiral'i yerliler kadar cömert ve içten karşılamazdı. Bunu Amiral ile yaptığım konuşmalardan biliyorum. Ancak aynı Kral, daha sonra İspanyolların kendisine ve uyruklarına yaptıkları hunharlıklardan dolayı dağlara sığındı ve krallığından ve bütün varlığından uzakta kalmış olarak gizlendiği yerde öldü. İspanyollar, Kral'a bağlı diğer yerel önderleri de ya kılıçtan geçirerek ya da köle olarak ağır koşullarda çalıştırarak yok ettiler. Bunları daha sonra anlatacağım.

Ilıman iklimli ve toprakları verimli olan üçüncü krallığın adı Maguana idi. Adanın en iyi şekeri şimdi bu krallıkta üretilmektedir. Hükümdarı Caonabó idi. Maguana Kralı diğerlerinden daha güçlüydü, itibar ve saygınlık bakımından diğerlerini geride bırakıyordu. Ayrıca en gösterişli törenler de onun için yapılıyordu. Hiçbir şeyden şüphelenmeden İspanyolları bağrına basan bu Kral da Kastilya'ya gönderilmek üzere bir gemiye bindirildi. Fakat limanda denize açılmayı bekleyen altı gemi, gece denizin dalgalarının azgınca kabarmasıyla, İspanyollar ve zincire vurulmuş Kral Caonabó ile birlikte sulara gömüldü. Ulu Tanrı, bu haksız ve kötü ruhlu insanlara da adaletinin öfkesini gösterdi. Kralın üç ya da dört cesur ve yiğit kardeşi, bazı beylerin ve krallarının tutsak alınmasına ve İspanyolların yakıp yıkmalarına, katliamlarına ve yağmacılıklarına katlanamayarak, Kral kardeşlerinin ölümünden sonra, krallığı kurtarmak için silahlı direnişe geçtiler. İspanyollar, yerlilerin ilk saldırılarına süvarilerle karşılık verdiler. Daha sonra yaptıkları katliamlar sonucunda Maguana Krallığı'nın yarısı kadar bir arazi, üzerinde tek bir yerlinin yaşamadığı ıssız bir yer haline geldi.

Dördüncü krallık Xaraguá idi. Adadaki en önemli krallık bu idi. Bu krallıkta adanın en zarif dili konuşuluyordu. Kralı ve soyluları adanın en iyi yetiştirilmiş, en nitelikli insanlarıydı. Xaraguá'da yaşayan yerliler de diğerlerinden daha güzeldiler. Yönetimi de diğerlerinden iyi örgütlenmişti. Xaraguá sarayında hepsi birbirinden daha yakışıklı ve zarif olan çok sayıda soylu vardı. Behechio adlı Kral'ın Anacaona adlı bir kızkardeşi vardı. Kral'ın erkek ve kız kardeşleri Kastilya Kralı'na büyük hizmetlerde bulunmuşlar, birçok İspanyol'u ölümün kıyısından kurtarmışlardı ve Kastilya Kralı'na büyük iyilikseverlik gösteriyorlardı. Behechio ölünce, krallığın yönetimini kızkardeşi üstlendi.

Bir gün adanın Hıristiyan valisi,[14] altmış süvari ve üç yüz piyadeyle (aslında sadece bu kadar süvari bile hem bu adayı hem de bütün kıtayı harabeye çevirmeye yeterdi) sarayın yakınına geldi. Üç yüz kadar yerli soyluyu yanına çağırdı ve kendilerine herhangi bir zarar vermeyeceğine söz vererek samandan yapılmış çok büyük bir yerli evine soktu. Sonra da evin kapısını kapatıp ateşe verdi. Evin içindeki soyluları diri diri yaktı. Alevlerden kurtulanları kılıç ve bıçak darbeleriyle öldürttü. Bu arada soylu olmayan sayısız yerliyi de kılıçtan geçirtti. Kraliçe Anacaona'ya ise ayrıcalık tanıyarak kendisini asmasına izin verdi.

Bu valinin askerleri bir ara yerde oturan çocuklara saldırıp bacaklarını kesmeye başladılar. Birkaç İspanyol ya hakikaten acıdıkları için ya da açgözlülüklerinden köle olarak kullanmak amacıyla bu çocuklardan bazılarını yakalayıp atının terkisine attı. Ancak başka Hıristi-

[14] Nicolas de Ovando (çn).

yanlar arkadan yaklaşıp bu çocukları mızrak darbeleriyle öldürdüler. Bu Hıristiyan vali, bu insafsız katliamdan sağ kurtulup 8 mil kadar uzaktaki bir adaya kaçan soylu yerlileri hayat boyu köleliğe mahkûm etti.

Beşinci krallığın adı Higüey idi. Bu krallığın başında Hiquanamá adlı yaşlı bir kraliçe bulunuyordu. İspanyollar bu kraliçeyi astılar. Bu krallıkta sayısız yerlinin yakıldığını, parçalandığını ya da değişik biçimlerde işkenceden geçirilerek öldürüldüğünü gördüm. Bu krallıkta yaşayan çok sayıda yerliyi de öldürmeyip tutsak aldılar. Çok daha ağır koşullarda çalıştırılmak üzere köle olarak sattılar.

İnsafsız İspanyollar bu saldırganlıklarıyla yerlilere öyle acılar çektirdiler ki bunları ayrıntılı olarak bu kita-

bın kapsamı içinde anlatamam. Aslında burada anlattığım bu kadar olay ile yerlilerin çektikleri ıstırabın yüzde birini bile anlatmış olmuyorum. Ancak, hiç kimseye zarar vermeyen bu masum yerlilerin bu kadar merhametsizce öldürüldüğü bu savaşlar konusunda şunu eklemek istiyorum. İspanyolların yerlilere yaptıkları her şeyi burada anlatmadım. Ama aktardığım canavarlıkların hiçbirinin haklı bir nedeni yoktur. İspanyollar, bir manastırda hiç kimseye zarar vermeden yaşayan iyi kalpli keşişleri kılıçtan geçirselerdi ne kadar suçlu olurlarsa, yerlilerin mallarını yağmalayıp onları katlederek o kadar büyük bir suç işlemişlerdir.

Burada vicdanımın sesini dinleyerek diyorum ki Hispaniola Adası'nda yaşayan yerliler, kitleler halinde katledilip toprakları yakılıp yıkılıncaya kadar Hıristiyanlara karşı ne Tanrı'nın ne insanların yasalarına göre suç kabul edilebilecek bir davranışta bulundular. Yerliler, İspanyollarla savaşmakta hep haklıydılar. İspanyollar ise yerlileri haksız yere katlettiler; yerlilere zorbalığıyla kötü ün yapmış bir hükümdar kadar hunharca davrandılar. Yerliler hiçbir suç işlemediler ki İspanyollar onlardan bu kadar merhametsizce intikam almakta haklı olsunlar. Bundan eminim.

Artık bu adadaki çarpışmalar sona erdi. Bütün erkekler kılıçtan geçirilerek, yakılarak ya da işkence edilerek öldürüldüler. Muzaffer Hıristiyanlar hayatta kalan yerlileri, yani kadınları, gençleri ve çocukları rütbelerine ve önem derecelerine göre aralarında otuzar, kırkar, yüzer, ikiyüzer paylaştılar (repartimiento-çn).[15] Güya yer-

[15] Kraliyet yasalarına göre fethedilen topraklar ve üzerinde yaşayan yerliler, ödül olarak fetih seferine katılan İspanyollara dağıtılıyor ve bu işleme repartimiento deniyordu (çn).

lilere Hıristiyanlık inancını aşılayacaklardı. Hıristiyanlık konusunda bu kadar cahil, zalim, açgözlü ve ahlaksız insanlar yerlilere dinimizi öğretebilirler mi? Aslında, İspanyolların tek amacı erkekleri çok ağır bir iş olan altın madenlerinde kazma sallamaya, kadınları da toprağı ekip biçmeye göndermekti. O kadar taş yürekliydiler ki kadınlara yaptırdıkları işleri ancak güçlü erkekler yapabilirlerdi. Bu kadar ağır işler yaptırdıkları, çaresizlik içinde kıvranan yerlilere yiyecek olarak bitki kökleri ve değişik otlardan başka bir şey vermediler. Çocuğu olan kadınlar sütten kesildikleri için zavallı bebekler öldüler. Erkeklerle kadınları birbirlerinden kopardıkları için yerliler nesillerini sürdürme olanağından da mahrum bırakıldılar. Erkekler altın madenlerinde açlıktan ve ağır çalışma koşullarından ölüp gittiler. Kadınlar, felaket denebilecek kadar ağır çalışma koşulları içinde tarlalarda öldüler. Hispaniola Adası'nda sayılamayacak kadar çok yerli bu şekilde yok edildi. Yerliler üç dört arroba[16] ağırlıktaki yüklerini 100 mil ya da 200 mil uzaklıktaki yerlere taşımak zorunda kaldılar. İspanyollar yüzlerce mil uzaklıktaki yerlere yerlilerin omuzlarına astıkları hamaklara kurularak gittiler. İspanyolların yüklerini yerlilere taşıtmaları onları yük hayvanı gibi gördüklerini kanıtlamaktadır. Yüklerini ve kendilerini taşıttırdıkları yerlileri kırbaçladılar, sopalarla dövdüler ve yumrukladılar. Başka işler yaptırırken de hep aynı şekilde gaddarca davrandılar. Bu adada gördüğüm olayların hepsini anlatmaya ne zamanım yeter ne de kâğıdım.

Bu noktada belirtmek istediğim bir husus var. Yeni Dünya'daki bu adalarda en acımasız katliamlar Ulu Ek-

[16] 1 arroba=12 kg. (çn).

selanslarımız Kraliçe İsabel'in 1504 yılında ölmesinden sonra yapıldı. Bu tarihten önce yerliler sadece bazı eyaletlerde haksız savaşlarla yok edildiler. İspanyollar bundan önce bütün eyaletlerde katliam yapmadılar. Zira, adanın büyük bir kısmı, rahat uyusun, Kraliçe'nin koruması altındaydı. Kraliçe, yerli halkın huzuruna, Hıristiyanlığa kazandırılmasına ve refahına çok özen gösteriyordu. Ben bunu gözlerimle gördüm. Onun ölümünden önce yapılan bir şey varsa kendisinden gizlenmiştir.[17]

İspanyollar, bu tarihten sonra yerlilerin yaşadıkları yerlerden hangisine gelirlerse ya da oradan geçerlerse geçsinler, genel bir kural olarak hep iğrenç katliamlar ve zorbalıklar yapmışlar, bu zavallı halka hunharca eziyet etmişler ve değişik işkence yöntemlerini zevkle uygulamış ve bu zulümlerinin derecesini günbegün artırmışlardır.

San Juan ve Jamaika Adaları

İspanyollar, çok güzel bahçelere benzeyen ve arı kovanı gibi yerli kaynayan San Juan[18] ve Jamaika Adaları'na 1509 yılında sahip oldular. Hispaniola Adası'na gittikleri gibi altın hırsıyla geldikleri bu iki adada da alışılmış merhametsizlikleriyle benzer cinayetler işlediler. Yerlileri yaktılar, kızarttılar, köpeklerine parçalattırıp yedir-

[17] Kraliçe İsabel, yerlilerin köle olarak satılmalarına ve kötü muamele görmelerine karşı çıkmıştır. Ancak Hispaniola Adası'na 1502 yılında gelen Casas'ın yerlilere daha önce nasıl davranıldığını gözleriyle görmüş olması mümkün değil. İsabel'in tutumunu örnek göstererek V. Carlos'u etkilemek istemiş olabilir (çn).

[18] Günümüzde adı Porto Rico olan bu adaya giden İspanyolların komutanı Juan Ponce de León'dur (çn).

diler, buldukları yeni işkence yöntemleriyle öldürdüler. Bir kısmını da köle olarak sattılar. Altın madenlerinde köle olarak çalışmaya mahkûm ettikleri hayatta kalan yerlilere çeşitli işkenceler yaptılar. İspanyollar dünyayı bu masum ve kimseye zararı olmayan yaratıklardan temizlemek için doğmuş gibiydiler. İspanyollar o kadar çok kılıç salladılar ki bu iki adada yaşadığına emin olduğum 600.000 yerliden (aslında bu rakamın 1 milyon kadar olduğunu zannediyorum) hayatta kalanların sayısı 200'ü zor bulur. Diğerleri Hıristiyanlık hakkında hiçbir şey öğrenmeden ve kutsal ekmeği tatmadan yok edildiler.

Küba Adası

İspanyollar 1511 yılında Küba Adası'na geçtiler.[19] Bu ada da Hispaniola gibi Valladolid ile Roma arasındaki mesafe kadar uzun bir adaydı. Küba'daki harikulade güzel eyaletlerde sayılamayacak kadar çok yerli yaşıyordu. İspanyollar bu adada da işlerine ötekilerdeki gibi başlayıp kısa sürede bitirdiler. Küba'da daha ağır eziyetler yaptılar. Anlatmaya değer birçok katliam oldu. Hatuey adlı bir kasik[20] öldürülmekten ya da hayat boyu köleliğe mahkûm edilmekten kurtulmak için kendisine bağlı yerlilerle birlikte Küba'ya kaçmıştı. Hatuey, bazı yerlilerden İspanyolların o adaya da gelmiş olduğunu işitince uyruklarını bir yere toplayarak şunları söyledi:

---

[19] 1511 yılında Küba Adası'na giden Diego de Velásquez, yerlilerin direnişine çok sert bir bastırma harekâtıyla karşılık verdi (çn).

[20] İspanyolcaya *cassique* şeklinde geçen bu kelimenin Arawak dilindeki karşılığı şef'tir. Soyluluk sıralamasında kral ve beyden sonra gelir. İspanyollar köle bulmak için kasiklerden de yararlandılar (çn).

"İspanyolların buraya gelmekte olduğuna ilişkin söylentileri siz de duymuşsunuzdur. Haiti'de (Hispaniola) kimlere neler yaptıklarını, soyluları nasıl katlettiklerini biliyorsunuz. İspanyolların burada daha merhametli davranmalarını umamayız. Dostlarım, onları buraya getiren nedeni biliyor musunuz?" Yerliler cevap verdiler: "Bilmiyoruz, ama İspanyolların çok zalim insanlar olduklarından eminiz." Hatuey devam etti: "Ben size söyleyeyim, buraya gelmelerinin nedenini. Bize o kadar insafsız davranmalarının tek nedeni işkence etmekten hoşlanıyor olmaları değildir. Onların çok inandıkları bir Tanrıları var. Bizim de o Tanrı'ya inanmamızı istiyorlar. Bizimle savaşmalarının, boyun eğdirip bizi öldürmelerinin nedeni işte bu." Hatuey elindeki altın ve değerli taşlarla dolu sepeti havaya kaldırarak şöyle dedi: "İşte onların Tanrıları, Hıristiyanların Tanrısı bu işte! Eğer kabul ederseniz, şimdi bu Tanrı için dans edelim. Belki de Hıristiyanların Tanrısı hoşnut kalır da İspanyollar bize zarar vermezler." Yerliler, hep birlikte Hatuey'i "kabul, öyle yapalım" diye yanıtladılar ve altın dolu sepetin etrafında dans etmeye başladılar. Bu dans, yerliler iyice yorulup yerlere yığılıncaya kadar devam etti. Bundan sonra kasikleri Hatuey şöyle dedi: "Şimdi bakın, bu sepet yanımızda kalırsa, onu ele geçirmek için hepimizi öldürecekler. Bundan dolayı sepeti ırmağa atalım." Yerliler beylerinin bu önerisini de kabul ettiler ve içi altın dolu sepeti yakındaki ırmağa attılar.

Kasik Hatuey, adaya çıkışlarından itibaren İspanyolların eline geçmemeye çalıştı. Çünkü onları tanıyordu ve neler yapabileceklerini iyi biliyordu. Ancak zaman zaman İspanyollar karşısında kendisini savunmak zorunda kaldı. Ama sonunda yakalandı ve diri diri yakıldı.

Yakılma nedeni, zalim Hıristiyanların eline geçerek işkence ile öldürülmekten kurtulmak için kaçması ve kendisini savunmuş olmasıydı. Kazığa bağlandıktan sonra, yanına yaklaşan Aziz Francisco tarikatından bir keşiş Tanrı'dan ve bizim inancımızın metinlerinden bahsettikten sonra celladın kendisine tanıdığı bu kısa zaman süresi içinde eğer Hıristiyanlığı kabul ederse günahlarından kurtulacağını ve öldükten sonra cennete gidebileceğini söyledi. Hatuey, keşişin söylediklerini dinledikten sonra, bir an düşündü ve bütün İspanyolların cennete gidip gitmediğini sordu. Keşiş, "Evet, cennetin kapıları iyi İspanyollara açıktır" dedi. Kasik Hatuey keşişe şu cevabı verdi: "O zaman ben cehenneme gideyim, çünkü cennette İspanyollarla karşılaşmak istemiyorum." Batı Hint Adaları'na giden Hıristiyanlar, Tanrımıza ve Hıristiyanlığa işte bu kadar saygınlık kazandırdılar.

Tanıklık ettiğim başka bir olay da şudur: Bulunduğumuz yerden yaklaşık 20 mil uzaklıktaki büyük bir köye gitmiştik. Orada yaşayan yerliler bize bol balık, ekmek ve başka yiyecekler ikram ettiler. Yerliler gittiğimiz her yerde bize ellerinde avuçlarında ne varsa ikram ederlerdi. Ancak şeytana hizmet eden Hıristiyanlar, aralarında ben olduğum halde, önümüzde yerde diz çökmüş olan yerlilere birdenbire saldırdılar. Ortada hiçbir neden yoktu. İspanyollar bu katliamda 3.000'den fazla yerliyi erkek, kadın, yaşlı, çocuk ayırt etmeden kılıçtan geçirdiler. Daha önce ne gördüğüm ne işittiğim acımasızlıkla yapılan bu canavarlığı gözlerimle gördüm.

Bundan birkaç gün sonra, bu katliam haberinin her tarafa yayılacağını bildiğim için, Havana eyaletinin şeflerine haberciler gönderip hakkımda iyi şeyler duyduklarını bildiğimi, yakında oraya gelip kendilerini ziyaret

edeceğimizi, gizlenmelerine gerek olmadığını, kendilerine hiçbir zarar verilmeyeceğini garanti ettiğimi bildirdim. Bu haberi İspanyol komutanla konuştuktan sonra göndermiştim. Havana'ya ulaşınca, yirmi bir şef ve kasik bizi nezaketle karşıladılar ve bize ikramda bulundular. Komutan[21] ise hem bana verdiği sözü hem de benim yerlilere verdiğim sözü hiçe sayarak bizi ağırlayan bütün yerlileri tutsak aldı. Bu soyluların ve kasiklerin eninde sonunda İspanyollara kötülük yapacaklarını ve hepsinin yakılmasının doğru olacağını söylüyordu. Yerlileri yakılmaktan kurtarmak için çok çaba harcadım ve sonunda başardım.

İspanyollar, Hispaniola'da yaptıkları işkence ve katliamları Küba Adası'nda da yaptılar. Hayatta kalanları köle olarak kendilerine hizmet ettirdiler ya da sattılar. Bunu gören diğerleri dağlara kaçmaya ya da derin bir umutsuzluğa kapılıp kendilerini asmaya başladılar. (Adını bildiğim) çok itibarlı bir İspanyol'un[22] bu adada yaptığı işkencelerden dehşete kapılan bazı anne ve babalar, kendilerini çocuklarıyla birlikte astılar. Bu şekilde ölen yerli sayısı 200'den fazladır. Küba Adası'nda sayısız yerli bu şekilde yok edildi.

Bu adada İspanya Kralı'nı temsil eden zorba İspanyol, paylaşım sırasında kendisine üç yüz yerli verilmesini istedi. Bu zorbanın altın madenlerinde köle olarak kullandığı bu üç yüz yerliden otuzu hariç hepsi üç ay içinde öldü. Yani yalnızca onda biri hayatta kalabilmişti. Kendisine tekrar yerli verilmesini istedi. İstediği sayıda yerli verildi. Onlar da aynı ağır kölelik koşullarında ça-

---

[21] Pánfilio de Narváez (çn).

[22] Pánfilio de Narváez (çn).

lışırlarken öldüler. Bir kez daha ve daha çok sayıda yerli aldı. Onları da aynı şekilde öldürdü. Ruhunu şeytana teslim etmiş olan bu zorba ancak bundan sonra ölebildi.

Bu adada bulunduğu üç dört ay içinde, anne babaları madenlerde köle olarak çalıştırılmaya gönderilmiş yedi binden fazla çocuk açlıktan hayatını kaybetti.

Korkunç şeyler gördüm Küba'da. Yerliler kaçıp dağlara sığındıkları için İspanyollar bir süre sonra peşlerine düştüler. Dağlarda çok insafsızca katliamlar yaptıktan sonra adanın talan edilmesini bitirdiler. İspanyollar, Küba Adası'na gelmeden önce yerliler bu gelişmiş bölgede refah içinde mutlu bir hayat sürdürüyorlardı. Artık çöl kadar ıssızlaşmış olan bu adada yaşayan bir yerliye rastlamamak çok acı.

Anakara

1514 yılında Yeni Dünya'nın anakara kısmına aşağılık bir vali geldi.[23] Son derece acımasız, adalet duygusu nedir bilmeyen, zalim bir zorbadan başka bir şey olmayan bu adam kendisinin İlahi Öfke'nin aracı olduğunu zannediyordu. Anakaraya çok sayıda İspanyol yerleştirip yağmacılık yapmaktan başka bir şey düşünmüyordu. Anakaraya ondan önce gelip altın ve köle avcılığı yapan öteki zorbalar[24] sahil şeridini talan ederken birçok hunharlıklar yapmışlardı. Ancak bu vali anakarada öyle merhametsizlikler yaptı ki onun yaptıkları öncekileri geride bıraktı. Bu vali bütün Batı Hint Adaları'nda yapı-

[23] Pedro Arias d'Avila (çn).

[24] Vasco Núñez de Balboa, Alonso de Ojeda, Martín Fernández de Enciso (çn).

lan eziyetin daha fazlasını yaptı. Yerli halkı insafsızca katlederek anakarayı cehenneme çevirdi. Darién[25] ile Nikaragua Krallığı'nın güney kesimleri arasındaki çok geniş bir alandaki yerlilerin tamamını katletti. Yeni Dünya'nın en zengin ve en kalabalık nüfusa sahip olan ve çevresi 500 mil olan bu alanı tamamen boşalttı. Bu bölgeyi güçlü şefler yönetiyordu. Bu topraklarda o kadar çok altın vardı ki İspanyollar, Hispaniola'da ağır şartlarda çalıştırarak sonunda öldürdükleri yerlilerin toprağın altından çıkardıkları o kadar çok altından bile daha fazlasını bu topraklarda gördüler.

Anakaraya çok sayıda İspanyol ile gelen bu zorba vali, altın yataklarının yerini öğrenebilmek için yerlileri konuşturabilecek yeni eziyet ve işkence yöntemleri icat etti. Bir İspanyol komutan, bu valinin verdiği emir üzerine tek bir saldırıda 40.000 yerliyi öldürdü. Bu komutanın yanında bulunan Fransisken din adamı Fransisco de San Román bu katliamı gözleriyle görmüş. İspanyollar, masum yerlileri kılıçla, diri diri yakarak, köpeklere parçalattırarak ve işkence ederek öldürmüşler.

Batı Hint Adaları'ndaki yöneticilerin her zamanki öldürücü körlüğüyle, bu yerlilerin de dinimize kazandırılması için hiçbir şey yapılmadı. İspanyollar yerlileri toplayıp Hıristiyanlığı zorla kabul ettirmeye çalışmaktan başka bir şey yapmadılar. Asıl amaçlarının yerlileri Hıristiyanlığa kazandırmak olduğunu söyleyen İspanyol fatihler yerlilere, Hıristiyanlığı ya kılıç ve ateş zoruyla ya da dayanamayacakları koşullarda kölelik yaptırıp öldürmekle tehdit ederek kabul ettirdiklerini hep gizlediler. Yerliler, Kastilya Kralı'na da şiddete maruz kaldıkları

[25] Panama kıstağının kuzey kıyısında (çn).

için boyun eğmişlerdir. Hayatını onlar için vermiş olan İsa, yerlilere yapılan bu zulmü görse ne hissederdi acaba! İsa, kendi toprakları üzerinde alın teri dökerek karınlarını doyuran bu barışsever dinsizlerden Hıristiyan olmalarını, İspanyolların yaptıkları gibi, zor kullanarak istemezdi. O, "gidip insanlara anlatın" demiştir. Ancak İspanyollar, yerlilere, hiç vaaz vermeden ve dinimiz hakkında hiçbir bilgi aktarmadan derhal Hıristiyanlığı kabul etmelerini emrettiler. Bu aşağılık zorbalar, özgürlüklerinden, varlıklarından, eşlerinden ve çocuklarından mahrum bıraktıkları yerlilerden, hakkında hiçbir şey işitmedikleri bir Kral'a boyun eğmelerini istediler. Bunun ne kadar saçma ve insafsız bir yöntem olduğu ortadadır.

Bu sefil vali kendisinin ve diğer İspanyolların Batı Hint Adaları'ndaki varoluşlarını haklı kılacak saçma, akılsızca ve yasalara aykırı emirler verdi. Emrindeki talancıları bol miktarda altın olduğunu duyduğu yerlere gönderiyor, yerliler gece evlerinde rahat rahat otururken biraz uzaktan emirnamesini yüksek sesle okutturuyordu: "Soylular ve uyruklar, dinleyin! Bu topraklarda yalnızca tek bir Tanrı, tek bir Papa vardır. Bu toprakların tek bir Kral'ı olduğunu ve onun da Kastilya Kralı olduğunu bildiririz: Bunu kabul etmediğiniz takdirde size savaş açacağız ya da sizi öldüreceğiz ya da tutsak alacağız, vs. vs. vs." İspanyol askerler emir okunduktan sonra yerlilerin uykuda oldukları şafak vakti saldırıya geçip bütün evleri ateşe veriyorlar, çoğu samandan yapılmış olan bu evler içindekilerle birlikte kısa süre içinde yanıp kül oluyordu.

Bu şekilde canları istediği kadar yerli öldürdüler, yağmacılık yaptılar. Canlı ele geçirdiklerini, o yerleşim-

dekinden daha fazla altını nerede bulabileceklerini öğrenmek amacıyla işkencelerden geçirdiler. Bütün bunlara rağmen hayatta kalanlar varsa onları da prangaya vurup köle olarak sattılar. Kentleri yakıp yıktıktan, yerlileri katlettikten sonra altınları yağmaladılar. Bu sefil vali 1514 yılından 1521 yılına kadar hep bu tarzda soyguculuk yaptı. Saldırılarda beş altı rütbeli askerini görevlendiriyor, askerlerin topladıkları ganimetin bir kısmını belli oranlar dahilinde İspanyollara dağıtıyordu. Talan edilen altın, inci ve yerli kölelerden en büyük payı vali sıfatıyla kendisi alıyordu. Kral'ın öteki temsilcileri de aynı şekilde davrandılar. Onlar da mümkün olduğu kadar çok asker gönderip yağmacılık yaptılar. Bu bölgenin ilk piskoposu da ganimetten pay istemiştir. İspanyolların bu sekiz yıllık süre içinde anakarada 1 milyon kastellano değerinde altın yağmaladığını söylersem, aslında miktarı az tutmuş olacağım kanısındayım. Kral'a ise sadece 3000 kastellano değerinde altın gönderdiler. Bu süre içinde öldürdükleri yerli sayısı ise 800.000 civarında idi.

Bu valinin yerine gelen öteki zorba valiler de yaptıkları saldırılardan sonra hayatta kalan bütün yerlileri ya öldürdüler ya da onların öldürülmelerine göz yumdular. Anakaraya ondan sonra gelen iğrenç vali de sayılamayacak kadar çok kötülükler yaptı. Bunlardan bazılarını anlatayım.

Bir kasik bir zorbaya kendi isteğiyle ya da korkusundan 9.000 kastellano değerinde altın armağan etti. Bu miktarla yetinmeyen vali, kazığa bağlatıp bu beyin bacaklarını gerdirdi ve altında bir ateş yaktırdı. Yerliden daha fazla altın istedi. İşkenceye dayanamayan yerli tale-

bi kabul etti. Vali, yerliyi 3000 kastellano değerinde altın daha getirmesi koşuluyla evine gönderdi. Kasik 3000 kastellano değerinde altınla geri döndü. Vali bununla da tatmin olmadı. Askerlerine yerliyi tekrar ateşin üzerine oturtmalarını emretti. Artık verecek altını kalmamış olan kasike ilikleri eriyip ayak tabanlarından akıncaya kadar işkence ettirdi. Bu kasik de böyle öldürüldü.

İspanyollar, bazı geceler eziyet görmemek için dağlara kaçan yerlilerin peşine düşerler, buldukları yerlilere derhal saldırıp erkeklerini öldürürler, kadınları ve bakireleri tutsak alırlardı. Hayatta kalan erkekler eşlerini ve çocuklarını kurtarmak için İspanyolları izlerlerdi. İspanyollar bu yerlilerin kendilerine yaklaştıklarını fark edince çaresiz kadınları ve kızları kılıçtan geçirip hepsini öldürürlerdi. Bir gece, eşleri öldürülen yerliler gözyaşları içinde, "Ah sapıklar, ah zalim İspanyollar, çaresiz kadınları neden öldürüyorsunuz!" diye haykırmışlardı.

Panama'dan 15 mil uzaklıktaki bir kentin beyinin adı Paris idi. Bu beyin çok altını vardı. İspanyollar bu kente geldiler. Paris, Hıristiyanlara kardeşi gibi davrandı. Büyük misafirperverlik gösterdi. İspanyol komutana 15 bin kastellano değerinde altın armağan etti. Ancak İspanyol komutan, beyde çok daha fazla altın olduğu düşüncesiyle, bölgeden ayrılıyormuş izlenimini yarattıktan sonra gece yarısı dönüp kenti ateşe verdi. Kentin çaresiz halkının çoğunluğu alevlerin içinde kavrularak öldü. İspanyollar hayatta kalanları kılıçtan geçirdiler. Daha sonra yaptıkları talanla yerlilerin 50 ya da 60 bin kastellano değerinde altınına el koydular. Ancak kentin beyi Paris kaçmayı başarmıştı. Topladığı kuvvetle, hazinesini de yanlarında götüren İspanyolların peşine düştü

ve onlara yetişti. Bir saldırı düzenledi ve ellinin üzerinde İspanyol öldürdü. Altınlarını ele geçirdi. Kaçabilen İspanyolların çoğu yaralıydı. Ancak İspanyollar kısa bir süre sonra büyük bir kuvvetle dönüp Paris'e saldırdılar. Bozguna uğrattıkları Paris'i öldürdüler, sağ kalan askerlerini tutsak alıp her zamanki gibi köle olarak sattılar. Şimdi bu değerli şefin yönettiği o büyük kentten artık tek bir iz bile yok. O sefil valinin yaptığı benzer katliamlar ve tahribat sonunda anakaradaki öteki beyliklerin hepsi yok oldu.

Nikaragua Eyaleti

Bahsettiğim vali, 1522 yılında Nikaragua halkına boyun eğdirmek üzere bu Eyalet'e geçti. Bu adanın verimliliğini, ne kadar hoş bir havası olduğunu ve üzerinde ne kadar sağlıklı ve büyük bir insan kalabalığının yaşadığını hiç kimsenin kalemi anlatmaya yetmez. Bu eyalette o kadar çok insan vardı ki bazı kentlerin uzunluğu 4 mili buluyordu. Nikaragua'da değişik türde ve eşi benzeri görülmemiş derecede lezzetli meyveler vardı (bu ülkede bu kadar çok insan yaşıyor olmasının nedeni budur). Bu topraklar baştanbaşa ovalık ve engebesiz olduğu için halkın dağlara sığınma olanağı yoktu. Bundan dolayı yerli halk öncekilerden çok daha ağır felaketler ve katliamlar yaşadı. İspanyolların bu halka dayattıkları kölelik koşulları daha ağırdı. Ne kadar yumuşak ve nazik mizaçlı oldukları dikkate alınırsa maruz kaldıkları koşulların çok daha katlanılmaz olduğu ortaya çıkar. Despot İspanyollar, bu zavallı barışçıl yerlileri değişik biçimlerde yaraladılar, katlettiler, ağır tutsaklık koşullarında çalıştırdılar, acımasızca işkencelerden geçirdiler. Nikara-

gua yerlilerinin çektikleri acıları anlatabilecek kelimeleri bulamıyorum. Bu valinin, buraya gönderdiği ellinin üzerinde süvari, genç yaşlı, kadın erkek ayırt etmeden, kendilerine hiçbir kötülük yapmamış olan Nikaragua yerlilerini kılıçtan geçirdiler.

İspanyollar, mısır istiyorlar, yerliler getiriyorlar; ancak çabuk getirmedikleri ya da istedikleri miktarda getirmedikleri gibi sudan gerekçelerle zavallıları katlettiler. Yerlileri kendilerine gönderilen köle sayısını yeterli bulmadıkları için de öldürdüler. Zaten bu dümdüz topraklarda yerlilerin, süvarilerin gazabından kaçıp kurtulabilecekleri hiçbir yer yoktu.

Bu vali, elli süvarisini İspanya'daki Rusellón'dan daha büyük bir bölgeye gönderdi. Görevleri bu bölgeyi yakıp yıkmaktı. Bu yerli katliamından ne kadın ne çocuk ne de yaşlı sağ kurtulabildi. Vali, bu katliamın nedeninin, mısır ve köle isteğini yerlilerin kısa süre içinde yerine getirmemiş olmaları olduğunu açıkladı. Yerlilerin işte bu kadar merhametsiz bir İspanyol valinin zulmünden kaçıp kurtulabilecekleri hiçbir yerleri yoktu.

Bu ahlaksız, emrindeki İspanyollara öteki eyaletlere yayılmalarını emretti. Aslında, askerlerine, diğer bölgelerdeki yerlileri katledip yağmacılık yapma emri veriyordu. Cellatlarına istedikleri kadar yerliyi yakalayıp köle olarak çalıştırabileceklerini ya da satabileceklerini de söyledi.

İspanyollar, gittikleri yerlerde tutsak ettikleri yerlilerin boyunlarına kaçmamaları için prangalar taktılar ve prangaları zincirlerle birbirlerine bağladılar. Her yerliye 30 ya da 40 kilodan fazla yük yüklediler. Yerliler bu ağırlıkla yürüyeceklerdi. Tutsak edilen 4.000 yerliden sadece altısı hayatta kaldı. Diğerleri yolda açlık, susuz-

luk ve yüklerinin ağırlığından dolayı öldüler. İspanyollar açlık ve yorgunluktan dayanamayıp yere düşen yerlilerin kafalarını kestiler. Boyunlarındaki prangaları sökmek zahmetine katlanmadılar. Yerlilerin başlarını bir tarafa, bedenlerini bir tarafa attılar. Bir bölgede İspanyolların katliamından sonra hayatta kalanlara aynı işi yaptırdıkları yerliler, başlarına ne geleceğini bildikleri için, ağlayarak, "Biz bu yollarda yürüyerek Hıristiyanlara hizmet ediyoruz. Eskiden, çok çalışmış da olsak dönüp evlerimizi, eşlerimizi ve çocuklarımızı görebiliyorduk. Ama şimdi onları bir daha hiç göremeyeceğimizi bilerek yürüyoruz" diye feryat ettiler.

Bir ara bu vali yeni bir paylaşım yapmaya, yani yerli köleleri İspanyollar arasında yeniden paylaştırmaya karar verdi. Bu kararı hem kıskançlığından hem de söylentiye göre hizmetinden memnun kalmadığı bazı yerlileri başkalarına devretmek istediği için almıştı. Toprağa tohum ekme zamanıydı. Uygun olmayan bu paylaşımdan dolayı toprak o yıl gerektiği gibi tohumlanamadı ve yeterli miktarda mahsul alınamadı. Hıristiyanlar yerlilerin çoluk çocukları için sakladıkları tahıla el koydular. Bunu izleyen kıtlıkta 30.000'den fazla yerli açlıktan öldü. Kıtlık öyle şiddetliydi ki o yıl çocuğunu öldürüp yiyen kadınlar oldu.

Nikaragua'nın bu verimli topraklarında yerlilerin evleri çok güzel bahçelerin içindeydi. Hıristiyanlar buraya geldikten sonra el koydukları bu evlerde yaşamaya başladılar. Her İspanyol yerleştiği evde yaşayan yerlileri köle olarak kullanıyor ve bu evdeki malların sahibi oluyordu. Bu sisteme encomienda dendi.[26] Evin sahibi olan

[26] Kraliyet yasalarına göre sömürgelerdeki İspanyollara bahşedilen encomiendalarda yerliler köle olarak çalıştırılıyorlardı (çn).

yerli eşi ve çocuklarıyla birlikte encomienda sahibine köle olarak hizmet ediyordu. Hıristiyan'a yemek pişiriyor, artık onun olan toprağı ekip biçiyordu. Zavallı yerliler bu encomiendalarda çok ağır şartlarda çalıştırıldılar. Kadın erkek, genç yaşlı, bütün yerliler merhametsiz İspanyollara köle olarak hizmet ettiler. Hıristiyanlar daha yürümeye yeni başlamış çocukları bile çalıştırdılar. Yerlileri bu şekilde gece gündüz kullanıp tükettiler. Hayatta kalan çok azı da şimdi yok edilmektedir. Çok ağır koşullarda çalıştırılan bu yerlilerin ne bir eve ne de başka bir şeye sahip olmalarına izin verilmektedir. Nikaragua'daki İspanyollar, Hispaniola Adası'nda yapılan aşırı adaletsizliklerden bile daha büyük adaletsizlikler yapmaktadırlar.

İspanyollar, yerlileri, buradan 30 mil kadar uzakta bulunan limandaki gemilere kereste ve kalas taşımaya zorlayarak bu zavallı halkın insanlarının ölümünü hızlandırdılar. Yerlilere dağlardan bal ve bal mumu getirttiler. Ancak, İspanyolların dağlara yolladıkları birçok yerliyi kaplanlar parçalayıp yedi. Hamile kadınlara bile yük hayvanı gibi davranarak bu kadar ağır işler yaptırmaktan hiçbiri utanmadı.

Valinin, İspanyollara, soylulardan ve nüfuzlu yerlilerden köle talep etme yetkisi vermesi Nikaragua'nın insansızlaştırılmasında büyük bir rol oynamıştır. Bu yetki, yerlilerin üzerine bir felaket gibi çökmüştür. İspanyollar her dört beş ayda bir ya da daha sıklıkla köle ve tutsak talebinde bulundular. Soylular, İspanyolların her talebinde elli kadar hizmetkâr verdiler. İspanyollar kendilerine verilen bu yerlileri itaatkâr olmadıkları takdirde ya canlı canlı yakmakla ya da köpeklerin önüne atmakla tehdit ettiler. Bu bölgede bir soylunun nadiren üçten

fazla hizmetkârı olduğu için, soylular, kendilerine bağlı yerlilere başvurmak zorunda kaldılar. Önce bütün öksüzleri topladılar. Daha sonra iki çocuğu olanlardan bir çocuğunu, üç çocuğu olanlardan ikisini istediler. Zalimlerin tehdidi altındaki soylular, onların istedikleri sayıda yerliyi ancak bu şekilde bulabildiler. Zavallı yerliler, şefkatle büyüttükleri bahtsız çocuklarını gönderirlerken gözyaşlarına boğuldular. İspanyollar, bu işi her gün tekrarlayarak, on ya da yirmi yıl içinde bu topraklarda yaşayanların ruhlarını bu şekilde kurtardılar. Sürekli olarak sahil şeridinde dolaşan beş altı gemi, toplanan yerlileri alıyor, satılmak ve hayat boyu kölelik yapmak üzere Panama ve Peru'ya götürüyordu. Deneyimlerimiz bize göstermiştir ki yerliler alıştıkları ortamdakinden farklı iklim koşullarının olduğu yerlere götürülünce kısa sürede ölmektedirler. Ayrıca, bu yerlileri satın alan İspanyollar, onlara ne yeterince yiyecek veriyorlardı ne de hastalandıklarında işlerini hafifletiyorlardı. Mutlu ve özgürlük içinde yaşarken toplanıp ağır çalışma koşulları altında acılarla dolu bir hayatın içine sokulan bu insanların sayısı 500.000'i buldu. Bugüne kadar bu yerlilerin 50 ya da 60 bin kadarı ölmüş bulunuyor. Ölen yerli sayısı her geçen gün artmaktadır. Bütün bu katliamlar on dört yıllık bir süre içinde yapılmıştır. Bugün Nikaragua eyaletinde muhtemelen 400 ya da 500 insan hayatta kalmıştır. Ancak hayatta kalanlar da İspanyolların aşırı şiddeti, baskıları ve kölelik koşullarının ağırlığından dolayı günbegün yok olmaktadırlar. Oysa bu topraklar, daha önce çok kalabalık nüfusuna rağmen Yeni Dünya'nın en gelişmiş bölgelerinden biriydi.

1517'de Yeni İspanya keşfedildi.[27] İspanyollar bu toprakları keşfettikten sonra alışılmış hunharlıklarıyla katliama başladılar. Kâşiflerden bazıları öldürüldü. Kendilerine Hıristiyan diyen İspanyollar, keşfettikten bir yıl sonra Yeni İspanya'ya gelmelerinin nedeninin sadece yerleşmek olduğunu açıkladılar, ama gelir gelmez yağmacılığa ve katliama giriştiler. İspanyolların şiddeti, adaletsizlikleri ve zorbalıkları, 1517 yılından içinde bulunduğumuz 1542 yılına kadar artarak devam etti. Tanrı ve Kral korkusunu bir yana bıraktılar. İspanyollar, oldukça büyük birçok krallıkta sayısız katliam, kılıçtan geçirme, zulüm, yakıp yıkma, kent tahribatı, zorbalık ve yağmacılık yaptılar. Hıristiyanların 1518 yılında başlayıp bugünlere kadar devam eden çok acımasız ve korkunç uygulamaları insanda öyle bir dehşet duygusu uyandırıyor ki daha önce anlattıklarımız Yeni İspanya ile ilgili olarak anlatacaklarımızın yanında hiç kalır. Daha önce anlattıklarımıza kötü diyecek olursak İspanyollar bu topraklarda kötüden daha kötü bir tutum takınarak insafsızlıklarını daha da artırdılar.

İspanyolların Yeni İspanya'ya girişleri Nisan ayının onuncu gününden başlamış ve otuzlu yıllara kadar on sekiz yıl sürmüştür. Yaklaşık yirmi yıl diyebileceğimiz bu süre içinde İspanyollar, Meksika anakarasında ve bi-

---

[27] Günümüzde ABD'nin güneybatı kesimi, Meksika ve Panama'nın kuzeyindeki topraklardan oluşan Yeni İspanya'yı Juan de Grijalba keşfetti. İspanyol tarihçi Fernandez de Oviedo'ya göre, Grijalba'ya "ucundan hoş kokulu dumanlar çıkan küçük bir çubuk" armağan eden bir yerli şef, el işaretleriyle dumanı söndürmemesini anlattı. İspanyollar Batı Hint Adaları'nda 1530'lardan itibaren ticari değeri olan tütün yetiştirmeye başladılar (çn).

tişiğindeki topraklarda yer alan dört büyük krallıkta hiç bitmeyen kanlı katliamlar yaptılar.[28] İspanya'dan daha büyük ve daha verimli olan bu bölgede yerlileri acımasızca kılıçtan geçirdiler. Bu topraklarda Toledo, Sevilya, Valladolid, Augusta Cefarea ya da Faventia'dan daha fazla insan yaşıyordu. Eskiden, 1800 millik son derece gelişmiş olan bu bölgenin çok kalabalık nüfusunun bugün yaşamıyor olduğunu söylememe gerek var mı bilmiyorum. Bu on ya da yirmi yıl içinde, 4 milyondan fazla erkek, kadın, genç ve çocuk İspanyolların yürüttükleri imha savaşları sırasında yakılarak ya da kılıçtan geçirilerek öldürüldü. Bu savaşlar, hem Tanrı'nın hem de insanların yasalarının yasaklamış olduğu savaşlardı. Türklerin Katoliklerle yaptıkları savaşlarda yaptıklarından daha acımasız savaşlardı. Tutsak alındıktan sonra işkence edilerek ve savaşlar sırasında öldürülenlerin hesabını şimdi yapmıyorum.

İnsan düşmanı İspanyolların birbirlerinden çok uzaktaki bölgelerde eşzamanlı olarak işledikleri korkunç cinayetlerin ayrıntılarını anlatmaya bir insanın ne kalemi ne de gücü yeter.

Ne kadar uğraşırsam uğraşayım İspanyolların ne kadar korkunç katliamlar yaptıklarını yeterince dile getiremem. Gördüklerimin yüzde birini bile dile getiremeyeceğimin farkında olarak bazı olayları anlatmaya çalışacağım. Doğrulukları hakkında yemin ederim.

---

[28] Yeni İspanya'da yapılan kıyımların ve tahribatın baş sorumluları Diego de Velásques ve Hernán Cortés'tir (çn).

İspanyollar, diğer büyük cinayetlerinin yanında, 30.000'in üzerinde yerlinin yaşadığı Cholula kentini de yakıp yıkmış ve öncekilerden daha vahşi cinayetler işlemişlerdir.[29] Kentin bütün nüfuzlu erkekleri, başrahip ve diğer rahipler İspanyolları her yerdeki gibi nezaketle ve cömertçe ikramlarla karşıladıktan sonra, onları daha iyi ağırlayabilmek için soyluların kent merkezindeki evlerine götürdüler. İspanyollar bu arada tasarladıkları katliamı ya da kendi ifadeleriyle cezalandırma işlemini nasıl gerçekleştireceklerini kararlaştırdılar. Öyle bir katliam olmalıydı ki bütün bu topraklarda neler yapabilecekleri duyulmalı ve fethettikleri her yerde olduğu gibi Yeni İspanya'da da bütün yerliler, İspanyolları görünce dehşete kapılmalıydılar. Kısa süre sonra İspanyollar yüklerini taşıtmak için 5-6 bin yerliye ihtiyaçları olduğunu, bu kentin beyinin ve diğer soylularının gösterdikleri avluya gelmelerini istediler. Yerliler isteğe uyarak söylenilen yere gelmeye başladılar. Her gelen diğerlerine hissettirilmeden yakalanıyordu. İspanyollar hiçbirinin kaçıp kurtulmasını istemiyorlardı. Beylerinin ve diğer soyluların İspanyolların yüklerini taşımaya hazırlandıklarını gören yerliler çok üzüldüler. Yerlilerin üstlerinde, mahrem yerlerinin dışında hiçbir şey yoktu. Yarı çıplaktılar. Bir omuzlarına astıkları filelerde yanlarında getirdikleri basit yiyecekleri vardı. İspanyollar bu uysal yerlilerin hepsine diz çöktürdüler. Sanki önlerinde bir koyun sürüsü

[29] Nahua dilinde "kaynak yeri" demek olan Cholula, Orta Amerika yerli kültürünün merkeziydi. Azteklerin kutsal kentleri Cholula'da inşa ettikleri 54 mt. yüksekliğindeki piramit bu kültürün en yüksek yapısıydı. Bu piramidin tepesindeki Quetzalcoatl tapınağı, Hernán Cortés'in'in tahribatı sırasında yok olmuştur (çn).

vardı. Sonra hepsini teker teker bağladılar. Kaçmamaları için avlunun çıkış noktalarına muhafızlar koymuşlardı. Komutanlarının emri üzerine bütün İspanyollar kılıçlarını ve bıçaklarını kınlarından çıkarıp yerlileri parçalamaya başladılar. İki ya da üç gün sonra cesetlerin arasında yaralı yerliler olduğunu fark ettiler. Binlerce yerlinin arasında hayatta kalmış bu yerliler öldürülmemeleri için ağlayarak İspanyollardan merhamet dilediler. Ama İspanyollar acımasızlardı. Sağ kalanları da kılıçtan geçirdiler. Bundan sonra bir tarafta tuttukları yüz kadar beyi de yere çaktıkları kazıklara bağlayarak diri diri yaktılar.

Ancak belki de şefleri olan bir bey yirmi ya da otuz uyruğuyla birlikte kaçıp kaleyi andıran Cuu adlı bir tapınağa sığınmıştı. Bu bey bu tapınakta İspanyollara hemen hemen bir gün direndi. İspanyollar, silahsız oldukları için kendilerini savunabilecek durumda olmayan bu masum yerlileri tapınağı ateşe vererek diri diri yaktılar. Yerliler alevlerin arasından şöyle haykırdılar: "Ah, zalimler! Size ne yaptık ki bizi öldürüyorsunuz? Meksika'ya gittiğinizde Kral'ımız Montezuma intikamımızı alacak!"

Daha sonra duyduğuma göre, İspanyollar 5-6 bin yerliyi insafsızca kılıçtan geçirirken komutanları caka satarak şu şarkıyı söylüyormuş:

Yanıyor Roma
Sarmış her yanını alevler
Acıyla haykırıyor yaşlılar, gençler
Lir çalıp şarkı söylerken
Keyifle bakıyor Neron
Tarpeia Tepesi'nden.[30]

[30] Eski Roma'da katiller ve devlete ihanet edenler Tarpeia Kayası'ndan aşağıya atılarak cezalandırılırlardı (çn).

İspanyollar öncekinden çok daha büyük bir kent olan Tepeaca'da da katliam yaptılar. Bu kentte sayısız insanı kılıçtan geçirdiler ve yerlilere hiçbir yerde yapmadıkları değişik işkenceler uyguladılar.

İspanyollar, Cholula'dan ayrılıp Meksika Kenti'ne[31] geldiler. Bu toprakların İmparatoru Montezuma kendisine bağlı birkaç bey ve soyluyu İspanyolları karşılamaya gönderdi. Bu bey ve soylular İspanyollara Montezuma'nın gönderdiği sayısız değerli armağanı verdiler. İspanyolların gelişinden memnuniyet duyduklarını göstermek için yol boyunca gösterişli törenler yaptılar. Kente yaklaştıklarında imparatorun kardeşi de birçok soylu ile birlikte onlara katıldı. O da İspanyollara sunmak üzere altın ve gümüşten yapılmış birçok armağan getirmişti. İspanyollar kentin giriş kapısına geldiklerinde Montezuma'nın bütün maiyetiyle birlikte bir tahtırevan üzerinde kendilerini beklemekte olduğunu gördüler. İmparator, misafirleri ağırlamak için hazırlattığı saraya kadar onlara eşlik etti. Ancak, orada bulunanların bana anlattığına göre, İspanyollar, aynı gün imparatoru aldatarak yakalayıp zincire vurdular ve başına seksenin üzerinde muhafız diktiler. Montezuma böyle bir davranışı hiç beklemiyordu. Ancak bu noktada birçok olayı atlayıp bu zorbaların neler yaptıklarını kısaca anlatacağım.

---

[31] Azteklerin Nahuva dilinde adı Tenoktitlan olan bu kente Cortés 1519'da ulaştı. Kentte o sırada yaklaşık 500.000 yerli yaşıyordu. Cortés, 1521'de yerle bir ettiği kentin yıkıntıları üzerinde, merkezinde gene eski tören meydanının yer aldığı bir kent kurdurdu. Büyük Aztek Tapınağı'nın kalıntılarının yakınına Metropoliten Katedrali, Montezuma'nın sarayının yerine de genel valinin sarayı inşa edildi. Harabeye dönmüş Tenoktitlan'ın merkezindeki topraklar İspanyollar arasında bölüştürüldü (çn).

İspanyolların komutanı, kendisine saldırmak üzere harekete geçmiş olan başka bir İspanyol komutanla savaşmak üzere iki yüz kadar İspanyol askerini kentte bırakıp diğerleriyle birlikte deniz kıyısına gitti.[32] Ayrılırken kentte bıraktığı askerlere Montezuma'yı ellerinde tutmalarını ve bütün ülkede dehşet yaratmalarını emretti. Bunun için ellerinden gelen her tür eziyeti yapmalarına izin verdi.

Kentteki bütün soylular ve soylu olmayan yerliler, sarayında hapsedilen imparatorlarını rahatlatmaktan başka bir şey düşünmüyorlardı. Sarayın yanındaki meydanda toplanıp bir şölen düzenlediler. Şarkılar söyleyip dans ediyorlardı (bu dansa bazı adalarda areito, bu krallıkta ise mitote deniyordu). Soylular bu şölene tören kıyafetleriyle gelmişlerdi. Beylerden bazıları Kral soyundan geliyorlardı ve kıyafetleriyle ne kadar zengin olduklarını göstermek istiyorlardı. Bu şölende Montezuma'nın imparatorluğunun üst tabakasından 1000 kadar soylu genç de vardı.

Kentte kalan İspanyol komutan, emrindeki askerleri bölüklere ayırarak bu alanda ve kentin diğer alanlarında yapılan şölenlere gönderdi. İspanyollar bu şölenleri izlemek amacıyla gelmiş gibi davranacaklar, ancak önceden belirlenen bir anda törene katılan yerlileri öldüreceklerdi. Saray yakınındaki alana kimseyi kuşkulandırmadan sızmış olan İspanyolların biraz içki içmiş olan komutanı önceden saptanan anda haykırdı: "Ey Santia-

---

[32] O sırada Küba Valisi olan Diego de Velásques başına buyruk davranışlarından rahatsız olduğu Cortés'in üzerine Pánfilio de Narváez'i yolladı. Cortés, Narváez'i yenince bu sefer İspanya Kralı'na şikâyet etti. Ancak Aztek hazinelerinin İspanya'ya gönderilmeye başlanmasından sonra, Velásques, Cortés'in davranışlarını hoşgörüyle karşılaması talimatını aldı (çn).

go, haydi saldırın!" İspanyollar, bu parolayı duyunca kılıçlarını çekip genç bedenlere saldırıya geçtiler. Törene katılan o cömert soylu gençlerin hepsini kılıçtan geçirdiler. Hiçbiri kurtulamadı. Kentin öteki alanlarında da aynı vahşetle yerlileri katlettiler.

İmparatorluğun diğer kesimlerinde de bu katliam duyuldu. Yerliler bütün soylu gençlerinin öldürüldüğü bu felakete çok üzüldüler, acı çektiler ve yürekleri isyan duygularıyla doldu. Nesillerden beri gurur duydukları soylularının öldürüldüğü bu katliam onlar için dünyanın sonu gibiydi. Montezuma ile aynı soydan gelen bu gençlerin katledilişini areito dedikleri şarkıları eşliğinde dans ederek andılar ve bu olaydan dolayı duydukları acı yüreklerinden hiç çıkmadı.

O güne kadar imparatorları Montezuma'nın hapsedilmiş olmasını bile hoşgörüyle karşılamış olan yerliler, bu benzeri duyulmamış, haksız katliamdan sonra ayaklandılar. Montezuma'nın kendilerine İspanyol fatihlerine karşı direnişte bulunmamalarını emretmiş olmasına rağmen, kentteki bütün yerliler silahlarını alıp sarayın yakınındaki meydana geldiler ve Hıristiyanlara saldırdılar. İspanyollar kaçıştılar. Yerliler, kaçamayanları öldürdüler. Bir süre sonra bir İspanyol'un böğrüne bıçak dayayarak öldürmekle tehdit ettiği Montezuma, sarayın bir penceresinden alandaki yerlilere ayaklanmayı sona erdirmelerini emretti. Ancak uyrukları bundan sonra kendisine itaat etmeyeceklerini ve İspanyollara karşı savaşlarında kendilerini yönetecek yeni bir yönetici seçeceklerini bildirdiler. Yerliler deniz kıyısına giden İspanyol komutan gelinceye kadar saldırıyı durdurdular. Ancak komutan, girdiği savaştan galip çıkarak daha çok İspanyol askeriyle birlikte kente döndü. Sayıları artmış olan

İspanyolların saldırısına yerliler öyle bir karşılık verdiler ki savunma konumuna geçmiş olan İspanyollar tamamen yok edilmekten korkarak bir gece geri çekilip kentten ayrıldılar. Yerliler haklı olarak yaptıkları bu savaşta göllerin üzerindeki köprülerde çok sayıda Hıristiyan öldürdüler.

Bundan sonra güç takviyesi yaparak kente dönen İspanyollar çok büyük bir katliam yaptılar. Hayranlık uyandıracak kadar güzel olan bu krallıkta sayısız yerliyi kılıçtan geçirerek ve birçok şefi diri diri yakarak öldürdüler. İspanyollar, bundan sonra hem Meksika kentinde hem de başka kentlerde ve köylerde akıl almaz katliamlar yaptılar. 50 ya da 20 millik bir alan üzerinde yaşayan sayısız yerliyi öldürdüler; yoğun nüfuslu Pánuco[33] Eyaleti'ne geçtiler. Pánuco'da tüyler ürpertici bir terör estirdiler ve gene sayılamayacak kadar çok yerliyi kılıçtan geçirdiler.

Tututepec Eyaleti'ni de aynı şekilde harabeye çevirip sakinlerini öldürdüler. Bu kentten sonra gittikleri İpilcingo ve Colima eyaletleri, León ve Kastilya krallıklarından daha büyüktü. İspanyolların yolları üzerindeki bu kentlerde yaptıkları yağmacılık, katliam ve zulmü dile getirmekte zorlanıyorum. Ayrıntılı olarak anlatsam içiniz parçalanır.

Bu noktada, İspanyolların bu toprakları neden fethettikleri ve neden bu masum yerlileri katledip, kentleri yakıp yıktıkları üzerinde durmak istiyorum. İspanyollar gelmeden önce bu topraklarda mutlu bir hayat yaşayan sayısız yerli, Hıristiyanlığı isteyerek kabul edebilirdi. An-

[33] Meksika Körfezi'nde, aynı adlı ırmağın denizle buluştuğu noktada kurulmuş olan Aztek yerleşimi (çn).

cak İspanyollar, amaçlarının yerlileri İspanya Kralı'na boyun eğdirmek olduğunu ve Kral'ın, kendilerine yerlileri öldürmek ve ele geçirip köleleştirmek emrini verdiğini söylemektedirler. Adalet nedir bilmeyen bu acımasız Hıristiyanlara teslim olmayan ve kendilerinden istenen bu saçmalığa itaat etmeyen yerliler, İspanya Kralı'na hizmet etmek istemedikleri gerekçesiyle asi sayılmaktadırlar. Bu fikirleri siz Ekselanslarımıza yazdıkları mektupta yer almaktadır. Buralarda yöneticilik yapanlar, Kraliyet yasalarına göre, Kral'ın uyruğu olmayanların asi ilan edilemeyeceği hakikatini anlamayacak kadar kördürler. Tanrı'nın buyrukları hakkında biraz bilgisi olan, akıl sahibi ve insanların yaptıkları yasaları az çok bilen Hıristiyanlar, bu topraklarda barış içinde yaşayan, kendi şefleri olan bu temiz yürekli yerlilere, yeni İspanyol yöneticisinin emrindeki bir İspanyol'un, hakkında hiçbir şey bilmedikleri ve duymadıkları İspanya Kralı'nın uyruğu olmayı kabul etmedikleri takdirde parçalanarak öldürüleceğini söylemesinin ne kadar akıl, mantık ve insaf dışı bir tutum olduğunu anlayacaklardır. Yerliler, bu isteğe uymayanların başına neler geldiğini çok iyi bilmektedirler. En dehşet verici olan ise, bu talebe boyun eğen yerlilerin inanılmaz ağır koşullarda köle olarak çalıştırılmaları ve çeşitli işkencelere katlanmak zorunda bırakılmalarıdır. Köle olarak çalıştırılanlar, kılıçtan geçirilerek öldürülenlerin çektikleri acılardan daha fazlasını, daha uzun süre, eşleri ve çocuklarıyla birlikte çekmek zorunda kalmaktadır. Yerlilerin nesli bu şekilde yok edilmektedir. Yeni Dünya'daki yerliler, işkence görmek ve öldürülmekten korktukları için, yabancı bir Kral'ın hükümranlığını kabul etmekte ve gözü altın ve değerli taş hırsıyla dönmüş, açgözlü ve ganimet peşinde koşan,

merhametsiz, sözünde durmayan bu valilere boyun eğmektedirler. Bu yöneticilerin, Kral'ın temsilcileri olarak ne tabiatın ne insanların ne de dinimizin kurallarına göre bu topraklarda yöneticilik yapmaya hakları vardır. Bu zorba valiler, yerlilerin Kral'ı tanımalarını ancak onları katledip yağmalayarak sağlayabilmişlerdir. Bundan dolayı onların yeri cehennem ateşleridir. Bu ahlaksızlar, bu krallıkları yakıp yıkarak ve bütün yerlileri yok ederek Kastilya Kralı'na karşı da suç işlemekte olduklarını anlayamıyorlar. Batı Hint Adaları'ndaki İspanyollar, Kral'a işte böyle hizmet ettiler ve böyle hizmet etmeye devam ediyorlar.

Bu bölgenin zorba valisi yukarıda açıkladığım bu sözde haklı nedenle, kendisinden bile daha zalim, vahşi ve acımasız iki başka zorbayı bazı krallıklara gönderdi. Bu iki İspanyol komutanın gittikleri son derece gelişmiş krallıklarda yerliler huzur içinde mutlu bir yaşam sürdürüyorlardı. Bu zorbalardan biri Güney Denizi tarafındaki Guatemala'ya gitti. Guatemala, son derece verimli topraklarında değişik lezzetli meyveler yetişen kalabalık nüfuslu bir krallıktı. Diğeri ise, Naco üzerinden Kuzey Denizi tarafındaki komşu Honduras ve Guaimura'ya. Bu topraklar Meksiko Kenti'nden 300 mil kadar uzaktaydı. Komutanlardan biri karadan, diğeri denizden gitti. Yanlarında çok sayıda süvari ve piyade vardı.[34]

Sadece bu iki komutanın, özellikle Guatemala'ya gönderilenin (çünkü diğeri daha çok kötülük yapamadan öldü) yerlilere yaptıkları canavarlıkları anlatmaya kalksam bir kitap yapar. Bu iki Hıristiyan komutan o

[34] Pedro de Alvarado ve Cristobal de Olid'in girdiği bu bölgeler Maya Krallığı içindeydi. İspanyol fatihler henüz yeterince tanıyamadıkları Pasifik Okyanusu'nun o kesimine Mar del Sur (Güney Denizi) diyorlardı (çn).

kadar çok katliam yaptılar, o kadar akıl almaz şiddet uyguladılar, o kadar çok insanı yaraladılar, kestiler ve o kadar çok bölgeyi insafsızca insansızlaştırdılar ki ayrıntılı olarak anlatabilsem, sadece bu nesli değil, gelecek nesilleri bile kesinlikle dehşete düşürür. Çünkü bu topraklara verdikleri zarar ve yerlilere yaptıkları eziyetler öteki bölgelerde yapılanların toplamından daha büyük olmuştur.

Denizden giden, sahil şeridindeki kentlerde yaptığı saldırılarla ve eziyetlerle yerlileri şaşkına çevirdi. Bu komutan, Naco ve Guaimura krallıklarının yolu üzerinde bulunan Yucatan Krallığı denen yere yaklaştığında yerliler kendisini karşıladılar ve ona çok değerli armağanlar verdiler. Ancak yerlilerin kendisini karşıladığı yerden ayrıldıktan kısa süre sonra askerlerini o bölgeye gönderdi ve yerlileri acımasızca katlettirdi. İspanyollar karşılaştıkları yerlilerin tamamını kılıçtan geçirdiler ve önlerine çıkan her şeyi yakıp yıktılar. Sonra da bölgeyi talan ettiler. Bu zorbanın bölgenin değişik kesimlerine gönderdiği İspanyol komutanlardan biri, kendisine başkaldırarak emrindeki üç yüz askerle Guatemala'da iç kesimlere doğru 120 mil kadar ilerlemiş, karşılaştığı her yeri yakıp yıkmış, talan etmiş ve bölgede yaşayan yerlileri acımasızca öldürmüş. Bu asi İspanyol o topraklarda özellikle çok acımasız davranmış. Amacı, hayatta kalan yerlilerin intikam almak için peşinden gönderilecek İspanyollara saldırmasını sağlamakmış. O kadar büyük katliam yapmış ki peşine düşen İspanyollar onun geçtiği yerlerin tamamen yakılıp yıkılmış olduğunu ve hiçbir yerlinin sağ kalmadığını görmüşler. Bu vahşiyi gönderen birlik komutanı bir süre sonra öldü. Yerine başka zorbalar geldi. Hepsi de önceki gibi acımasızdı. Bunların

hepsi korkunç cinayetler işlediler. Yerlileri yakalayıp şarap, giysi ve başka tür eşya taşıyan gemilere köle olarak sattılar. Bu aşağılık İspanyol zorbalar, 1524 ile 1535 yılları arasında Naco ve Honduras eyaletlerini yakıp yıktılar, bu bölgelerde yaşayan yerlilerin tamamını öldürdüler. İspanyollar gelmeden önce Naco ve Honduras dünyanın en kalabalık ve en verimli bölgeleriydiler.

Daha sonra buradan geçerken bu bölgedeki tahribatın ne kadar büyük olduğunu gözlerimle gördüm. Öyle ki en taş yürekli insanın bile yüreği sızlar. Bu yirmi yılda bu topraklarda 2 milyonun üzerinde yerli öldürüldü. Bugün 100 mil karelik bu topraklarda hayatta kalan yerli sayısı 2.000'i zor bulur. Son derece ağır koşullarda köle olarak kullanılan yerlilerin sayısı günbegün ölüp gittikleri için azalmaktadır.

Ancak şimdi, daha önce yapılanlardan çok daha sert ve bundan sonra yapılacaklar kadar tiksindirici zorbalıklar yapmış olan ahlaksızın Guatemala'da neler yaptığına bakalım.

Meksika Kenti'nin bitişiğindeki eyaletlerden, 400 mil uzunluğundaki Guatemala'ya doğru yol alan bu zorba, geçtiği her yerde katliamdan, yağmacılıktan, yakıp yıkmaktan, yerlileri katlederek bölgeyi insansızlaştırmaktan ve İspanya Kralı adına daha önce bahsettiğimiz bahaneyle bütün yerlileri kendisine boyun eğmek zorunda bırakmaktan başka hiçbir şey yapmadı. Oysa yerliler o güne kadar İspanya Kralı'nın ne adını duymuşlardı ne de kendisini görmüşlerdi. Sadece kendileriyle görüşmeye bile gerek görmeden önlerine çıkan her şeyi ateş ve kılıçla yok ettiren İspanya Kralı'nın kendi yöneticilerinden daha adaletsiz ve daha zalim olduğunu düşündüler. Çünkü İspanyollar uyarı mesajları yerlilere ulaşır ulaşmaz, durup

biraz düşünmelerine bile fırsat vermeden vahşice saldırıp yerlileri kılıçtan geçirmeye başlıyorlardı.

Guatemala Krallığı ve Eyaleti

Yukarıda bahsettiğim komutanlardan birincisinin emrindeki İspanyollar, Guatemala'ya girer girmez yerlilere merhametsizce davranmaya başladılar. Bir tahtırevanla taşınan kralları, İspanyolları, davullar ve borazanlar eşliğinde neşeli bir şekilde karşıladı. Krallığın ticaret merkezi olan Utlacan kentinin birçok soylusu da beraberindeydi. Yerliler İspanyollara istedikleri kadar bol yiyecek verdiler. İspanyollar, o geceyi kentin dışında geçirdiler. O kadar iyi tahkim edilmiş bir kentin içinde kendilerini emniyette hissetmemişlerdi. Ertesi gün İspanyolların komutanı, Kral ve soylularla görüşmek istedi. Kral çok sayıda soylu ile birlikte İspanyolların bulundukları yere geldi. İspanyol komutan hepsini yakalattı ve çok büyük miktarda altın istedi. Yerliler bu talebi yerine getiremeyeceklerini, çünkü ülkelerinde altın olmadığını söylediler. Bu sefil komutan, bunun üzerine ortada hiçbir neden yokken ve yargılama yapmaksızın Kral'ı ve oraya gelen soyluların hepsini diri diri yaktırarak öldürttü. Krallığı yönetme iktidarına sahip olan bütün şeflerin İspanyollara altın verememelerinden başka hiçbir suçları olmadığı halde öldürüldüklerini öğrenen bu eyaletin öteki soyluları, kendilerine bağlı olan yerlilere, İspanyollara itaat etmelerini ve kendilerinin kaçacaklarını, bunu onlara hissettirmemelerini ve gizlendikleri yeri söylememelerini emrettiler. Yerliler bunun üzerine kitleler halinde İspanyollara gidip onların uyruğu olmak ve onlara hizmet etmek istediklerini söylediler. İspanyol komu-

tan, cevap olarak, bu taleplerini kabul etmediğini ve soylularının nereye kaçtıklarını açıklamadıkları takdirde hepsini öldüreceğini söyledi. Yerliler, İspanyol'a, beylerinin nereye kaçtıklarını bilmediklerini, ancak eşlerinin ve çocuklarının onlara hizmet etmeye hazır olduklarını, kendileri oradan ayrılıp evlerine gideceklerini, kendilerini isterlerse öldürebileceklerini, isterlerse kendilerine hizmet ettirebileceklerini söylediler. Bu tekliflerini birkaç kez tekrarladılar. İspanyolların ne yaptıklarını anlatınca şaşırabilirsiniz: Kendilerine Hıristiyan diyen bu zorbalar, bu yerlilerin köylerine gittiler. Bu köyleri hiçbir direnişle karşılaşmadan ele geçirebileceklerini bildikleri halde, kendilerine zarar verilmeyeceğinden emin bir şekilde evlerinde işlerini yapmakta olan masum yerlilere saldırıp hepsini kılıçtan geçirdiler.

Bundan sonra geldikleri çok büyük bir kentte yaşayan yerliler kendilerini güven içinde hissediyorlardı ve İspanyolların iyi niyetinden emindiler. İspanyollar, bu kentte, geride tek bir canlı bile bırakmamayı planlayarak iki saat süren bir katliam yaptılar. Yaşlı, kadın, erkek ayırt etmediler. Bu katliamdan sağ kurtulanlar kaçtılar; ama kent artık tamamen boşalmış, ıssızlaşmıştı. Yerliler bu kentte başlangıçta İspanyolları sevinçle karşılamışlar, onlara değerli armağanlar vermişler, onların yaptıkları eziyetlere ve katliamlara sabırla katlanmışlardı. Ancak insan olmayan bu yaratıkların gazabını hiçbir şekilde yatıştıramayacaklarını anlayınca silaha başvurmayı düşündüler. Toplanıp konuştular ve İspanyollar tarafından hayvanlar gibi kötü bir şekilde öldürülmektense düşmanlarından intikam almak için çarpışarak ölmenin daha iyi olacağına karar verdiler. Ancak, yeterince silahları olmadığını, bedenlerinin zayıflığını, çıplaklıklarını,

ata binmesini hiç bilmediklerini, oysa bunun düşmanları üzerinde üstünlük kurmak için gerekli olduğunu göz önüne alınca akıllarına İspanyolların geçtikleri yollarda çukurlar kazmak geldi. İspanyolların atları bu çukurlara düşecekti. Bu çukurların diplerine uçları sivriltilmiş kazıklar yerleştirdiler ve fark edilmemeleri için de çukurların üstünü otlarla ve küçük dallarla örttüler. İspanyol atları iki ya da üç kez bu çukurlara düştü. Ancak kısa süre sonra dikkat ettikleri takdirde bu çukurlardan kurtulabileceklerini anladılar ve yakaladıkları bütün yerlileri, cinsiyetlerine ya da soylu olup olmadıklarına bakmaksızın kendilerinin kazdığı bu çukurlara atacaklarına dair aralarında bir karar aldılar. Sonra karnı burnunda hamile kadınlar ve yaşlılar da dahil olmak üzere yakaladıkları yerlilerin hepsini bu çukurlara attılar. Çukurlar ağzına kadar parçalanmış cesetlerle doldu. Daha sonra hayatta kalan yerlilere savaş açtılar. Bu savaşta İspanyollar, yerlileri kılıç, bıçak ve mızrak darbeleriyle katlettiler. Yaralı yerlileri köpeklerine parçalatıp yedirdiler. Hamile kadınları kazıklara çaktılar. Yürek parçalayıcı bir çarpışma oldu bu.[35] İspanyollar yakaladıkları önemli bir beye kendisini parçalayıp köpeklerin önüne atmayacaklarını, diri diri yakarak onurlandıracaklarını söyleyecek kadar ahlaksızca davrandılar. Hıristiyanlar Guatemala'da 1524 ile 1531 yılları arasında geçen yedi yıl boyunca bu canavarlıklarını sürdürdüler. Bu katliamlar sırasında ne kadar yerlinin öldürülmüş olduğuna siz karar verin.

---

[35] İspanyolların 20 Şubat 1524'te Quiche, yani Maya ordusunu imha ettikleri bu katliam sırasında yerli şef Tecum Uman, at ile üzerindeki insanın tek bir canlı olduğunu zannettiği için Alvarado'nun atını öldürür. Sonra Alvarado tarafından öldürülür (çn).

Bu komutanın ve en az önderleri kadar gaddar olan müritlerinin yaptıkları iğrençlikler arasında, şimdi anlatacağım ötekilerden daha çok akılda kalacak bir olaydır. Adını kurtarıcımız San Salvador'dan alan kentin içinde yer aldığı ve yakınındaki deniz kıyısı ile birlikte yaklaşık 40 ya da 50 millik bir alanı kaplayan Cuzcatan Eyaleti'nin merkezi Cuzcatan kentinde 30.000 ya da 40.000 yerli, İspanyolları gösterişli bir törenle karşıladı. İspanyollara çok sayıda canlı tavuk ve başka pişirilmiş yiyecekler armağan ettiler. Komutan armağanları aldıktan sonra, yerlilerin bu misafirperverliğine karşılık, emrindeki İspanyollara her birinin istedikleri kadar yerliyi alıp orada kaldıkları sürece kendi hizmetlerinde tutmalarına izin verdi. İspanyollar kendilerine o kadar iyi davranmış olan yerlilere sıra ile el koymaya başladılar. Her bir İspanyol yüz civarında yerli seçti. Yürekleri sevgi dolu zavallı tutsaklar, İspanyollara büyük bir gayret ve şefkatle hizmet etmeye başladılar. İspanyol komutan yerlilerden büyük miktarda altın istedi. Buraya gelmesinin amacı altındı. Yerliler, ellerindeki bütün altını daha önce kendisine vermiş olduklarını söylediler. İspanyol ısrar edince, çaresiz kalan yerliler baş kısımları altın gibi görünen bakır yaldızlı mızraklarını komutanın önüne yığdılar. İspanyol, mızrak başlarına dokununca altın olmadıklarını anladı. Yerlilere dönüp, "Lanet olsun böyle ülkeye, hiç altın yok burada!" diye bağırdı ve adamlarına köle olarak seçilenlerin zincire vurulup vücutlarına kızgın demirle kölelik damgası vurulmasını emretti. Emir kısa süre içinde yerine getirildi. Kral'ın damgası yerlilerin etleri yakılarak vuruldu. Bu damganın kentin en büyük şefinin oğluna da vurulduğunu gözlerimle gördüm. Hayatta kalıp kaçabilen yerliler bir araya geldiler ve İs-

panyollarla tehlikeli bir savaşa girmeye karar verdiler. Ancak, ellerindeki silahlar yetersizdi. İspanyollar tarafından kitleler halinde kılıçtan geçirildiler. İspanyollar buradan Guatemala'ya döndüler. Burada bir kent kurdular. Ancak Tanrı'nın adaleti orada da onların peşini bırakmadı. Bu kent, önce bir deprem, sonra çok büyük kayaların düşmesi ve son olarak da büyük bir sel sonucunda harabeye döndü. İspanyollar bundan sonra kendilerine karşı koyma cesaretini gösterenlerin hepsini katlettiler. Hayatta kalanları tutsak aldılar ya da vergi olarak çocuklarını kendilerine vermeye zorladılar. Artık bu topraklarda köle olarak kullanabilecekleri fazla yerli kalmamıştı. Hayatta kalan yerlilerin bir kısmını Peru'ya götürüp köle olarak sattılar, bir kısmı gene kılıçtan geçirildi. Üzerinde mutlu ve çok kalabalık bir nüfusun yaşadığı, çevresi 100 mil kadar olan bu bölgeyi işkence ve katliamlarla vahşi hayvanlardan başka hiçbir canlının yaşamadığı bir yer haline getirdiler. Hıristiyanların burada da yaptıklarının hepsini anlatmış değilim. Bu ülkenin nüfusunun Meksika bölgesinden bile daha fazla olduğunu bu zorbanın kendisi bile yazılı olarak itiraf etmiştir. Söylediği doğruydu. Bu adam 1525 ile 1540 yılları arasındaki on beş yıl içinde emrindeki İspanyollarla en az 5 milyon yerli öldürdü ve hayatta kalanları da her gün öldürmeye devam etmektedir. Bu zorba, köylere ve başka yerlere savaşa giderken daha önce boyun eğdirdiği yerlilerden götürebildiği kadarını yanında götürdü ve onları diğer yerlilerle savaşmaya zorladı. Yanında götürdüğü 10.000 ya da 20.000 yerliye hiç yiyecek vermedi, savaşta yakaladığı yerlileri yedirdi. Ordusunda insan etlerinin parçalanıp derilerinin soyulduğu bir tür mezbaha vardı. Çocuklar bağırtıla bağırtıla bu adamın

önünde öldürülüp kızartıldı. İnsanları sadece lezzetli elleri ve ayakları için öldürttü. Bunları duyan yakınlardaki yerliler dehşete düşüp saklanacak yer aradılar.

Bu komutan, ayrıca, yerlilere zorla kuzeydeki deniz kıyısından güneydeki deniz kıyısına kocaman gemileri son derece ağır çapalarıyla birlikte taşıttırdı. Bu iki deniz arasındaki mesafe 130 mil kadardı. Yerliler İspanyolların toplarını da çıplak omuzlarına yerleştirerek bir yerden başka bir yere taşıdılar. Çok ağır bu yükleri taşırken çoğu öldü. Birçok yerlinin nasıl öldüğünü gözlerimle gördüm. Bu zorba, eşleri birbirinden ayırdı, kadınları kocalarından, çocukları anne babalarından koparıp denizcilere ve askerlere verdi. Gemilerini yerlilerle doldurup başka yerlere gönderdi. Zavallı yerlilerin çoğu

köle olarak satılmak üzere dolduruldukları bu gemilerde açlık ve susuzluktan öldü. Sadece bu adamın yaptığı zulmün tamamını anlatmaya kalksam ortaya bir kitap çıkardı ve okuyanlar küçük dillerini yutarlardı. Komutanın iki büyük filosu vardı. Bu filolarıyla zavallı yerlileri gökyüzünden gelen yıldırımlar gibi tüketti. İspanyollar kaç çocuğu anne babasından, kaç erkeği karısından ettiler, kaç kadını dul bıraktılar, kaç dulu kirlettiler, kaç evli kadının masumiyetini elinden aldılar, kaç bakirenin ırzına geçtiler, kaç yerliyi köleleştirdiler, bu felaket sırasında kaç yerli ne çileler çekti, ne kadar gözyaşı akıttı? Sayılamayacak kadar çok. Bu komutan bu dünyevi seyahatinde ne kadar insanı kimsesiz bıraktı ve kaç kişiyi bu dünyada cehennem alevlerinin içine attı? Kendi askerlerine de büyük zarar verdi. İşlediği sayısız alçakça cinayette ona yardım eden İspanyollar da büyük günahlar işlediler. Umarım Tanrı bu zorbaya verdiği ceza ile yetinerek diğerlerine merhamet gösterir.[36]

Yeni İspanya'da Panucon ve Jalisco

İspanyollar, Yeni İspanya'nın değişik bölgelerinde korkunç cinayetler işlediler ve acımasızca katliamlar yaptılar. Bunlardan bazılarını anlatmadan geçiyorum. 1525 yılında Panucon Eyaleti'ne başka bir acımasız despot geldi.[37] Bu insafsız Hıristiyan, bizler gibi özgür doğmuş olan çok sayıda yerliyi kızgın demirle damgalayarak köle olarak satılmak üzere Hispaniola Adası'na gönderdi.

---

[36] Pedro de Alvarado 1539'da bugünkü Meksika'nın iç kesimlerinde bir yerli ayaklanması sırasında öldürüldü (çn).

[37] Günümüzde Meksika Körfezi kıyısında Tampico olarak bilinen Panucon'a gelen İspanyol, Francisco de Garay'dır (çn).

O kadar çok yerliyi köle olarak sattı ki bu krallık tamamen boşaldı. Bir keresinde sekiz yüz yerliye yüklerini çeşitli işkenceler yaparak taşıttılar. Bu yürüyüşte yerlilere hayvan ya da akılsız yaratıklarmış gibi davrandılar. Bir keresinde otuz yerli bir kısrakla takas edildi.

Bu sefil, daha sonra Meksika Kenti'nin başkanlığına, yanında bulunan kendisi gibi insafsız İspanyollardan bazıları da İspanya'nın Yeni İspanya'daki Kraliyet Konseyi üyeliğine atandılar. Bu görevleri de üstlendikten sonra iyice azgınlaştılar ve o kadar çok günah işlediler ve o kadar acımasız katliamlar yaptılar ki insanın havsalası almaz. Bu bölgede yakalanıp köle olarak satılan yerli sayısı çok yüksekti. Bundan dolayı bazı Fransisken papazlar bu kadar çok yerlinin köle olarak satılmasına karşı çıktı. Kral'ın Danışma Konseyi de bu köle ticaretine son veremedi. Yeni İspanya'da iki yılda Hispaniola Adası gibi tamamen boşaltıldı. Bu zorbanın yardımcılarından biri, sahibi olduğu meyve bahçesinin etrafını yüksek duvarlarla çevirmek istedi. Getirttiği 1000 kadar yerliyi bu işte köle olarak çalıştırdı. Bu zavallı yerlilerin tamamı, ne yiyecek ne de para vermediği için, ölüp gittiler.

Bahsettiğimiz bu komutan, Kraliyet Konseyi'nin (Madrid'deki-çn) üyelerinden bazılarının bu bölgelere geleceklerini öğrenince Panucon'da yaptığı kötülüklere son vererek iç kesimlere geçti. Çünkü orada daha rahat katliam yapabilecekti. Yüklerini taşıtmak için 15.000 ya da 20.000 yerliyi de beraberinde götürdü. Onunla giden yerlilerden ancak iki yüzü canlı olarak dönebildi. Geri kalanların hepsi öldü. Bu hunhar komutan sonunda Machuac eyaletine ulaştı. Bu eyaletin Meksika'dan uzaklığı 40 mil kadardı. Machuac da yiyecek ve

yerli sayısı bakımından en az diğer eyaletler kadar zengindi.

Yerli Kral, maiyetiyle birlikte bu zorbayı büyük bir saygı ile karşıladı. İspanyollar çok zengin olduğunu duydukları Kral'ı hemen yakaladılar. Kollarını ve ayaklarını bir ağacın iki dalına bağlayıp vücudunu gerdiler. Ayaklarının altına içinde kor halinde kömür bulunan bir mangal koydular. Genç bir İspanyol, yağa batırılmış bir bezi, yavaş yavaş kızarsınlar diye ayaklarının altına sürüyordu. Başka bir İspanyol elindeki oku zavallı Kral'ın kalbine doğrultmuştu. Bir diğer Hıristiyan ise, azgın köpeğini Kral'ın üzerine saldı. Köpek bir anda zavallı Kral'ın ellerini parçalayıp yedi. Hazinesinin yerini söyletmek için Kral'a bu şekilde işkence yapılırken olanları gören bir Fransisken papaz işkenceyi durdurttu. Ancak Kral, gördüğü işkenceden dolayı az sonra hayatını kaybetti. İspanyollar, bu ülkenin başka birçok beyini ve kasikini altınlarına el koyabilmek için benzer işkencelerle öldürdüler.

Bir süre sonra Machuaca yerlilerin ruhlarıyla değil toprakları ve altınlarıyla ilgilenen başka bir zorba geldi.[38] Bazı yerlilerin altın putlarını sakladıklarını duymuştu. Bu zorba ve onunla beraber gelen diğer İspanyollar, yerlilere Hıristiyanlık ve gerçek Tanrı hakkında hiçbir şey aktarmadan, şeflerini toplayıp altın putlarını nereye sakladıklarını söyletmek için işkenceye aldılar. Yerliler gidip putlarını getirdiler. Ancak putlar altın değildi. İspanyollar bu sefer yerlilere kendilerine altın getirirlerse putlarını geri alabileceklerini söylediler. Yerliler daha fazla işkence görmemek için buldukları altınla-

[38] Nuño de Guzman (çn).

rı getirip putlarını geri aldılar. İspanyollar, Tanrı inancını yerlilere işte böyle götürdüler.

Panucon Eyaleti'nde de despotluklar yapmış olan bu sefil, Machuac'tan sonra Methuaca ve Jalisco'ya geçti. Bu eyaletler de hem insan hem para bakımından zengindi. Yerliler, uzunluğu 7 milden fazla olan kentlerde ihtişam içinde mutlu bir hayat sürdürüyorlardı. Bu zorba, Methuaca ve Jalisco'da da yerlilerin geleneksel sevinç ve mutluluk gösterileriyle karşılandı. Altına tapan bu açgözlü sefil, çok miktarda altın yağmalayabilmek için İspanyolların her yerde yaptıkları gibi hunharca katliamlara başladı. Kentleri yakıp yerle bir etti. Önce işkence ettiği beyleri tutsak alıp götürdü ve zincire vurdu. Henüz yürümeye başlamamış çocukları olan anneleri, güçsüzlüklerine aldırış etmeden ağır işlerde çalıştırıp aç bıraktı. Onlar da bu şekilde öldüler. İspanyollar, yerli kadınların yanlarında götüremedikleri çocuklarını yolda bırakmaya zorladılar. Çok sayıda bebek de bu şekilde can verdi.

Bir Hıristiyan bir bakireye tecavüz etmek istedi. Annesi kızının önüne geçip bu ahlaksızı engellemeye çalıştı. İspanyol, önce bıçağını çıkarıp kadının ellerini kesti. Sonra arzuyla kıza yöneldi. Ancak kız, İspanyol'un şehvetine teslim olmuyordu. Bunun üzerine masum kızı öldürdü.

İspanyolların diğer adaletsizliklerinin yanında kayda değer haksızlıklarından biri de 4.500 yerliye, dağlayarak kölelik damgası vurmalarıdır. Bu, büyük bir haksızlıktır. Çünkü yerliler de kendileri gibi özgür doğmuş insanlardı. İki, üç ya da dört yaşındaki çocuklara bile kölelik damgası vurdular. Oysa bu çocuklar da büyüklerinin yanında İspanyolları alkışlayarak karşılamışlardı.

İspanyollar, Methuaca ve Jalisco'da hepsini burada anlatmadığım sayısız günah işlediler.

Yukarıda anlattığım bütün bu iğrençliklerinin yanında hayatta kalan yerlileri despot yönetimlerine boyun eğmeye zorladılar. Görevlerinin, yerlilere anlattığım eziyetleri yapmak olduğunu zannediyorlardı. Yerlilerin ruhlarının kurtuluşunu değil, yağmalayacağı altından başka bir şey düşünmediğini söylediğim İspanyol vali, bütün İspanyollara ve özellikle kamarotlarına ve üst rütbeli subaylarına hazinelerinin nerede olduğunu öğrenebilmeleri için yerlilere istedikleri işkenceyi yapma izni verdi. Bu zorbanın kamarotları, Jalisco'da birçok yerli öldürdüler. Hiçbir haklı nedenleri yoktu. Bazı yerlileri yaktılar, bazılarını köpeklere parçalattılar, bazılarının ellerini, bacaklarını, kafalarını kestiler. Yerlilere, altınlarını ya da hazinelerini nereye sakladıklarını söyletebilmek için akıl almaz işkenceler yaptılar. Bu despot, gözlerinin önünde yapılan bütün bu işkencelerden son derece hoşnuttu. İspanyollar kılıçları, sopaları ve körükleriyle yerlilere göz açtırmadılar. Yapacakları başka bir işkence kalmamıştı artık. İspanyollar, Jalisco Krallığı'nda 6.000 köyü yakarak yok ettiler. Buralarda yaşayan yerliler, kaçanların her gün öldürüldüklerini görerek daha büyük bir umutsuzluğa kapıldılar ve İspanyollara isyan ettiler. Birkaç İspanyol'u öldürdüler. İspanyollar ölümü hak etmişlerdi. Yerliler, Jalisco'da da dağlara çıktılar. Gelgelelim, despotların zulmü ve saldırıları bu dağlarda da devam etti (buna keşif seferi diyorlardı). Kaçanları barındırmayı kabul eden diğer bölgelerdeki yerlileri de kitleler halinde kılıçtan geçirdiler. Dağlarda kendilerini savunmaya kalkan yerlileri acımasızca katlettiler. Hayatta kalanları köle olarak sattılar. İspanyolların yaptıkları

yüzlerce kasaplıktan sonra Jalisco'da hayatta kalmış bir yerliye rastlamak çok zor.

Gözlerini altın hırsı bürümüş, sefil İspanyollar, Methuaca ve Jalisco'da yaşayan masum yerlileri merhametsizce katliamlarla yok ettiler; bir kısmını da ülkelerinden uzaklarda köle olarak sattılar. Kendilerine Hıristiyan diyenler yerlilerin vücutlarını parçalayarak öldürdüler. İspanyollar bu yaptıklarıyla Tanrı'nın ve tabiatın yasalarına karşı gelmişlerdir. Yeni Dünya'da altın yağmalamaktan başka hiçbir amacı olmayan İspanyollar, bu çaresiz halka uyguladıkları şiddetin ve yaptıkları zorbalıkların dinimize ne kadar aykırı olduğunu, ne kadar büyük günahlar işliyor olduklarını anlayamayacak kadar körleşmişlerdi. Dinimizin kurallarına aykırı ve haksız birçok savaş yaparak yerlileri bu şekilde hiç acımadan yok ettikten sonra bile Tanrı'nın yaptıklarını onayladığını zannedip Tanrımıza şükürler olsun diyebiliyorlardı. Halbuki Kutsal Kitap'ın Zekeriya Peygamber bölümü onların yaptıklarıyla ilgili: "Yüce Rabbim şöyle diyor: Bu boğazlanacak sürüyü sen otlat, o sürüyü ki satın alanlar boğazlıyorlar ama suç işlediklerini kabul etmiyorlar; onları satanlar ise, şükürler olsun Rabbimize, çünkü zengin oluyoruz diyorlar."[39]

Yucatan Krallığı

1526 yılında Hıristiyanlığa saygısız, sefil bir adam, Kral'a yaltaklanıp çeşitli yalanlar söyleyerek ve bazı vaatlerde bulunarak Yucatan Krallığı'na vali atandı.[40]

---

[39] Tevrat, 11. Bap, 4. ve 5. Ayetler (çn).

[40] Yucatan, günümüzde Meksika'nın güneydoğu kesimi, Belize ve Guatemala. Atanan vali, Francisco Montejo (çn).

Ondan önceki zorba yöneticiler de yağmacılık yapabilmek için bu göreve benzer sahtekârlıklarla gelmişlerdi. Bu yöneticiler yetkilerine dayanarak yerlileri soyup soğana çeviriyorlar ve kişisel çıkar sağlayabiliyorlardı. Nefis bir iklimi olan Yucatan Krallığı'nda çok sayıda yerli yaşıyordu. Yucatan'da Meksika'dakilerden bile daha güzel meyveler yetişiyordu. Bu topraklarda bulunan bal ve balmumu ise bugüne kadar keşfedilen yerlerde rastlananların en kalitelisiydi. Yucatan, çevresi 300 mil olan bir bölgeydi. Bu milletin insanları (Yukatekler-çn), öteki eyaletlerdeki yerlilerden bile daha akıllı, uysal ve temiz yürekliydiler. Kurnazlık nedir bilmezlerdi. Bundan dolayı gerçek Tanrı'yı tanımayı pekâlâ hak ediyorlardı. İspanyollar Yucatan'da güçlü ve büyük kentler kurabilirler, bu cennet gibi yerde yaşayabilirlerdi. Ancak, kötülükleri, altın hırsları ve din kurallarına karşı gelişleriyle böyle bir olanaktan yararlanmayı hiç hak etmediklerini gösterdiler. Bu despot, bir gün üç yüz askeriyle, evlerinde huzur içinde ve hiç kimseye zarar vermeden yaşamakta olan masum yerlilere saldırdı ve çoğunu acımasızca katletti. Bu ülkede altın yoktu. Eğer olsaydı, İsa'nın uğurlarında canını verdiği bu insanları bedenlerinden ve ruhlarından para kazanmak için gözünü kırpmadan hemen altın ocaklarına gönderir, yerliler başka yerlerde olduğu gibi burada da ağır çalışma koşulları altında ölüp giderlerdi.

Bu sefil, hayatta kalan yerlileri ve kadınlar arasından seçtiği en güzel elli ya da yüz bakireyi küçük bir teknenin alabileceği miktarda şarap, yağ, sirke ve domuz etiyle takas etti. Zavallı yerli kızlar köle olarak satıldılar. Babası prens olan bir genç erkeğin bir miktar

peynirle ya da yüz yerlinin bir atla değiştirildiği oldu. Bu vali 1526 ile 1533 yılları arasında böyle aşağılık işler yaptı.

1533 yılında, Peru'da yaptıkları haydutluklara son verileceğine dair haberler aldılar. Eziyetlerine birkaç gün ara verdikten sonra gene aynı insafsızlıklarıyla yerlilerin peşine düşüp avladıklarını köle olarak sattılar ve alışılmış yağmacılıklarına devam ettiler. Tanrı'nın onurunu ayaklar altına almaktan hiç çekinmiyorlardı. O kadar çok yerli öldürdüler ki çevresi 300 mil kadar olan bu topraklarda şimdi tek bir yerli yaşamıyor ve bütün bu topraklar işlenmemiş olarak öylece duruyorlar. İspanyolların Yucatan'da yaptıkları akıl almaz işkenceleri bütün ayrıntılarıyla aktarmayacağım. Sadece birkaç olayı anlatmakla yetineceğim.

İspanyollar, yerlileri yıldırmak amacıyla gene köpekleri ile yerli avına çıkmışlardı. İspanyolların, azgın köpekleriyle evine yaklaşmakta olduğunu gören bir kadın, belki acıyıp kurtarırlar diye çocuğunu ayaklarına bağladıktan sonra kendisini evin kirişine asmış. Kendisine Hıristiyan diyen bu insafsızlar, köpeklerini çocuğun üzerine salmışlar. Köpekler çocuğu anında parçalamışlar. Orada bulunan bir din adamı çocuk son nefesini vermeden önce onu vaftiz edebilmiş.

İspanyollar bu krallıktan ayrılırken aralarından biri, bir kentin ya da büyük bir eyaletin beyi olan bir soylunun oğlundan kendisiyle gelmesini istedi. Genç, doğduğu ülkeden ayrılmak istemediğini söyledi. İspanyol, kendisiyle gelmediği takdirde kulaklarını kesmekle tehdit etti. Çocuk kararlıydı. İspanyol'un isteğini gene reddetti. Bunun üzerine bu merhametsiz adam çocuğun burnunu ve üst dudağını kesti. Sonra da sadece yaramazlık

yapan bir çocuğun kulağını çekmiş gibi gülümsedi. İspanyollar yerlilere işte bu kadar acımasız davrandılar.

Bu cehennemlik vali, dinine çok bağlı bir keşişe, elinde hamile bıraktığı çok sayıda yerli kadın olduğunu, hamile kadınların daha fazla para ettiğini övünerek söyleyecek kadar sefil bir yaratıktı. Yucatan'da mıydı yoksa Yeni İspanya'nın başka bir yerinde mi, şimdi hatırlayamıyorum, avlanmakta olan bir İspanyol, annesinin kollarından çekip aldığı bir bebeğin bacaklarını ve kollarını kesip aç köpeklerinin önüne attı. Sonra da gövdesini. İspanyollar yerlilere işte bu kadar hunhar davrandılar. Yerlilere insan gözüyle bakmayan İspanyollar, Tanrımızı işte bu tür merhametsizliklerine alet ettiler. Oysa o yerliler de Tanrı'nın suretinden yaratılmışlardır ve İsa hayatını onlar için de vermiştir. Bundan da korkunç olaylar oldu. Anlatacağım.

İspanyollar Yucatan'da daha önce hiç işitilmemiş biçimlerde sayısız zulüm yaptılar. Bunlardan bir tanesini anlatmak istiyorum. Gözlerini para hırsı bürümüş bu zorbalar, daha fazla altın yağmalamak amacıyla bu krallıktan başka bir yere gitmeye karar verdiler. Aralarında Jacobo'nun da bulunduğu dört Fransisken keşiş de onlarla birlikte gitti. Bu dört keşiş, 1534 yılıydı sanırım, İspanyolların yedi yıl süren cehennemi ürün kaldırma mevsiminden sonra hayatta kalan yerlilere İsa'nın öğretisini götüreceklerdi. Meksika eyaletinin yerlileri bir toplantı yaptılar. Bu toplantıda daha önce kendilerine o kadar ağır eziyetler yaparak katleden İspanyolların "Peder" diye hitap ettiği din adamlarının nasıl insanlar olduklarını görmeye karar verdiler. Yerliler bölgeye giren keşişleri karşıladılar. Keşişlere, hiçbir İspanyol'u aralarına almamaları koşuluyla kendilerini kabul edebilecek-

lerini söylediler. Keşişler, yerlilere, İspanyolların oraya gelmelerini kendilerinin de istemediklerini, yeni valinin de İspanyolların yerlilere hiçbir zarar vermeyeceğine dair söz verdiğini bildirdiler. Fransisken keşişler, yerlilere İncil'i öğretmeye başladılar. Keşişler yerlilere sevgiyle yaklaştılar. Hıristiyanlığı, onların zevkle dinleyecekleri örnekler vererek anlattılar. Fransisken din adamları yerlilere, yedi yıl boyunca burada katledildiklerini, çeşitli işkencelere maruz bırakıldıklarını bildiklerini ve İspanya'daki Kral'ın kendileri hakkında iyi şeyler düşündüğünü söylediler. Yerliler din adamlarından o kadar memnun kaldılar ki onlar geldikten kırk gün kadar sonra bütün putlarını getirip yakmaları için din adamlarına teslim etmeye başladılar. Bir süre sonra da keşişlere Hıristiyanlığı öğrenmeleri için göz bebekleri kadar sevdikleri çocuklarını getirdiler. Kiliseler inşa ettiler. Bu din görevlilerine başka eyaletlerden davetler geldi. Onlara da Hıristiyanlığı öğretmelerini, Kastilya Kralı'ndan bahsetmelerini ve nasıl Kastilya Kralı'nın uyruğu olabileceklerini anlatmalarını istiyorlardı. Keşişler bu topraklarda o kadar çok yerliyi ikna edebildiler ki Batı Hint Adaları'nın hiçbirinde o güne kadar o sayıda yerliyi Hıristiyanlığa kazandıramamışlardı. Çünkü yerlilerin, kendilerine zorbalık yapıp varlıklarını talan edenlerin dinsel açıklamalarını gönül rızasıyla kabul etmeleri beklenemezdi. Bu büyük eyaletlerin on iki ya da on beş Kral'ı, kendilerine bağlı beylerin de onayını alarak uyruklarıyla birlikte Kastilya Kralı'nı en yüksek beyleri ve İspanya Kralı olarak imparatorları kabul ettiklerini bildirdiler. Bu konuda bir belge düzenlendi ve bütün beyler bu belgenin altına imza olarak bazı işaretler çizdiler. Bu belge benim korumam altındadır.

Fransisken keşişler, bu bölgede daha önce yapılan katliamlardan kurtulan yerlileri Hıristiyanlığı kabule ikna etmekten ve bu toprakları İspanya Kralı'nın topraklarına katmış olmaktan büyük sevinç duydular. Keşişler Hıristiyanların bu topraklardaki haksız katliamlarından kurtulmuş yerlilerin tamamının Hıristiyanlığı kendiliğinden kabul edecekleri umudunu taşımaya başladılar. Ancak tam bu sırada on sekizi süvari, on ikisi piyade olmak üzere otuz İspanyol, başka bir yoldan keşişlerin bulundukları yere geldiler. İspanyollar başka eyaletlerde yağmaladıkları çok sayıda putla birlikte gelmişlerdi. Komutanları, bu ülkenin bir beyini yanına çağırarak putları kendisine bağlı olan yerlilere dağıtmasını ve her bir put karşılığında bir yerli erkek ya da kadın getirmesini emretti. Aksi halde kendilerine saldıracağı tehdidinde bulundu. Yerli şef çok korktu. Putları alıp her birini bir uyruğuna verdi. O putlara tapınmalarını ve karşılığında İspanyollara köle olarak aile fertlerinden bazılarını getirmelerini emretti. Beyleri gibi dehşete kapılan yerliler çocuklarından bazılarını getirdiler. İki çocuğu olan birini, üç çocuğu olan ikisini getirdi. İspanyolların kutsal ticaretleri işte böyle yapıldı. Yerli bey, İspanyolları ancak bu şekilde tatmin edebildi. Bunlara Hıristiyan demeye dilim varmıyor.

Bu Hıristiyan soyguncular dan Juan Garcia'nın bir sürü putu vardı. Yakında öleceğini anlayan bu sefil, bakıcısı yerli kadına, kendisi öldükten sonra yatağının altındaki putları ancak bir yerli erkek ya da kadın ile takas etmesini vasiyet etti. Aksi halde ucuza gidecekleri kanaatindeydi. Böyle bir vasiyette bulunan bu adamın ruhunun şimdi cehennem ateşiyle kavrulmakta olduğundan kuşku duyabilir miyiz! Hıristiyanlığın Yuca-

tan'da ne kadar gelişme kaydedebileceğini ve İspanyolların nasıl bir Hıristiyanlık örneği verdiklerini siz düşünün artık!

Amerika'ya gelen İspanyolların, Tanrı'ya ne kadar saygı duydukları ya da yerlilerin gerçek Tanrı'yı tanımalarına ne kadar önem verdikleri ortada değil mi? Bu İspanyollar sizce gerçek Tanrı'ya saygı duyuyorlar mı? Yerlileri, kendi putlarını satın alarak onlara tapınmak zorunda bırakıp bu putlarla para kazanan İspanyolların işledikleri günahlar mı, yoksa "İsraili Rabbin ardından saptırıp büyük suç işleten Yeroboam"ın günahı[41] mı daha büyüktür? Buna siz karar verin. Altın biriktirme ihtirasıyla gözleri dönmüş halde yerlileri katleden İspanyollar işte bu kadar büyük bir günah işlediler. Yağmacılıkla ele geçirdikleri altınları ve şiddete başvurarak köleleştirdikleri yerlileri sattılar. Satmaya hâlâ devam ediyorlar. Bu zorbalar Kurtarıcıları İsa'yı reddettiler ve reddetmeye hâlâ devam ediyorlar.

Fransisken keşişler, İspanyolların, ülkelerine girmeyeceklerine dair yerlilere söz vermişlerdi. Bu sözleri tutulmadı. Kendilerine tek bir Tanrı olduğunu, bundan dolayı kendi putlarının yakılması gerektiğini söylemişlerdi. Oysa İspanyollar başka yerlerden getirdikleri putları kendilerine satmışlardı. Bunları düşünen yerliler, keşişlerin kendilerine büyük bir yalan söylediklerini zannettiler. Keşişlere gidip İspanyolların ülkelerine girmeyeceklerine dair neden o kadar inandırıcı şekilde söz verdiklerini sordular. İspanyollar bize başka putlar satacaklardı da bizim putlarımızı neden yaktınız diye sordular. Söyleyecek bir şeyleri olmayan keşişler, önce yerli-

[41] Tevrat, II. Krallar, 17. Bap- 21. Ayet (çn).

leri yatıştırmaya çalıştılar. Sonra İspanyollara gidip çok kötü şeyler yaptıklarını söyleyip oradan gitmeleri için yalvardılar. İspanyollar keşişlerin bu isteklerini reddetmekle kalmadılar, daha kötü ve iğrenç bir şey yaptılar: Yerlileri, kendilerini oraya keşişlerin çağırdıklarına ikna ettiler. Bunun üzerine yerliler toplanıp keşişleri öldürmeye karar verdiler. Ancak keşişler kendilerine güvenen bazı yerlilerin uyarısıyla kaçıp canlarını kurtardılar.

Ancak keşişler ayrıldıktan sonra iğrenç İspanyolların kendilerini aldattığını anlayan yerliler, 50 mil kadar uzaklaşmış olan keşişlere, kendilerini temsilen haberciler göndererek özür dilediler ve yanlarına dönmelerini istediler. Fransisken keşişler döndüler ve gökyüzünden gelen melekler gibi karşılandılar. Yerlilerin büyük bir nezaketle karşıladıkları keşişler, orada yerlilerle birlikte beş ay kadar kaldılar. Genel Vali, dönmeleri çağrısında bulunmasına rağmen kaldıkları yerden ayrılmayan keşişleri Kral'a ihanet etmekle suçladı. Bölgedeki İspanyollar zorbalıklarına ve baskılarına devam ettiklerinden, keşişler İncil'i sükûnet içinde öğretemiyorlardı. Din adamları, yerlilerin İspanyolların yaptıklarının intikamını eninde sonunda kendilerinden alacaklarını düşünerek Yucatan Krallığı'ndan ayrılmaya karar verdiler. İspanyolların yaptıkları kötülüklerden dolayı, bu krallık, Hıristiyanlıktan tamamen uzak kalmıştır ve suyu alınmış genç fidanlar gibi kutsal inancımızın bütün ırmaklarının kurutulmuş olduğu bir bölge durumundadır. Oysa keşişler bu bölgeden ayrılmadan önce yerliler, Hıristiyanlığı öğrenmeyi çok istiyorlardı. Bütün bunların nedeni İspanyolların bu topraklarda yaptıkları katliam ve işkencelerdir.

Santa Marta Eyaleti

Santa Marta Eyaleti[42] ve yakınındaki topraklar altın bakımından zengindi. Burada yaşayan yerliler madenlerden altın çıkarabilecek güç ve beceriye sahiptiler. Bu eyaletin toprakları da çok verimliydi. 1528-1542 yılları arasında bu eyalete birçok zorba deniz yoluyla geldi.[43] İspanyollar, Santa Marta'yı yağmaladılar, üst üste katliam yaparak, acımasız yöntemlere başvurarak yerlileri öldürüp bu toprakları boşalttılar. Özellikle sahil kesimine ve yakınındaki bölgelere sık sık saldırılar düzenlediler. Verimli bir bölge olduğu için buraya birçok komutan sefer yaptı. Her gelen diğerinden daha zalimdi. Yeni gelen her komutan, altın bulabilmek için yerli halka öncekilerin uygulamadıkları ve onlarınkinden daha çok acı çektirecek işkence yöntemleri bulmaya çalıştı. Hiçbirinin yüreğinde Tanrı korkusu yoktu.

1529 yılında Santa Marta'ya büyük bir zorba geldi. Yanında çok sayıda asker vardı. Askerleri de kendisi gibi son derece insafsızdı. Zalimlikte kendisinden önce gelenlerin hepsini geride bırakmak niyetindeydi. Bu zorba, Santa Marta'da kaldığı yedi yıl içinde yerlileri soyup soğana çevirerek çok büyük bir hazine elde etti. Ancak resmi ikametgâhından kaçmak zorunda bırakıldığı sırada, günah çıkarıp pişmanlığını dile getiremeden öldü. Bu sefilin yerine ardı ardına başka zorbalar geldiler. Bunların hepsi de kendilerinden önce gelen komutanların kanlı elleriyle ve Tanrı tanımaz kılıçlarıyla yaptıkları katliam-

---

[42] Bugünkü Kolombiya'da Karayip Denizi kıyısında, Barranquilla'nın kuzeydoğusunda (çn).

[43] Alfonso Ojeda, Gonzales Jimenes de Quesada, Garcia de Lerma (çn).

lardan kurtulan az sayıda yerliyi soyan zorbalardı. Bu sefiller, alışılmış acımasızlıklarıyla birçok bölgede beylere ve yerli halka hazinenin nerede olduğunu söyletebilmek için öyle katliamlar, öyle işkenceler yaptılar ki 1529 yılından bugüne kadar geçen süre içinde yaklaşık 400 millik bir alan üzerinde tek bir yerliyi sağ bırakmadılar. Santa Marta'da kılıçtan geçirilen insan sayısı başka bölgelerde katledilenlerden daha az değildir.

İspanyolların sadece Santa Marta'da işledikleri suçlar, yaptıkları dinsizlikler, katliamlar, eziyetler, talanlar, korkunç cinayetler tek tek anlatılsa hacimli iki kitap tutar. Bu sefiller, Santa Marta'da Tanrı'ya, Kral'a ve bu masum milletlere karşı affedilmez suçlar işlemişlerdir. Ancak, Tanrı bana ömür ihsan ederse bunu daha sonra yapmaya çalışacağım. Şimdilik, bu bölgenin piskoposunun 25 Mayıs 1541 tarihinde Kralımız Hükümdarımıza hitaben yazdığı mektuptan bir bölümü buraya aktaracağım.

"Kutsal Ekselanslarımıza, acılar içinde kıvranan bu halkı, bu kâfir üvey babaların elinden kurtarmaktan başka çare olmadığını bildirmek isterim. Bu halkı, kendisine hak ettiği kadar adil davranabilecek bir kocanın yetkisine bırakmak gerekiyor. Bu, acilen yapılması gereken bir iştir. Gecikildiği takdirde bu halk kısa süre içinde yok edilecektir. Ekselansları, bu mektubu okuyunca, bu halkın çektiği acıları biraz olsun azaltabilmenin tek yolunun, buradaki yöneticilerin hak etmedikleri bu görevlerinden mutlaka alınması gerektiğini anlayacaktır. Ekselansları buradaki İspanyolların Hıristiyan ve insan değil şeytan olduklarını, burada Tanrı'ya ya da Kral'a değil şeytana hizmet ettiklerini, hem Kraliyet yasalarına hem de Kral'a karşı gelen hainler olduklarını

fark edecektir. Onlar öyledirler; çünkü aslında bana göre, zaten barışsever olan yerlileri Tanrı'nın bilgisine ulaştırabilmemin önündeki tek engel İspanyol Hıristiyanların yaptıkları zulüm ve katliamlardır. Çünkü yerliler, Hıristiyan kelimesinden bile nefret eder hale getirilmişlerdir ve bunda haklıdırlar. Yerliler, Hıristiyanlardan kendi dillerinde şeytan demek olan 'Yares' diye bahsetmektedirler. Kesinlikle haklıdırlar. Çünkü buradaki valilerin davranışları, ne bir Hıristiyan'a ne de bir insana yakışır. Onların yerlilere karşı tutumları şeytanca olmuştur. Yerliler, bu merhamet nedir bilmeyen insanların iğrenç davranışlarını gördükten sonra, Hıristiyanların, şeytanın yasalarına itaat ettiklerine inanmaya başlamışlar ve Hıristiyanların Tanrı'sının ve Kral'ının şeytan olduğuna inanmışlardır. Bu kanaatlerini değiştirmeye çalışmak, okyanusu kurutmaya çalışmak gibi bir şeydir. Böyle bir çaba karşısında yerliler, İsa ve onun öğretisini ciddiye almamaktadırlar. Öte yandan savaşçı mizaçlı yerliler, barışsever yerlilere yapılanları gördükten sonra İspanyolların egemenliği altında birçok kez ölmektense savaşta bir kez ölmeyi tercih etmektedirler. Bunları, Yenilmez Hükümdarım, yaşadıklarımdan çıkarıyorum."

Mektup şöyle devam ediyor: *"Ekselanslarımızın bu topraklarda sandığından daha fazla dostu ve hizmetkârı var. Çünkü bütün bu topraklarda hiçbir asker yoktur ki altın elde etmek için, size boyun eğmiş olan masum yerlileri soyup, öldürüp, yakıp yağmalarken bunları size altın göndermek için yaptığını hepsinin içinde açıkça söylemek cüretini göstermiş olmasın. Bütün bu kötülükleri siz Ekselanslarımızın görevlisi olarak yaptılar. Ey, en Hıristiyan İmparatorumuz, bunlardan bazılarını ağır*

şekilde cezalandırarak, size verilen bu sözümona hizmeti, Tanrı'ya kötü hizmet sunmak ve O'na itaatsizlik etmek olarak değerlendirerek kabul etmediğinizi göstermeniz uygun bir önlem olacaktır."

Santa Marta piskoposunun mektubundan alınan yukarıdaki bölümde bu talihsiz topraklarda masum yerlilere neler yapıldığı açıkça görülmektedir. Piskopos, İspanyolların zulmünden kaçıp dağlara sığınan yerlilere savaşçı, katliamların yol açtığı dehşet içinde bu zorbalara boyun eğerek ağır kölelik koşullarında yaşamak zorunda kalan yerlilere de barışsever demektedir. İspanyollar köle olarak kullandıkları bu barışsever yerlileri de sonunda katletmişlerdir. Piskopos, yerlilere yapılanların çok azını anlatmıştır ve yerlilerin çektiği acılar bu mektupta tamamen yer almamıştır.

Bu toprakların yerlilerine, üstlerine hiçbir şey giydirilmeden sarp dağların geçitlerinde ağır yükler taşıttırıldı. Yorgunluktan halsiz düşüp yere yığıldıklarında, burada anlatamayacağım kadar ağır eziyetler gördüler. İspanyollar, yorgunluktan yere düşen yerlileri, dinlendirmeden tekrar yürütebilmek için sürekli olarak değneklerle dövdüler, kılıçlarının kabzalarıyla dişlerini kırdılar. Yorgunluktan artık yürüyemeyecek hale geldikleri için yere yığılmak zorunda kalan yerliler, inleyerek "ah, vicdansızlar, bayılmak üzereyim, öldürün beni de kurtulayım acılarımdan, cansız bedenim burada kalsın" diye inlemekten başka bir şey yapamadılar. Bu iğrenç İspanyolların bu topraklarda zavallı yerlilere yaptıkları işkencelerin yüzde birini bile iyice anlatabilmeyi çok isterdim! Merhametli Tanrı'mız, acılar içinde kıvranan bu masum yerlileri kurtarma gücüne sahip olan ve kurtarmak isteyenlere anlayış versin!

Cartagena Eyaleti

Santa Marta'nın 50 mil batısında Cartagena vardı. Batısında Cerusta Krallığı yer alıyordu. Cartagena'nın Uraba Körfezi kıyısındaki kısmı 100 mil uzunluğundaydı. Güneye doğru uzanan eyaletin toprakları çok büyüktü. İspanyollar bu eyaletlerde yaşayan yerlilere 1498 yılından bugüne kadar çok acımasızca davrandılar. Bu topraklarda yaşayan yerliler de Santa Marta'da yapıldığı gibi katliamlarla yok edildiler.[44] Cartagena'da işlenen cinayetleri, soygunları ve birçok kötülüğü uzun uzun anlatmayacağım. Başka bölgelerde yapılanlara benzer katliam ve işkencelerin Cartagena'da da yapıldığını söylemekle yetineceğim.

Perla Sahili, Paria ve Trinidad Adası

İspanyollar, en acımasız katliamlarını Paria'dan Venezüella Körfezi'ne kadar uzanan yaklaşık 200 mil uzunluğundaki sahil şeridinde yaptılar. Burada da yağmacılıktan, sayısız yerliyi köleleştirmekten başka bir şey düşünmediler. Daha önce kendilerine hiçbir zarar vermeyeceklerine dair söz verdikleri yerlilere saldırdılar; ama köle olarak satmak için mümkün olduğu kadar çok yerliyi canlı yakalamaya çalıştılar. İspanyollar, yerlilere verdikleri sözü her yerdeki gibi burada da tutmadılar. Yerliler evlerine gelen İspanyollara anne babaları ya da çocukları gibi baktılar. Onlara çok iyi hizmet ettiler ve ellerinde ne varsa ikram ettiler. İspanyollarsa onlara iha-

[44] Uraba Körfezi'ne 1510 yılında Alonso de Ojeda ve Francisco Pizarro geldiler (çn).

net ederek 1510 yılından bugüne kadar buralarda yaşayan zavallı masum yerlilere öyle zarar verdiler ve öyle zulümler yaptılar ki bunlar çok zor anlatılabilir. İspanyolların işledikleri birkaç iğrenç suçu anlatacağım. Anlatmadığım diğer olaylardaki iğrençliklerin neler olduğuna artık okuyucu karar versin.

Trinidad, Sicilya'dan daha büyük, daha verimli ve daha güzel bir adadır. Bu adada yaşayan çok sayıda yerli Batı Hint Adaları'nın en iyi yürekli ve en erdemli yerlileridir. Trinidad anakaradaki Paria'ya çok yakındır. Bir zorba soyguncu elli ya da altmış deneyimli hırsızla birlikte 1510 yılında buraya gitti. Bu talancı, yerlilere, adaya onlarla birlikte barış içinde yaşamaya geldiğini duyurdu. Adaya gelince hem beyler hem de uyrukları bu adamı ve beraberindekileri kendilerinden biri gibi sevinçle karşıladılar. İspanyollara hizmet ettiler, Yeni Dünya'da âdet olduğu üzere fazla yiyeceklerini onlara ikram ettiler ve değerli armağanlar verdiler. İspanyolların bütün günlük ihtiyaçlarını fazlasıyla sağladılar. İspanyolların söylediklerine güvenerek birlikte yaşayabilecekleri kadar büyük bir ev yaptılar. Ancak, Hıristiyanların planları başkaydı. Ev yapımında iki kat ot kullanılmasını sağladılar. Evin içinin görülmesini istemiyorlardı. Yapım işi tamamlanınca, yerlilere bazı işlerin henüz bitmediğini, bu işleri bitirmek için mümkün olduğu kadar çok yerlinin eve gelmesini söylediler. Yerliler eve girdiler. İspanyollar bundan sonra eve giriş çıkışları engellemek için evin etrafına muhafızlar yerleştirdiler. Kılıçları başlangıçta şüphe uyandırmamak için kınlarındaydı. Ancak birdenbire yerlilere kımıldamamalarını söylediler ve hepsini bağladılar. Çıplak yerlileri kaçmaya çalıştıkları takdirde öldürmekle tehdit ettiler. Kaçmaya çalışanları te-

reddüt etmeden orada öldürdüler. Ancak bazıları yaralı olarak, bazıları hiç yara almadan kaçmayı başardı. Canlarını kurtaranlar evin dışındaki diğer yerlilerin yanına gittiler. Sonra topluca başka bir eve sığındılar. Peşlerinden gelen İspanyollara karşı kendilerini bu evin girişinde oklarıyla cesur bir şekilde savundular. Ön taraftan içeri giremeyen İspanyollar, evi arka tarafından tutuşturup içindeki bütün yerlileri diri diri yaktılar. Öteki evden kaçamayan yüz seksen kadar yerliyi tutsak alıp oradan ayrıldılar. Tutsaklarının bir kısmını San Juan Adası'nda, bir kısmını da Hispaniola Adası'nda sattılar. San Juan Adası'na geldiğinde bu komutanla karşılaştım. Yaptığı kötülükleri ve sahtekârlığı yüzüne vurunca bana şu cevabı verdi: "Tanrı aşkına, sakin ol efendim, ben sadece bana verilen emirlere uydum. Bana, onları, savaşarak ya da uygun bulduğum herhangi bir yönteme başvurarak ele geçirmem emredildi." Bu komutan, bana Trinidad Adası'ndaki yerlilerin kendisine anne babasından bile daha iyi baktıklarını ve daha iyi davrandıklarını da söyledi. Bu adamın günahlarını ağzından kaçırdıkları daha da artırıyordu. İspanyollar diğer kötülüklerinin yanı sıra kendilerine verilmiş inanca rağmen bu zavallı yerlileri tutsak edip köle olarak sattılar. İspanyolların bu yaptığını düşünelim: Bu şekilde ele geçirilen yerlilerin köle olarak satılması doğru mudur?

Bizim Aziz Domingo tarikatına mensup rahiplere aydınlanmamış ve kurtuluş umudu olmayan yerlilere Hıristiyanlığı öğretme izni verildi. Rahipler, yerliler arasında İncil'in ışığını yayıp kurtulmalarını sağlayacaklardı. Derin bilgisinden dolayı şöhret yapmış bir rahibi başka bir tarikat mensubuyla buraya gönderdiler. Rahiplerden, Trinidad Adası'nda manastır yapımına elve-

rişli yerleri bulmaları da istenmişti. Din adamları buraya gelince yerliler onları göklerden gelen melekler gibi karşılamışlar. Yerliler, dilimizi bilmedikleri için kendilerine söylenen her şeyi dikkatle, fakat neşeli bir tutumla dinlemekten başka bir şey yapamamışlar. Rahipler oradan ayrıldıktan sonra bir sürü asker gelmiş. İspanyol askerler her zamanki dinsizlikleriyle bu toprakların Kral'ını aldatarak adadan alıp götürmüşler. Kral'ın adı Alonso imiş. Krala bu adı, ya din adamları ya da öteki İspanyollar vermişlerdir. Çünkü yerliler kendilerine Hıristiyan adı verilmesinden hoşlanıyorlardı. Bundan dolayı kendilerine dini bilgi verilmeden önce vaftiz edilmek isterlerdi. Hıristiyan askerler, Alonso'ya, onuruna bir ziyafet düzenlediklerini söylemişler. Alonso, hiç kuşkulanmadan eşi ve on yedi kişiyle birlikte İspanyolların gemisine gitmiş. Yerliler, din adamlarının, İspanyolların kendilerine zarar vermesini engelleyeceğinden eminmişler. Ancak İspanyollar, Alonso'yu gemilerine davet ettiklerini Dominiken rahiplerden saklamışlar. Din görevlileri o adada olmasa bu Kral, İspanyollara o kadar güvenmezdi. İspanyollar, yerliler geldikten kısa süre sonra yelkenleri açıp Hispaniola Adası'na yönelmişler. Aldattıkları yerlilerin hepsini bu adada köle olarak sattılar. Krallarının ve kraliçelerinin kandırılıp götürüldüğünü anlayan yerliler rahiplerin bulundukları yere doluşmuşlar. Onları öldürmeye niyetli gibi görünüyorlarmış. Bu kadar kötü bir davranışın sonuçlarıyla karşı karşıya kalan ve İspanyolların yaptıkları bu sahtekârlığa çok üzülen rahipler, yerlilere yapılan bu haksızlığı telafi edebilmek için ölümü göze almışlar. Rahiplerin gerçekten böyle düşündüklerine ben inanıyorum. Çünkü bu haksız davranıştan sonra yerlilere Tanrı'nın kelamını öğretmeleri imkân-

sızdır. Rahipler ellerinden geldiği kadar yerlileri yatıştırmaya çalışmışlar. Din adamları, yerlilere bir gemi gelir gelmez derhal Hispaniola Adası'na yazı yazıp Kral ve kraliçeleri ile diğer yerlilerin geri gönderilmelerini sağlayacaklarına dair söz vermişler. Yerliler ikna olmuşlar. Tanrı, burayı yönetenleri lanetlediğini gösterircesine Trinidad'a bir gemi göndermiş. Dominiken rahipler, aldatılarak tutsak edilen ve sonra köle olarak satılan yerlilerin geri gönderilmeleri için defalarca mektup yazdılar. Ancak bu mektupları alanlar bir türlü adaleti yerine getirmeyi istemediler. Çünkü zorbalar tarafından kaçırılan yerlilerin bir kısmı köle olarak onlardan bazılarına verilmişti. İki rahip, yerlilere kralları Alonso'yu dört ay içinde görebilecekleri vaadinde bulunmuşlardı. Köle olarak satılan yerliler dört ay veya sekiz ay sonra dönmeyince yerlilerde huzursuzluk başlamış. Rahipler zaten ölümü göze almışlardı. Verdikleri söz yerine gelmediği için yerlilerin kendilerinden intikam alacaklarını biliyorlardı. Bütün bu olanlardan sonra ölmeye hazırlanmışlar. Masum yerliler, İspanyolların sahtekârlıklarının intikamını masum rahiplerden aldılar. Rahipler, yerliler tarafından öldürüldüler. Çünkü yerliler, bu ihanetten onların sorumlu olduklarına inanıyorlardı. Bunda, kısmen rahiplerin, krallarının dört ay içinde dönecekleri vaatlerinin gerçekleşmemiş olması, kısmen de yerlilerin din adamlarıyla soyguncu İspanyollar arasında bir fark görmemeleri rol oynamıştır. Kutsal rahiplerin hak etmedikleri halde öldürüldükleri ve bizim inancımıza göre, gerçek şehitler olarak cennette Tanrı ile birlikte olduklarından hiç kuşku duymuyorum. Çünkü onlar tarikatlarının kararına uyarak kutsal inancımızı öğretmek ve yaymak amacıyla ve bütün bu ruhları korumak ve çarmıha gerilen

Efendimiz İsa aşkına, başlarına gelecek her türlü acıya katlanmak için Batı Hint Adaları'na gelmişlerdi.

Bu kötü ruhlu Hıristiyanların büyük zorbalıklarından ve baskılarından, yerliler başka bir yerde St. Dominik tarikatından iki, Aziz Francisco tarikatından bir keşişi öldürdüler. Bu olayı gözlerimle gördüm ve büyük bir mucize eseri oradan kurtuldum. Daha önce, duyanları dehşete düşüreceği için bu olaydan bahsetmemeye karar vermiştim.[45] Çok uzun olacağı için, bu olayın ayrıntılarını burada anlatmadan geçiyorum. Ancak insan demek için bin şahit gereken bu soyguncu canilerden, Tanrı'nın öcünü alacağı kıyamet gününde ayrıntılarıyla bahsedeceğim.

Venezüella Körfezi'nde Coderat Burun'u civarındaki eyaletlerden birinde Higoroto adlı bir şef vardı. Bu isim bu bölgede çok yaygındı. Bu şef çok yardımsever ve kibar bir insandı. Uyrukları da çok erdemliydiler. Başı derde giren İspanyollar bu köye gelirlerdi. Higoroto, köyüne gelen İspanyollara çok nazik davranır, o bölgede yetiştirilen ne varsa onlara ikram eder ve hoşça vakit geçirmelerini sağlardı. Higoroto, başka eyaletlerden kaçan yaralı ve açlıktan ölmek üzere olan birçok İspanyol'un hayatını kurtarmıştı. Bu şefin köyü, hasta ve kötü durumdaki İspanyollar için bir nevi sığınak olmuştu. Higoroto, köyüne gelen İspanyolları istese öldürebilirdi; ama bunu hiç yapmadı. Hastalara bakıp bütün ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra onları İspanyolların yaşadıkları Perla Adası'na yollardı. İspanyollar bu köyde istedikleri eve girebilirler, Higoroto'ya bağlı yerlilere kendi uyruk-

[45] Casas, bu olaydan sonra İspanyollardan keşişleri öldüren yerlilere kötü davranmamalarını ister (çn).

larıymış gibi davranabilir, o bölgeyi kendi evleri ve yuvaları gibi hissederlerdi. Bundan dolayı bu köyde yaşayan yerliler diğer bölgelerde yaşayanlara yapılan katliam ve işkencelerden uzakta kaldıklarını düşünürler, kendilerinden emin bir şekilde hayatlarını sürdürürlerdi. Fakat kalleş bir İspanyol kendisini bu kadar rahat ve güven içinde hisseden bu köye saldırmaya karar verdi. Köye geldi ve çok sayıda yerliyi gemisine davet etti. İspanyollardan hiç kuşkulanmayan yerliler gemiye kendi ayaklarıyla çıktılar. Bu aşağılık İspanyol, gemisini yerlilerle tıka basa doldurduktan sonra yelken açıp San Juan Adası'na gitti. Aldatarak kaçırdığı yerlileri bu adada köle olarak sattı. O sırada ben de San Juan'da idim. Bu zorbanın yaptığı kötülükler kulağıma gelmişti. Daha sonra o köyü tamamen yakıp yıkıp talan etmiş. Bu sahtekâr, bu sahil şeridini yağmalayan zorbaların en iğrenciydi. İspanyollar da bu olaya üzüldüler. Çünkü bu merhametsiz İspanyol, kendilerine yakınlarından görebilecekleri kadar misafirperverlik gösterilen sığınağı yok etmişti. Tekrarlıyorum: İspanyolların bu topraklarda yaptıkları ve yapmaya devam ettikleri sayısız hunharca katliamı ve diğer zulümleri atlıyorum.

Melun İspanyollar bir süre sonra bu sahil şeridinden ayrılıp Hispaniola ve San Juan Adaları'na gittiler. Bu adalara götürdükleri 2 milyonun üzerinde zavallı yerliye altın madenlerinde kölelik yaptırdılar. Yerlileri o kadar ağır koşullar altında çalıştırdılar ve onlara o kadar kötü muamele ettiler ki tamamı öldü. İspanyollar gelmeden önce dünyanın en güzel yerlerinden biri olan bu sahil şeridinin, artık üzerinde hiçbir yerlinin yaşamadığı bir çöl haline getirilmiş olması karşısında en katı yürekli insanın bile yüreği parçalanır.

İspanyollar, yaşadıkları topraklarda öldürdükleri yetmiyormuş gibi, gemileriyle taşırken de yerlilerin üçte birini denizin dalgalarına armağan ettiler. Bu, herkesin bildiği bir gerçektir. Bütün bunları yerlileri köle olarak satarak hazinelerini büyütmek gibi aşağılık bir amaç uğruna yaptılar. Bazen ancak kendilerine yetecek kadar yiyecek alıyorlar, bundan dolayı gemilerine tıkabasa doldurdukları yerliler açlık ve susuzluktan ölümün kıyısında yol alıyorlardı. Ölen yerliler ise denize atılıyorlardı. Bir İspanyol, aralarında 60 ya da 70 millik bir mesafe olan Hispaniola'dan Lucayos Adası'na pusulasız ve haritasız gemileriyle giderken yollarını, o rotayı daha önce izlemiş gemilerden denize atılan sayısız yerlinin dalgaların üzerinde dolaşan cesetlerini izleyerek bulabildiklerini anlattı. Lucayos'ta karaya ayak bastıklarında genç, yaşlı, kadın ve erkek yerliler o çıplak halleriyle güçlükle yürümeye çalışırlarken çoğu açlıktan düşüp bayılmış. Yüreğinde biraz olsun merhamet duygusu olanlar, yerlilerin bu perişan hallerini görünce herhalde üzülmüşlerdir. Daha sonra yerlileri koyunlar gibi birbirlerinden koparmışlar. Çocukları babalarından, kadınları kocalarından ayrı yerlere koyarak yük hayvanlarıymış gibi onarlık ya da yirmişerlik gruplar oluşturup aralarında kura çekmişler. Gemi sahiplerinin payına en iyi sürü düşmüş. Böylece onlar, iki ya da üç gemilik filolarına yatırdıkları paranın karşılığını almışlar. Zorba kabadayılar evlerde kölelik yaptırılabilecek tutsaklardan oluşan paylarını alıp götürmüşler. Bu paylaşımda zorbalardan birine içinde bir yaşlı ve bir hasta yerli bulunan bir grup düşünce şöyle söylenmiş: "Niye yaşlısını veriyorsunuz? Yakınam için mi? Hele şu hastaya bakın, ben

mi iyileştireceğim bunu?" İşte İspanyollar, yerlilere bu kadar değer verdiler. Bu sefiller, hem insanların hem de İsa'nın "merhametli olun" ilkesine işte bu kadar itaat ettiler.

İspanyolların despotluğunun en iğrenci ve en acımasızı inci toplattırdıkları yerlilere çektirdikleridir. Bu sefillerin yerlilere çektirdikleri acılar, emin olun, cehennem azabına yakındır. Zira bu insafsız despotlar yerlileri denizin 4-5 metre altına gönderip dakikalarca hiç nefes alamadan içinde inci bulunan deniz kabuklarını çıkarmak zorunda bıraktılar. Güneşin doğuşundan battığı ana kadar çalıştırılan yerliler, su altında topladıkları deniz kabuklarını filelerine doldurup su yüzüne çıktıklarında nefes nefese kalmış oluyorlardı. Eğer biraz dinlenmeye kalkacak olsalar, işkenceci bir İspanyol derhal küçük bir kayıkla yanlarına yaklaşıp elindeki sopayla acımasızca dövdüğü yerlilerin yeniden suya dalmalarını sağlardı. Su yüzüne yeni çıkmış olan yerli biraz dinlenmeye ihtiyacı olduğunu işaretlerle anlatmaya çalışsa bile, sopa darbelerinden ve yumruklardan kurtulamazdı. Yerlilere o sularda bol bulunan fakat besleyici değeri fazla olmayan bir balık ve mısır ununda yapılmış küçük bir parça ekmekten başka bir şey vermezlerdi. Yerliler deniz kabuklarının kıyısında köşesinde kalmış küçük parçacıkları yemeye çalışırlardı. Hıristiyanların kaçmamaları için geceleri prangaya vurdukları yerliler güvertede yatarlardı. Birçok yerli inci toplamak için daldığı denizden çıkamadı. Çünkü bu sularda insan yiyen iki cins köpek balığına sık rastlanıyordu. Köpek balıklarının parçaladığı yerlilerin cesetleri bir süre sonra su yüzüne çıkardı.

Bir kez daha dikkatinize sunarım ki İspanyollar bu zavallı insanları bu kadar ağır şartlarda çalıştırarak Tanrı'nın, "merhametli olun" buyruğuna karşı gelmişlerdir. Masum yerlilere bu kadar gaddarca davranarak ölüme gönderen İspanyollar, sizce, yerlilerin kutsal ekmeği tatmalarına ya da Hıristiyanlık bilgisini edinmelerine olanak sağlamışlar mıdır? İspanyollar yerlilerin hem bedenlerini hem de aslında kurtarılması mümkün olan ruhlarını ölüme gönderdiler. Deniz altında uzun süre kalıp inci toplamak ve o soğuk sulara bütün gün tekrar tekrar dalmak yerlileri mahvetti. Su altında boğularak ya da köpek balıkları tarafından parçalanarak ölmek çok daha ıstıraplı bir ölümdür. Uzun süre soğuk sularda inci toplayan yerlilerin ciğerleri hastalandı, kan tükürerek öldüler. İnci avcılarının doğuştan siyah olan saçlarının rengi bile tuzlu deniz suyundan etkilenerek zamanla değişti, güherçile rengini aldı. Her gün inci avcısı onlarca Lucayan yerlisi son derece ağır çalışma koşullarında, cehennem azabına yakın acılar çekerek öldü. Sonunda öteki eyaletlerdeki yerliler gibi onlar da yok edildiler. İspanyollar, bütün bunları sadece bir yerlinin kendilerine 50 ya da 100 kastellano kazandırması için yaptı. Daha önce adalarında çok mutlu bir hayat sürdüren yerlileri, inci avcısı olarak kullanıp yok etmeleri hiçbir yasaya uygun değildir. İspanyollar, bu adanın yerlilerini inci avcısı olarak kullanıp öldürdüler, çünkü Lucayan yerlileri inci avcılığında ustaydılar.

Yuyapari Irmağı

Paria Eyaleti'nde Yuyapari adlı bir ırmak vardır. Komşu eyalette doğan Yuyapari'nin bu eyaletteki uzunluğu 200

mil kadardır. Kötü bir İspanyol despot 1529 yılında gemisiyle bu ırmakta dolaştı.[46] Yanında dört yüz ya da daha fazla asker vardı. Bu zorba da inanılmaz katliamlar yaptı, yerlileri diri diri yaktı. Sayısız masum yerli bu ahlaksızların kılıçlarıyla katledildi. Oysa bu İspanyol oraya gelmeden önce yerliler kimseye zarar vermeden tarlalarında çalışıyorlar, evlerinde huzur içinde yaşıyorlardı. Bir tehlikeyle karşılaşacakları akıllarından bile geçmiyordu. Bu sefil, gittiği yerlerde ani baskınlar yapıp önüne çıkan her şeyi yakıp yıktı ve ebediyen karanlığa gömdü. Kılıcından kurtulabilen yerliler topraklarını terk ettiler. Bu zorba sonunda kötü bir şekilde öldü. Filosu mahvoldu. Ancak yerine başka zorbalar geldiler. Yenilerin acımasızlıkta ondan geri kalır yanları yoktu. Onun yaptığı kötülükleri onlar da aynen tekrarladılar. İspanyollar uzun süre Yuyapari Irmağı'nda gidip geldiler. Buldukları yerlileri öldürüp her yeri harabeye çevirdiler. Tanrı'nın Oğlu'nun kurtarmak için hayatını verdiği yerlileri İspanyollar, dinimizin ışığını götürmeden katlederek cehenneme göndermeye devam etmektedirler.

Venezüella Krallığı

İspanya Kralı, 1526 yılında, Batı Hint Adaları'nda, yerlilerin, Tanrı'nın ve kendisinin ne kadar zarar gördüğünü gizleyip ona değişik yalanlar söyleyenlerin tavsiyesi üzerine İspanya'dan daha büyük olan Venezüella Krallığı'nın yönetim ve yargılama yetkisini bazı ayrıcalıklar karşılı-

[46] Diego de Ortaz. İspanyollar iç kesimlerde yağmaladıkları altın, gümüş ve değerli taşları Amazon ırmak sistemiyle bağlantılı Yuyapari -günümüzde Orinoco- ırmağı üzerinden deniz kıyısına ve İspanya'ya taşırlardı. Çok önemli bir ulaşım yolu olan bu ırmağın adı İspanyolların şarkılarında yer almıştır (çn).

ğında bir anlaşma ile bir Alman'a verdi.[47] Venezüella'ya üç yüz kadar askerle giren bu tacir, Batı Hint Adaları'nın her yerindeki kadar uysal olan yerlilerle karşılaştı. Bu adamların, Venezüella'daki yerlileri, daha önce anlattıklarımdan çok daha insafsızca katlettiklerine inanıyorum. Yerlileri, en yırtıcı aslanlardan, kaplanlardan ve kurtlardan daha merhametsizce katlettiler. Çünkü bunlar daha hırslı ve daha aç gözlüydüler. Yerlilerdeki altın ve gümüşü yağmalamak hırsıyla gözleri dönmüş olan bu zorbalar ötekilerden daha büyük cinayetler işlediler. Tanrı ve Kral korkusu tanımadan, kendilerinin de bir gün öleceklerini umursamadan çok ahlaksızca davrandılar. Ötekilerden daha hunharca davranabilmelerinin nedeni, bütün bu toprakların yönetim ve yargılama yetkisinin kendilerine verilmiş olmasıydı.

İnsan kılığına girmiş bu şeytanlar, 400 millik bir alanı kaplayan bu çok verimli topraklardaki altın ve gümüş dolu büyük kentleri, uzunluğu 40 mil civarında olan çok verimli vadileri, sayısız köyü yakıp yıktılar, yağmaladılar ve yerlilerin tamamını katledip bölgeyi boşalttılar. Bu alçaklar, birçok bölgede, yerlilerin hiç beklemedikleri anlarda acımasız katliamlar yaptılar. Venezüella'da yaşayan değişik milletlerden bütün yerlileri kılıçtan geçirdiler. Birçok geniş alanda öyle katliamlar yaptılar ki başka yerlere haber götürebilecek bir yerli bile kalmadı. Ancak çok az sayıda yerli üstlerine bir veba gibi çöken bu yabancı kılıçlardan yeraltındaki mağaralara sığınarak kurtulabildi. Bu Alman tacirler hiç duyulmamış yeni işkence yöntemleriyle 4 milyon ya da 5 milyondan

[47] Bu yetkiyi alan Augsburglu Bartholomaus Welser adına bu bölgeye Nikolaus Felderman adlı Alman geldi (çn).

fazla yerliyi yok ettiler. Venezüella'da yapılan sayısız saldırı ve yağmacılıktan sadece dördünü anlatacağım. Ötekilerin nasıl olduğuna artık okuyucu karar versin.

Bu merhametsiz Almanlar, bir eyaletin beyini yakalayıp işkence ettiler. Ortada hiçbir neden yoktu. Altınlarının yerini söyletmek istiyorlardı. Bey bir fırsatını bulup dağlara kaçtı. Daha önce dağlara kaçıp ormanda saklanmakta olan diğer yerlilerin arasına girdi. Onları etkileyerek ayaklandırdı. Bunun üzerine tacirler, kendilerine başkaldıran yerlileri tek tek avlayıp katlettiler. Ancak bazılarını köle olarak satmak amacıyla öldürmediler. Yerliler bu fatihleri, gittikleri her yerde şarkılarla, danslarla karşılamışlar ve çok miktarda altın armağanlar vermişlerdi. Bu durum bu sefillerin bir eyaletin beyini yakalayıp işkence edinceye kadar devam etti. Almanlar, kendilerine o kadar büyük bir misafirperverlik göstermiş olan yerlilere terörle karşılık verdiler. Bu canavarlıklarına bütün yerlileri kılıçtan geçirinceye kadar devam ettiler.

Geldikleri bir yerde yerliler, fatihleri karşıladılar. Zorba Alman, çok sayıda yerliyi ottan yapılmış bir eve sokturup hepsinin kılıçtan geçirilmesini emretti. Birkaç yerli, evin orta direğine tırmanarak Almanların kılıç darbelerinden kurtulmak istedi. Bunun üzerine bu taş yürekli, askerlerine evin ateşe verilmesini emretti. Yerlileri diri diri yaktılar. Bu topraklar şimdi tamamen boşalmış durumdadır. Hayatta kalanlar ise öldürülmemek için dağlara sığınmışlardır.

Bu ruhsuzlar daha sonra Santa Marta Adası'na yakın bir eyalete geldiler. Bu bölgenin yerlileri işlerini evlerinde yaparak huzur içinde yaşıyorlardı. Fatihler bu köylerde bir süre kaldılar. Yerlilerin bütün yiyeceklerini tü-

kettiler. Yerliler bu soyguncuları sıcak davrandılar ve her türlü hizmetlerini gördüler. Sürekli baskılarına ve ısrarlı isteklerine katlandılar. Fatihlerin iştahları çok açıktı. Her biri tek bir öğünde on kişilik bir yerli ailesine bir ay yetecek miktarda yiyecek yiyordu. Yerliler bu zorbalara çok miktarda altın veriyorlar, büyük misafirperverlik gösteriyorlardı. Nihayet oradan ayrılacakları gün geldi. Yerlilerin bu büyük misafirperverliğine ve verdikleri armağanlara karşılık Alman zorba, bütün yerlilerin mümkün olursa karıları ve çocuklarıyla birlikte getirilip etrafı çitle çevrili büyük bir ağıla sokulmasını emretti. Bence bu acımasız Alman dinden sapmış bir kişiydi. Çünkü ayinlere ne kendisi katılmıştı ne de adamlarının ve yerlilerin katılmasına izin vermişti. Serbest bırakılmak isteyen yerlilerin, evlerine gidip altın getirmeye söz vermesini istedi. Altın getirmeye söz verinceye kadar hiçbir yerliye yiyecek verilmemesini emretti. Yerlilere kendileri, karıları ve her bir çocukları için ne kadar altın istediğini söyledi. Birçok yerlinin evine gitmesine izin verdi. Yerliler istenen miktarda altın getirip evlerine döndüler. Ancak bu Alman yağmacının tuttuğu ahlaksız İspanyollar, altın verip özgürlüğünü kazandıktan sonra evlerine dönen yerlileri bulup tekrar bu ağıla getiriyorlar ve bu yerlilerden özgürlükleri karşılığında bir kez daha altın getirmelerini istiyorlardı. Bazı yerliler dört beş kez fidye vermek zorunda kaldılar. Verecek başka altınları kalmayan yerliler ise bu ağılda yiyecek verilmeden bekletildikleri için açlıktan öldüler.

Alman zorba, kalabalık nüfuslu ve altın bakımından zengin bir eyaleti bu şekilde yağmaladı ve yerlilerin tamamını yok etti. Bu eyalette 40 mil uzunluğundaki bir vadide kurulmuş yüz evlik bir köyü tamamen yaktı.

Bu şeytan ruhlu despot, Peru'nun iç kesimlerine de girdi. Bu topraklarda sayısız yerliye pranga vurup ağır yükler taşıttırdı. Yolda açlık ve yorgunluktan düşüp bayılanların ellerini ve başlarını kestirdi. Yerlilerin başları bir tarafa vücutları bir tarafa atıldı. Öldürdükleri yerlilerin taşıdığı yükleri diğerlerine taşıttırdı. Ölenlerin prangalarını çıkarmak için hiç durmuyordu. Bu zorbanın yıkıp yerle bir ettiği eyaletleri, yaktığı köyleri, öldürdüğü insanları, yaptığı o özel eziyetleri, iç kesimlere doğru giderken yaptığı katliamları anlatmak olanaksız. Bu adamın bütün yaptıklarını anlatsam inanmakta güçlük çekersiniz. Çünkü bir insanın bu kadar gaddar olabileceği tahayyül bile edilemez.

Venezüella'ya bu Alman fatihten sonra gelen zorbalar da iç kesimlere ulaşmak için onun geçtiği yerlerden geçtiler. Santa Marta'yı yöneten bütün zorbalar bu yolu kullanmışlardır. Hepsi aynı ihtirasın peşinde koştu: Peru'daki altın istifinin yerini bulmak.[48] Bu ihtiraslarından dolayı sonsuza dek cehennem ateşlerinde yanmayı hak etmişlerdir.

Peru'ya ilk gelen taş yürekli, 200 millik bir alanda o kadar büyük bir tahribat yapmış ve önüne çıkan her şeyi o kadar insafsızca yakıp yıkmıştı ki aynı yere kendisinden sonra gelen zorbalar bile o felaketten geriye kalanları görünce dehşete kapıldılar.

---

[48] Bir yerli efsanesine göre, vücudu tören sırasında altın tozuyla kaplanan şefin temizlenmek için girdiği göle, uyrukları değerli taşlar ve altın atarlardı. Bunu duyan İspanyollar "altın kaplı adam" anlamına gelen bir Eldorado efsanesi yarattılar. Eldorado, zamanla, içinde çok miktarda altın ve mücevher bulunan bir kent olarak dilden dile dolaştı. Gonzalo Pizarro, Francisco de Orellana, Gonzalo Jimenez de Quesada gibi fatihler ve başkaları Eldorado'yu bulmak için çok uğraştılar. Eldorado bugüne kadar bulunamadı (çn).

Bütün bu yapılanlar, Batı Hint Adaları Konseyi'nin tanıklık yapmaya çağırdığı kişiler tarafından doğrulanmıştır. Bu tanıklık belgeleri bu Konsey'in elinde bulunmaktadır. Ancak bu ahlaksız zorbaların hiçbiri yakılmadı. Bu adamların yaptıkları korkunç kötülükler Batı Hint Adaları'ndan sorumlu yargı yetkililerine hiçbir şey anlatmadı. Bunun nedeni, bu yetkililerin, Batı Hint Adaları'ndaki bütün despot yöneticilerin işledikleri ve halen de işlemeye devam ettikleri cinayet ve katliam suçlarını hiç soruşturmayacak kadar körleşmiş olmalarıdır. Bu yetkililer, sadece bazen, bazı hilekârları ve başkalarının yaptıkları eziyetleri incelemekte, bunların Kral'ın birkaç bin kastellano kaybetmesine neden olduğunu söylemekte ve kesin olarak kanıtlanmamış bu çok genel ve karmaşık olaylarla yetinmektedirler. Bu görevliler, Tanrı'ya ve Kral'a karşı olan görevlerini hakikaten yerine getirseler, Alman zorbalarının Kral'dan aslında 3 milyon kastellanodan fazla altın kaçırmış olduğunu ortaya çıkarabilirlerdi. Çünkü 400 millik Venezüella, altın bakımından en az öteki eyaletler kadar zengindi ve nüfusu çok kalabalıktı. Tanrı'nın ve Kral'ın düşmanları bu topraklarda bulundukları on yedi yıl içinde yakıp yıkmaktan ve yerlileri katlederek bölgeyi boşaltmaktan başka bir şey yapmadılar. Daha önce söylediğim gibi bu adamlar, Kral'dan en az 3 milyon kastellano değerinde altın kaçırmışlardır. Tanrı, bir mucize ile, katledilen o kadar çok yerliyi diriltmediği takdirde ve dünya yerinde durdukça bu kayıp telafi edilemeyecektir. Bu alçaklar o kadar çok günah ve suç işlediler ki Tanrı'nın gazaba gelmesinden korkmamış olmaları gerekir. Bunlar, Kral'a verdikleri dünyevi zararlardır. Şimdi bu sefillerin Tan-

rı'ya ve Tanrı'nın yasalarına karşı ne tür zararlar verdiklerini, ne tür alçaklıklar yaptıklarını ve dinimize nasıl küfür ettiklerini, bu vahşi Alman zorbaların açgözlülüğü ve insanlık dışılığından dolayı milyonlarca ruhun cehennemde yanıyor olmasının nasıl telafi edilebileceğini düşünmek gerekiyor.

Bu bölümü, bu zorbaların insanlık dışılığı ve acımasızlığıyla ilgili şu açıklamalarımla bitiriyorum: Bu bölgeye girdikleri günden bugüne kadar geçen on yedi yıl içinde, bu Alman zorbalar yakalayıp gemilerine doldurdukları en az yarım milyon yerliyi Santa Marta, Hispaniola, Jamaika ve San Juan Adaları'na götürüp köle olarak sattılar. İçinde bulunduğumuz 1542 yılında da yerlileri köle olarak satmak iğrençliğini sürdürmektedirler. Kraliyet Konseyi bu uygulamayı hiç dikkate almamakta, olanları seyretmekle yetinmektedir. Alman tacirler, 400 millik bir alan üzerindeki bütün yerlileri köle olarak satmaktadır. Ancak bunların Venezüella ve Santa Marta anakaralarındaki kötülükleri hâlâ engellenememiş ve bu topraklardaki durum iyileştirilememiştir. Bu yerliler haksız yere köleleştirilmektedirler. Bu aç gözlü zorbalar doymak bilmez hırslarıyla Batı Hint Adaları'nda akıl almaz kötülükler yapmaya devam etmektedirler. Masum ve yumuşak başlı yerlileri, Amerika'ya giden öteki zorbalar gibi para hırslarını tatmin edebilmek için inatla evlerinden çıkarıyor, eşleri birbirinden, çocukları anne babalarından koparıyor, vücutlarına kızgın demirle Kraliyet'in damgasını vurup köle olarak satıyorlar.

1510 ya da 1511 yıllarından itibaren anakaradaki bu eyaletlere değişik tarihlerde üç zorba gitti.[49] Batı Hint Adaları'na giden öteki zorbalar gibi bu sefillerin de amaçları yerlileri kılıçtan geçirip yok ederek hak etmedikleri mevkiler elde etmek, servet ve itibar kazanmaktı. Florida topraklarına gelen zorbalardan ikisinin işledikleri suçlar özellikle dikkat çekicidir. Bu zorbaların üçünün de sonu kötü oldu. Hayatlarını ya da varlıklarını kaybettiler.[50] Bu sefillerin, yerli kanı akıtarak inşa ettikleri üç ev de yıkıldı. Bu evler bile sanki bu üç canavarın anılarını kendi varlıklarıyla yaşatmak istememişlerdi. Bu zorbalar Florida'da öyle kepazelikler ve akıl almaz kötülükler yaptılar ki isimleri dehşet ve alçaklıkla ilgili atasözlerine girebilir. Onların neler yaptıklarını iyi biliyorum, çünkü gözlerimle gördüm. Tanrı bu sefillerin canını daha fazla yerliyi katledemeden aldı.

1538'de dördüncü ve sonuncu despot vali[51] yapacakları konusunda yeterince yetki almış olarak geldi. Neler yaptığını üç yıldan beri öğrenemedik. Ancak hâlâ ölmediyse, gittiği her yerde binlerce yerliyi kılıçtan geçirdiğinden eminiz. Çünkü bu vali de Florida'daki birçok eyaleti yağmalayıp yerlileri katleden ve çok iğrenç

---

[49] Juan Ponce de León 1513, Pánfilio de Nárvaez 1528, Alvar Núñez Cabeza de Vaca 1528 yıllarında Florida'ya geldiler (çn).

[50] Bu fatihlerden "gençlik pınarı"nı bulmaya çalışan J. P. de León yerleştiği Tampa Koyu'nda bir yerli saldırısı sırasında okla yaralandı ve kısa bir süre sonra öldü. Panfilio de Nárvaez denizde boğuldu. Alvar Núñez Cabeza de Vaca, Asunción'u ele geçirdikten sonra Genel Vali tarafından önce hapsedildi, sonra İspanya'ya sürüldü ve İspanya'da görevini kötüye kullanmaktan suçlu bulunarak Afrika'ya gönderildi (çn).

[51] Hernando de Soto (çn).

suçlar işleyen öteki valiler kadar kötü ruhlu bir adamdı. Fakat Tanrı'nın bu adamın canını da öteki zorbalarınki gibi korkunç bir şekilde alacağından eminiz.

Yukarıdaki satırları yazdıktan üç ya da dört yıl sonra, Florida'yı fetheden bu despotlar, önderleri öldükten bir süre sonra bu topraklardan ayrılmışlar.[52] Bu iğrenç adam da o güne kadar işitilmemiş zalimlikler yapmış. İnsan denemeyecek kadar gaddar olan adamları, o öldükten sonra da aynı eziyetleri masum ve kimseye zararı dokunmayan yerlilere yapmaya devam etmişler. Tahminim böylece doğru çıkmış oldu. Bu adam anlatılamayacak kadar aşağılık ve korkunç kötülükler yapmış. Başlangıçta söylediğim doğrulanıyor: İspanyollar ne kadar çok yer keşfederlerse, yakıp yıktıkları yerlerin, katlettikleri yerlilerin sayısı da o kadar çok olur ve Tanrı'ya ve insanlara karşı da o kadar çok haksızlık yaparlar. Bu ahlaksızların bu eyaletlerde insanların değil, ancak vahşi hayvanların yapabilecekleri kanlı katliamları daha fazla anlatmak istemiyorum; ama örnek olarak şu olayı anlatacağım:

İspanyol despotlar, bu eyaletlerde karşılaştıkları kalabalık, akıllı, ahlaklı ve siyasi bakımdan iyi örgütlenmiş yerlilerin yüreklerine korku salmak için katliamlar yaptılar. Yerlileri eziyet ederek öldürdüler. Tutsak alıp yük hayvanları gibi onlara çok ağır yükler taşıttılar. Yürürken açlık, susuzluk ve yorgunluktan yığılıp yere düştüklerinde diğerlerinin yürümesini engellemesin diye bir İspanyol gelip düşen yerlinin pranga takılı boynunu kesiyordu. Çünkü yerliler birbirlerine zincirlenmişlerdi. Daha

[52] Hernando de Soto 1542 yılının 21 Mayısında Qiachita Irmağı'ndaki gemisinde 46 yaşında öldü (çn).

önce de bahsettiğim gibi boynu kesilen yerlinin kafası bir yana, bedeni bir yana düşüyordu.

Bir gün fatihler bir köye girdiler. Yerliler, İspanyolları sevinçle karşıladılar. Bol bol yiyecek verip karınlarını doyurdular. İç kesimlere gitmekte olan İspanyollar yüklerini taşıtmak ve at bakımlarını yaptırmak için altı yüz yerli aldılar. Bu köyden biraz uzaklaştıktan sonra, baş zorbanın yakını olan bir komutan geri dönüp bu köye saldırdı. Yerliler böyle bir saldırıyı hiç beklemiyorlardı. İspanyollar kendilerine yiyecek verip karınlarını doyuran yerlileri kılıçtan geçirdikten sonra köyü yağmaladılar. Komutanları köyün beyini bizzat öldürdüğü gibi daha başka birçok canavarlık yaptı.

Diğer bölgelerde yaptıkları korkunç katliamları duymuş olan başka bir köyün yerlilerini sadece daha ihtiyatlı davrandıkları için kılıçtan geçirmeye başladılar. Genç yaşlı, büyük küçük, bey uyruk ayırt etmeden ve gördükleri yerlilerden hiçbirine acımadan hepsini öldürdüler.

İspanyollar bir yerde çok sayıda yerliyi bir alana topladılar. Yerliler oraya kendi istekleriyle de gelmiş olabilirler. İki yüzden fazla yerli vardı. Merhamet nedir bilmeyen zorba, masum yerlilerin burunlarını, dudaklarını ve çenelerini kestirtti. Yüzlerinden kan fışkıran yerliler, kutsal Katolik inancının savunucusu olan İspanyolların yaptıklarını dehşet içinde diğer yerlilere anlattılar. Zorbanın istediği de buydu zaten: Bölgedeki diğer yerlilerin gözünü yıldırmak. Şimdi siz karar verin: Yerliler, Hıristiyanları ne kadar sevebilirler ve bu tür canavarlıkların iyi ve haklı olduğunu kabul eden bir Tanrı'ya ya da İspanyolların kusursuz olmasıyla övündükleri bir dine nasıl inanabilirler. Bu eyaletlere gelen kötü ruhlu

ve cehennemlik İspanyollar yerlileri işte bu tür işkencelerle katlettiler. Bu sefillerin en kötüsü olan bu İspanyol komutan, günah çıkarmaya bile fırsat bulamadan sanki bir kazaya kurban gitmiş gibi öldü. Şimdi bu adamın yaptığı katliamlardan dolayı cehennemin dibinde acılar içinde kıvrandığından ve Tanrı'nın, onu, engin merhametinden yararlandırmayarak sonsuza dek acı çektireceğinden eminim.

Rio de la Plata

İspanyollar Rio de la Plata'ya daha 1522 ya da 1523 gibi erken bir tarihte ulaştılar.[53] Dört ya da beş kaptanın gittiği bu geniş topraklarda çok uysal ve akıllı yerliler yaşıyorlardı. Rio de la Plata'da büyük krallıklar ve eyaletler vardı. Bu kaptanlar da diğerleri gibi Rio de la Plata'da yaşayan yerlileri katlettiler ve değişik eziyetler yaptılar. Başlangıçta bize Rio de la Plata ile ilgili yeterli bilgi ulaşmadı. Ancak İspanyolların Batı Hint Adaları'nın başka bölgelerinde yaptıklarının aynısını Rio de la Plata'da da yapmış ve halen yapmakta olduklarından hiç kuşku duymuyoruz. Bunlar da milyonlarca yerliyi katleden diğerlerinin kanlı ayak izlerini takip etmişler, diğerleri gibi zengin ve güçlü olmak istemişlerdir. Bunu ancak yerlileri kılıçtan geçirip imha ederek ya da köleleştirerek yapabilirlerdi. Bütün zorbaların niyetleri ve yaptıkları bundan başka bir şey değildir.

Yukarıdakileri yazdıktan hemen sonra bana gelen güvenilir bilgilere göre, İspanyollar bu çok geniş toprak-

[53] Günümüzde Arjantin ile Uruguay'ın sınırları içinde kalan Rio de la Plata'ya 1515'te Juan Diaz de Solis geldi. Solis'i 1527'de Sebastian Cabot, 1536'da Don Pedro de Mendoza izledi (çn).

larda yaşayan on binlerce talihsiz yerliyi hiç duyulmamış acımasız işkencelerle katlederek Rio de la Plata'yı tamamen boşaltmışlar. İspanya'dan daha uzakta oldukları için, hiçbir adalet duygusu taşımaksızın Batı Hint Adaları'nın öteki bölgelerinde işlenenlerden daha korkunç cinayetler işlemişler. Bu sefiller zaten Amerika'nın hiçbir yerinde adalet duygusuyla hareket etmediler. Batı Hint Adaları Konseyi'nin raporlarında İspanyolların işledikleri sayısız suç yer almaktadır. İspanyolların bu canavarca suçlarından bazılarını burada aktaracağım.

Bir zorba vali, adamlarından bazılarına, bir köye gidip yiyecek istemelerini, vermedikleri takdirde yerlilerin hepsini kılıçtan geçirmelerini emreder. Bu yetkiyi alarak o köye giden İspanyollara, yerliler diğerlerinden daha az cömert oldukları ya da yiyecekleri olmadığı için değil, bu tehlikeli düşmanlardan korkarak ne yapacaklarını şaşırdıkları için yiyecek vermeyi reddederler. Bunun üzerine İspanyol askerler, bu köydeki beş bin yerliyi kılıçtan geçirirler.

Başka bir olay: Aynı vali, barışsever bir yerli köyüne haber göndererek bulunduğu yere gelip kendilerine hizmet etmelerini ister. Yerliler valinin isteğine uyarak hizmet etmek amacıyla İspanyolların bulundukları yere gelirler. Ancak vali, umduğu kadar çabuk gelmediklerini söyleyerek bu yerlilerin, düşmanları olan savaşçı mizaçlı yerli topluluğuna teslim edilmesini emreder. Amacı bütün yerlilere gözdağı vermektir. Valinin emrini duyan yerliler ağlayıp inlemeye başlarlar ve yalvararak kendilerini o eski düşmanlarına vereceğine bizzat kendisinin öldürmesini isterler. İspanyollar, oradan ayrılmak istemeyen yerlilerin tamamını kılıçtan geçirirler. Yerlilerden bazıları ölürlerken şöyle haykırırlar: "Buraya, barışçıl

niyetlerle size hizmet etmek için gelmiştik. Ama siz bizi öldürüyorsunuz! Bu duvarlara sıçrayan kanlarımız, haksız yere öldürülüşümüzün ve sizin zulmünüzün tanığı olarak sonsuza dek orada kalsın!" Bu acı olay, İspanyolların yaptıkları hunharlıkların anlatıldığı tarih kayıtlarında dikkat çekici bir örnek olarak yer alacaktır.

Peru'daki Krallıklar ve Büyük Eyaletler

Peru (İnka-çn) Krallığı'na 1531 yılında bir grup askerle gelen İspanyol[54] büyük canavarlıklar yaparak ülkeyi istila etti. Peru topraklarına 1510 yılından itibaren değişik zamanlarda birkaç zorba gelmiş ve anakaranın bu kısmında birçok zulüm ve yağmacılık yapmışlardı. Peru'da en uzun süre kalan bu sonuncusu, öncekilerle aynı bahanelere dayanarak akıl almaz katliamlar yaptı. Bu ahlaksız, Peru'daki yerlilere ötekilerden birkaç kat daha ağır eziyetler yaptı. Bu adam insan aklının almayacağı katliamlar ve sayısız yağmacılık yaptı. Bütün köyleri yakıp yıktı, yerlileri katletti. Bu topraklarda yaşayan yerli sayısını azalttı. Bu zorba, Peru'da o kadar büyük bir tahribat yaptı ve o kadar çok yerli öldürdü ki yaptığı zulüm ayrıntılı olarak ancak kıyamet günü anlatılacaktır. Bu despot, Peru'yu istila ettikten sonra birçok kenti yakıp yıktı, on binlerce yerliyi acımasızca öldürdü, çok miktarda altın yağmaladı.[55] İspanyollar, Peru yakınındaki

[54] Francisco Pizarro (çn).

[55] Pizarro'nun 1531 yılında yakıp yıktıktan sonra talan ettiği kentlerden biri de yerlilerin Quechua dedikleri İnka devletinin başkenti Cuzco'dur. Bu kentteki saraylarda ve tapınaklarda çok miktarda altın süslemeler vardı. İnkalar 1536'da İspanyolların işgal ettikleri başkentlerini Manco Capac'ın önderliğinde kuşattılar. Bu kuşatma on ay sürdü. İnkalar ülkelerinin değişik kesimlerinde 1544 yılına kadar direnişe devam ettiler (çn).

çok verimli ve kalabalık nüfuslu Pagna Adası'na geldiler.[56] Adanın beyi kendisine bağlı yerlilerle birlikte gökyüzünden geldiğini zannettiği İspanyollara büyük misafirperverlik gösterdi. İspanyollar, altı hafta içinde yerlilerin bütün yiyeceklerini tükettiler. Ancak, yerlilerin verimsiz geçen yıllarda karınlarını doyurabilmek için yeraltındaki depolarına tahıl koyduklarını öğrendiler. Bu tahılı da istediler. Yerliler korkularından, kıtlık dönemlerinde kendilerinin, eşlerinin ve çocuklarının karnını doyurabilmek için muhafaza ettikleri bu tahılı da gözlerinden yaşlar akarak İspanyollara verdiler. İspanyollar, yerlilerin ihtiyat olarak bir yerde tuttukları tahılı bile hiç utanmadan yiyip tükettikten sonra, alışılmış zulümlerine başladılar. Pagna'daki yerlilerin bir kısmını kılıç ve bıçak darbeleriyle öldürdüler, bir kısmını da tutsak edip köle olarak sattılar. İşte İspanyolların Pagna Adası'nda karınlarını doyuran yerlilere verdikleri karşılık bu oldu. İspanyollar adadan ayrılırlarken canlı kalmış yerli sayısı bir elin parmaklarından fazla değildi.

Bu adadan Tumbala Eyaleti'ne geçtiler. Anakarada yer alan bu eyalette öldürebildikleri kadar yerli öldürdüler. Bu topraklarda yaşayan yerliler İspanyol zorbaların kılıçlarından ve korkunç işkencelerinden kaçınca, bu vali kaçanları İspanya Kralı'na isyan etmiş olmakla suçladı.

Yerlileri aldatmakta bu sefilin üstüne yoktu. Geçtiği yerlerde yerlilerden altın ya da gümüş getirmelerini istiyor, yerliler istediği altın ya da gümüşü getirince tekrar getirmelerini istiyordu. Artık getirecekleri altın ya da gümüşleri kalmadığını anlayınca yerlileri kucaklıyor,

---

[56] Ekvador'da Pasifik Okyanusu'na açılan Guayaquil Körfezi'nde (çn).

onları İspanya Kralı'nın uyrukluğuna kabul ettiğini söylüyor, bu sırada yalandan bir iki boru çaldırıyordu. Yerlileri pohpohluyor ve artık kendilerine zarar vermeyeceğini, kendisinin koruması altında olduklarını söylüyor ve sanki onları bu şekilde soyması kendisinin yasal hakkıymış ve daha önce yerlilere hiçbir zarar vermemiş ya da hiç baskı yapmamış gibi davranıyordu.

Bütün bunlardan sonra, bu ülkenin (İnka Krallığıçn) Kral'ı Atahualpa, İspanyollarınkinin yanında gülünç denebilecek silahlarla donatılmış acınacak durumdaki çıplak yerlilerden oluşan bir orduyla bu zorbaların karşısına dikildi. Atahualpa, ne İspanyol kılıçlarının ve mızraklarının ne kadar keskin ve delici olduğunu ne İspanyol atlarının ne kadar hızlı koşabildiklerini ne de para hırsıyla altını olsa şeytana bile saldıracak kadar gözü dönmüş İspanyolların ne kadar acımasız yaratıklar olduklarını biliyordu. Atahualpa, İspanyolların bulundukları yere geldi ve şöyle haykırdı: "İspanyollar, neredesiniz? Çıkın ortaya, benden alıp köle yaptığınız ya da öldürdüğünüz insanlar için ve yakıp yıktığınız köyler ve kentler için ve benden yağmaladığınız zenginlikler için tazminat vermediğiniz sürece buradan bir yere kıpırdamayacağım!" İspanyollar, Atahualpa'nın ordusuna saldırdılar ve binlerce yerliyi öldürdüler. Tahtırevanında taşınmakta olan Atahualpa'yı yakaladılar. Hayatı karşılığında fidye istediler. Kral 10 milyon kastellano tutarında altın ödemeye söz verdiği halde, İspanyollara 15 milyon kastellano değerinde altın verdi.[57] İmparatoru ser-

[57] İnkalar, ülkelerinin her tarafından topladıkları çok sayıda altın ve gümüş parçayı İspanyollara fidye olarak verdiler. İspanyollar bu el zanaatı ürünlerini yerlilere erittirdiler. 24 ton ağırlığındaki bu olağanüstü servetin büyük bir kısmına Francisco Pizarro ve kardeşleri Gonzalo ile Hernando el koydu.

best bırakmaya söz veren İspanyollar her zamanki gibi sözlerini tutmadılar. Bunun üzerine yerliler toplanmaya başladılar. İspanyollar, öldürülme korkusu içindeki Atahualpa'yı yerlilere ayaklanma emri vermiş olmakla suçladılar. Çünkü Kral, İspanyollara daha önce kendisinin emri olmaksızın ülkesinde tek bir yaprağın bile kıpırdayamayacağını söylemişti.

Zorbalar, Kral'ı diri diri yakmaya karar verdiler. Ancak bazı İspanyollar bu kararın hafifletilmesini ve Atahualpa'nın boğulduktan sonra yakılmasını önerdiler. Öldürüleceğini anlayan Atahualpa şöyle dedi: "Neden öldürüyorsunuz beni? Serbest bırakacağınıza söz vermemiş miydiniz? Size bunun için altın vermedim mi? Verdim, hem de istediğinizden fazlasını. Beni öldürmeye karar verdinizse beni İspanya Kralı'na gönderin." İspanyolların bu büyük adaletsizliğine isyan halinde başka şeyler söylemeye çalışan Atahualpa'nın sözlerini vücudunu saran alevler kesti. İspanyollar, Atahualpa'yı diri diri yaktılar.[58]

Eşit olmayanlar arasındaki bu savaşı, Atahualpa'nın tutsak alınışını, hakkında verilen kararı, bu cezanın uygulanışını, bu Kral'dan ve beylerinden bu çok büyük hazineyi koparıp almak için gözlerini kırpmadan her türlü şiddete başvuran İspanyolların vicdansızlıklarını ve hepsinin birleşerek nasıl böyle günahlar işleyebildiklerini sizin vicdani yargılarınıza bırakıyorum.

Aziz Francisco tarikatından bir keşiş burada gördüklerini yazmış. Yazdıklarını çoğaltıp hepsinin altını

Pizarro, bu hazinenin küçük bir kısmını kiliseye verdi, beşte birini de İspanya Kralı ve Kutsal Roma Cermen İmparatoru V. Carlos'a gönderdi (çn).

[58] Bazı kaynaklarda, Atahualpa'nın, önce İspanyolların geleneksel idam araçları *garrote* ile boğulduğu, bundan sonra cesedinin yakıldığı anlatılır (çn).

imzalamış ve Kastilya Kralı'na ve İspanya'nın değişik kentlerine göndermiş. Bu mektuptan bir bölüm aktaracağım. Keşiş, İspanyolların Peru'da yaptıkları insan aklının alamayacağı eziyet ve katliamlarla bütün yerlilerin kökünü nasıl kazıdıklarını canlı tanık olarak anlatıyor. Bu metnin Fransisken keşiş tarafından imzalanmış bir kopyası elimdedir.

"Ben aşağıda imzası bulunan Marcos de Niza,[59] *Peru Eyaleti'ndeki Aziz Francisco tarikatının baş keşişiyim. Bu bölgeye gelen ilk din adamlarından biriyim. Bu bölgede yaşayan yerlilere yapılan muameleye ve bu toprakların fethine tanık oldum. Anlattıklarımın gerçek olduğunu kabul ederim. Peru'da yaşayan yerlilerin İspanyollara karşı en cömert ve saygılı davranan yerliler olduklarını gözlerimle gördüm. Yerliler, İspanyollara çok miktarda altın, gümüş ve değerli taşlar armağan ettiler. Ayrıca her gün onlara değişik hizmetlerde bulundular. Yerliler, İspanyolların işkenceleri ve katliamları başlayıncaya kadar hep barışçıl davrandılar. İspanyolları köylerinde büyük ikramlarda bulunarak ağırladılar, onlara köle olarak hizmet etmeleri için erkekler ve kadınlar verdiler.*

İspanyollar bu bölgeye girdikten sonra Atahualpa adlı İmparatoru diri diri yaktılar. Bunu gözlerimle gördüm. Oysa bu Kral Hıristiyanlara hiçbir direniş göstermeden 2 milyon kastellano değerinde altın ve bütün topraklarını vermişti.

Hıristiyan İspanyollar, başka beylerle birlikte barışçıl amaçlarla bulundukları yere gelen Atahualpa'nın as-

[59] Marcos de Niza, Cabeza de Vaca'nın bahsettiği *Cibola'nın Yedi Altın Kenti*'ni bulmak için düzenlenen keşif gezisine bu bilginin doğru olup olmadığını denetlemek için katıldı, ancak aranan yer bulunamadı (çn).

keri şefi Cochilimaca'yı da aynı acımasızlıkla ve ortada hiçbir neden yokken diri diri yaktılar. Cochilimaca da İspanyollara hiçbir zarar vermemişti. Birkaç gün sonra Quito Eyaleti'nin soylularından Chamba'yı yaktılar. Aynı adaletsizlikle Canaries'in beyi Schapera'yı yaktılar.

Quito'nun güçlü beylerinden Aloides'e Atahualpa'nın hazinesinin nerede olduğunu söyletmek için çeşitli işkenceler yaptılar, ayaklarını yavaş yavaş yaktılar. Ancak daha sonra Aloides'in hazinenin yerini bilmediği ortaya çıktı. Daha sonra Quito'nun en büyük şefi Cocopagauga'yı, bazı beyleri ve uyruklarıyla birlikte yaktılar. Cocopagauga, valinin baş kaptanı Sebastian Barnaclacanus'un ısrarlı çağrıları üzerine barışçıl amaçlarla gelmişti. İspanyollar bu şefi istedikleri kadar altın veremediği için yaktılar. Sefil İspanyollar Peru'nun birçok başka beyini de aynı şekilde acımasızca öldürdüler. Bu yaptıklarını gördükten sonra İspanyolların, daha başından Peru'nun bütün beylerini ve soylularını ortadan kaldırmaya karar vermiş olduklarını anladım.[60] *İspanyollar, bazen de sadece kendilerini tatmin etmek için erkek kadın ayırt etmeden yerlileri parçalara ayırdılar. Zavallıların kulaklarını, burunlarını ve ellerini kestiler. Bu eziyeti o kadar çok yerde ve o kadar çok yerliye yaptılar ki rakam vermem mümkün değil. Bu söylediklerimin de doğruluğunu kabul ederim. İspanyolların köpeklerini yerlilerin üzerine salıp parçalattıklarını da gözlerimle gördüm. O kadar çok ev, köy ve yerli yaktılar ki hepsini anlatmaya kalksam sayfalar dolar. Annelerinin kucağındaki bebek-*

[60] Marcos de Niza 1539 yılında Francisco Vasquez de Coronado ile birlikte Peru'ya gitti. Coronado bu sefer sırasındaki davranışlarından dolayı Meksika'daki Kraliyet Mahkemesi tarafından yargılandı, ancak 1546 yılında suçsuz olduğuna karar verildi (çn).

leri alıp vargüçleriyle uzağa fırlattıkları da doğrudur. İspanyollar, artık alıştığım için şaşırmadığım, sayılamayacak kadar çok canavarlık yaptılar.

İspanyollar, bir yerde çok miktarda altın yağmaladıktan sonra toplayabildikleri kadar yerliyi toplayıp üç büyük eve kapattılar ve hiçbir neden yokken hepsini diri diri yaktılar. Bu olayda Ocena adlı bir din adamı, çocuğu alevlerin arasından çekip aldı; fakat yaptığını gören başka bir İspanyol, bebeği hemen din adamının elinden kapıp tekrar alevlerin arasına fırlattı. Bebek düştüğü küllerin içinde kavrulup gitti. Bunların da doğruluğunu kabul ederim. Bu İspanyol aynı gün komutanının çadırına giderken atından düşüp öldü. Bu adam gömülürken başında bulunup dua okumayı hiç istemedim.

Bazı beyleri ve kasikleri kıllarına dokunulmayacağına ve geldikleri yere sağ salim döneceklerine dair söz vererek yanlarına çağırdılar. Bunu kulaklarımla duydum. Yerliler geldikten sonra hepsini tutuklayıp diri diri yaktılar. İkisinin yakılışını gözlerimle gördüm. Yakılan yerlilerden biri Andonia'nın, diğeri ise Tumbala'nın beyleri idiler. Bu yerlileri alevlerin içinden alabilmek için elimden geldiğince İspanyolları ikna etmeye çalıştım ama yakılmalarını önleyemedim. Şu anda Tanrı'nın huzurunda vicdanımın sesini dinleyerek diyorum ki; Peru yerlileri, gördükleri işkencelerden ve maruz kaldıkları öteki haksızlıklardan başka hiçbir nedenle İspanyollara zarar vermemişler ve başkaldırmamışlardır. İspanyolların yerlilere nasıl işkence ettikleri ve nasıl kitleler halinde yakarak öldürdükleri açıktır. İspanyollar kendi inançlarının gereklerini bile çiğnediler, verdikleri sözleri tutmadılar. Tek amaçları yerlileri yok etmek ve altınlarını yağmalamaktı. Bunu anlayan yerliler o kadar ağır

işkencelere katlanmaktansa savaşarak onurlarıyla ölmeyi tercih ettiler.

Şu söyleyeceklerimin de doğru olduğunu kabul ederim: Bazı yerliler, bana, bir gün İspanyolların o güne kadar buldukları altından daha fazlasının saklanmış olduğu bir yer bildiklerini, fakat kendilerine işkence ve haksızlık yapıldığı için, o güne kadar o yerin nerede olduğunu ölümü göze alarak söylemediklerini ve İspanyollar zorba ellerini üstlerinden çekinceye kadar açıklamayacaklarını söylediler. İspanyollar yaptıkları katliam ve işkencelerle Tanrı'ya karşı geldiler ve Kral'ın çıkarlarını defalarca engellediler. Çünkü Peru bütün Kastilya'nın karnını doyuracak kadar verimlidir. Ancak buradaki koşullar, bence, ne kadar uğraşılırsa uğraşılsın ve ne kadar para harcanırsa harcansın artık iyileştirilemez."

Bütün bunları Fransisken papaz Marcos anlatıyor. Bu metni bana Meksika Kenti'nin Başpiskoposu gönderdi. Metnin altındaki imzanın Marcos'a ait olduğunu onaylamıştır.

Şimdi bu din adamının anlattıklarını bir düşünelim. Fransisken Marcos, Peru'daki bu topraklarda dokuz-on yıl boyunca 100 millik ya da 50 millik bir alanda dolaşmıştır. Marcos, altın yağmalama hırsıyla Peru'ya gelen İspanyolların yanındaki birkaç din adamından biriydi. İspanyollar daha sonra bu 600 millik topraklara doluştular. Başka bölgelerde yaptıklarından çok daha acımasızca davranarak bu toprakları tamamen insansızlaştırdılar. Doğrusunu söylemek gerekirse, bu İspanyollar, benim gözlemlerime göre, Marcos'un o metni kaleme aldığı günden bugüne kadar onun anlattığından yüz kat fazla insan öldürdüler. Tanrı'dan ya da İspanya Kralı'ndan hiç korkmadan Peru topraklarında yaşayan 4 milyondan fazla yerliyi hiç acımadan kılıçtan geçirdiler.

Daha birkaç gün önce Kral Elinguus'un karısını öldürdüler. Elinguus, İspanyolların baskı ve katliamlarına dayanamayıp isyan etmişti. Onu ele geçirebilmek için karısını yakalayıp ucu sivriltilmiş bir kamışla işkence ettiler. Amaçları Kral'a acı çektirip onun teslim olmasını sağlamaktı. Kral teslim olmayınca karısını katlettiler. Oysa kraliçe hiçbir suç işlememişti. Elinguus bugüne kadar teslim olmadı.

İspanyolların Peru'da işledikleri cinayetlerin Batı Hint Adaları'nın öteki bölgelerinde işlediklerinden çok daha korkunç olduğunu ve bu topraklarda ölen yerli sayısının ötekilerden çok daha fazla olduğunu okuyucuya hissettirebilmem için yapılan katliamları uzun uzun anlatmam gerekecek. Ama uzatmak istemiyorum.

Yeni Granada Krallığı

1539 yılında Venezüella, Santa Marta ve Cartagena'dan yola çıkan birçok zorba, kuvvetlerini birleştirip Santa Marta ve Cartagena çevresindeki topraklara aynı fetihçi amaçlarla girdiler. Peru'nun diğer bölgelerinden gelen İspanyol kuvvetleri de bu birleşik güce katıldı. Bu zorbalar iç kesimlerde 300 millik bir alanı ele geçirdiler. Bu topraklarda da Batı Hint Adaları'nın öteki kesimlerindeki gibi saygılı, barışsever ve yürekleri sevgi dolu yerliler yaşıyorlardı. Altın ve zümrüt adı verilen değerli taş bakımından zengin olan bu bölgeye Yeni Granada adını verdiler.[61] Bu adın seçilmesinin nedeni, bölgeye ilk gelen despotun İspanya'daki Granada Krallığı'nda doğ-

[61] Yeni Granada, günümüzdeki Kolombiya, Ekvator, Panama ve Venezüella devletlerinin sınırları içinde kalan bir bölge. Üç ayrı yönden gelenler Jiménez de Quesada, Federman ve Sebastián de Benalcázar'dır (çn).

muş olmasıydı. Buraya gelen İspanyollar daha önce anlattığım şeytani katliamları yapan, yerlilerin varlıklarını talan eden ve katleden, insan kanına susamış ünlü kasaplar ve soyguncuların.

İspanyollar Granada'da öyle canavarlıklar yaptılar ki başka yerlerde yaptıkları bu topraklarda yaptıklarının yanında hafif kalır. Bunlardan en dikkat çekici bulduğum bazılarını anlatacağım.

Batı Hint Adaları Konseyi'nde bir valinin bu krallıkta işlediği cinayetler ve yaptığı yağmacılık hakkında soruşturmaya başlandı. Vali hakkındaki iddiaların hiçbirini kabul etmedi. Konsey'e çağrılan tanıklar, bu valinin aşırıya kaçan davranışlarda bulunduğunu söylediler. Bütün tanıklar bu krallıktaki yerlilerin barışsever olduklarını, İspanyollara kölelik yaparak çeşitli hizmetlerini gördüklerini ve onlara tarlalarında onca zahmet çekerek ortaya çıkardıkları ürünlerini ve bulabildikleri kadar altın ve zümrüt denen değerli taşlar verdiklerini söylediler. Tanıklar, İspanyolların, yerli soyluları ve uyruklarını, aralarında encomienda sistemine göre paylaşıp çok ağır şartlarda köle olarak çalıştırdıklarını ve yerlilere kötü muamele ettiklerini anlattılar.

Tanıkların ifadelerine göre anlatmaya devam ediyorum: Acımasız İspanyol valinin[62] ve diğer İspanyolların gözü yerlileri encomiendalarında köle olarak çalıştırmakla doymadı. Daha çok altın yağmalamak için Granada Kralı'nı yakalayıp hapse attılar. Kral'ı altı ya da sekiz ay hapiste tuttular. Altın istiyorlardı. Dehşet ve çaresizlik içindeki Bogota adlı Kral, İspanyollara, serbest bırakılması karşılığında kendilerine altından bir ev verme

[62] Gonzalo Jiménez de Quesada (çn).

vaadinde bulundu. Sonra uyruklarından ne kadar altın ve değerli taş bulurlarsa getirmelerini istedi. Yerliler çok miktarda altınla ve zümrütle döndüler. Ancak Kral, İspanyollara altından bir ev verememişti. İspanyollar Kral'ın öldürülmesini istediler. Bu despot, Bogota'nın işkence edilerek öldürülmesine karar verdi. Önce karnına kızgın yağ dökerek Kral'a işkence ettiler. Sonra bir yere oturtup boynuna bir pranga taktılar, ayaklarını zincire vurup zincirleri iki kazığa bağladılar ve ayaklarının altında bir ateş yaktılar. Zorba vali ara sıra işkence edilen Kral'ın yanına geliyor ve bahsettiği altın evin nerede olduğunu söylemezse işkence ile yavaş yavaş öldürüleceğini söylüyordu. Ancak vali istediği o altın evi elde edemedi. Çünkü öyle bir ev yoktu. Kral Bogota yavaş yavaş kızararak öldü. Ancak Kral'a işkence ederlerken Tanrı bu yapılandan memnun olmadığını ifade edercesine İspanyolların bulunduğu köyde bir yangın çıkardı.

Öteki İspanyollar da önderleri gibi davrandılar. Masum insanların vücutlarını parçalamaktan başka hiçbir becerileri olmadığı ve bu işi daha önce defalarca yapmış oldukları için, başlangıçta kendilerine çok miktarda altın ve zümrüt armağan etmiş olan ama artık encomiendalarında köle olarak çalıştırdıkları yerlileri ve beylerini korkunç işkenceler yaptıktan sonra diri diri yaktılar. Onlar da işkence sırasında vücutlarını parçaladıkları yerlilerden, önderlerine getirmedikleri altın evin yerini öğrenmek istiyorlardı.

Elli kadar yerli, bu zorbalardan birinin canavarca işkenceleri altında ölmemek için dağlara kaçtı. Başlarında Daitama adlı bir bey vardı. İspanyollar korkudan dağlara kaçan yerlileri asi ilan ettiler. Kendilerine Hıristiyan diyen bu insafsızlara göre yerlilerin kaçışları bir

ayaklanmaydı. Vali bunu işitince bölgeye takviye kuvvetler gönderdi. İspanyollar dağlara sığınan yerlileri bulduklar ve erkek, kadın, çocuk demeden hepsini acımasızca kılıçtan geçirdiler. Tanıkların söylediklerine göre, yerlilerin şefi Daitama, İspanyollara daha önce 4 bin ya da 5 bin kastellano değerinde altın vermiş.

Başka bir olay: Yerliler bütün içtenlikleri ve sadelikleriyle bir İspanyol komutanın bulunduğu yere gidip ona hizmet etmeye geldiklerini söylemişler ve orada çalışmaya başlamışlar. Yerliler orada kendilerine zarar verilmeyeceğini düşünürlerken o bölgeye üst rütbeli bir başka komutan gelmiş. Bu komutan, bazıları uyumakta, bazıları ağır çalışmayla geçen bir günün sonunda dinlenmekte olan yerlileri hiç beklemedikleri bir anda saldırıp kılıçtan geçirtmiş. Bu katliamı yapmasının tek nedeni, bu topraklarda yaşayan yerlilerin yüreklerine korku salmakmış.

Bir olay daha: Aynı komutan, askerlerine, kendi paylarına düşmüş olan bütün beyleri, uyruklarını ve kasikleri evlerinden alıp meydanda toplamalarını emretmiş. Ama getirirken kıllarına zarar verilmeyeceği garantisi vermelerini istemiş. Yerliler meydana getirildikten sonra hepsinin kafasının kesilmesini emretmiş ve emri yerine getirilmiş. Bu olayda katledilen yerli sayısı 400 ya da 500'ün üstündeymiş. Tanıklar, komutanın, bu katliamı sadece yerlilerin gözünü korkutmak için yaptığını söylediğini beyan ediyorlar.

Tanıklar, çok zalim bir despot olan İspanyol'un yaptıklarını anlatırlarken bu adamın erkeklerin, kadınların ve çocukların burunlarını, ellerini ve ayaklarını kestirttiğini ifade ettiler.

Bu komutan, Bogota'ya bir kuvvet gönderip acımasızca öldürttüğü beyin yerine hangi soylunun geçtiğini

öğrenmelerini istemiş. İspanyollar, Bogota'da yaptıkları millerce uzunluktaki yürüyüş sırasında önlerine çıkan bütün yerlileri işkence ederek sorgulamışlar. Bazı yerlilerin ellerini ve kulaklarını kesmişler. Bu caniliklerin tek nedeni ölen beylerinin yerine hangi beyin geçeceğini söylememeleriymiş. Bazılarını köpeklerinin önüne atarak parçalatmışlar. Bogota'da bu yüzden öldürdükleri yerli sayısı yüzleri bulmuş.

Bazı yerliler işkence görmemek için dağa kaçıp gizlenmeye başlamışlar. Ancak bu vali, yerlilere döndükleri takdirde zarar görmeyeceklerine dair söz vermiş. Yerliler bu sahtekârın sözüne güvenip köylerine dönmüşler. Ancak vali, İspanyolların kendilerine herhangi bir zarar vermeyeceğinden emin oldukları için evlerinde mışıl mışıl uyuyan yerlilere bir şafak vakti ani bir baskın yaparak hepsini kılıçtan geçirmiş. Bu taş yürekli İspanyol bu olay sırasında bazı yerlilere ellerini öne doğru uzatmalarını emretmiş ve hepsinin ellerini kılıcıyla bileklerinden kesmiş.

Aynı zorba, istediği mücevher kutusunu getirmeyen yerlilere askerlerini saldırtmış, birçoğunu kılıçtan geçirtmiş, birçoğunun kol ve bacaklarını kestirtmiş. Bu olayda öldürülen yerli sayısını kesin olarak saptamak olanaksızdır. Çünkü bazı yerlileri de köpeklere parçalattırmış, aç köpekler karınlarını insan etiyle doyurmuşlardır.

Başka bir bölgede yaşayan yerliler, İspanyolların, dört ya da beş krallarını ya da beylerini öldürdüğünü gördükten sonra dehşete kapılıp bu insanlık dışı düşmanlarının gazabından kurtulmak için dağa kaçmışlar. Sayıları dört beş bin civarında olan yerliler kayalık bir bölgede bir araya gelmişler. Tanık ifadelerine göre, İs-

panyol Vali, bu bölgeye takviye kuvvetler göndermiş. Bu kuvvetin başında gaddarlığıyla ün yapmış bir komutan bulunuyormuş. İspanyollar, yerlilerin saklandıkları yere gelince, saklandıkları yerden çıktıkları takdirde kendilerine bir şey yapmayacaklarına dair söz vermişler. İspanyol komutan, kendilerinkinin yanında komik denecek kadar anlamsız kalan silahlarını atıp ortaya çıkan cılız bünyeli yerlileri, söz verdiği halde, sanki kanun dışı bir şey yapmışlar gibi cezalandırmak amacıyla acımasızca katlettirmiş. İspanyollar, aslanların ve kaplanların bir koyun sürüsüne saldırıp mecalsiz kalıncaya kadar parçalamaya devam ettikleri gibi saldırmışlar yerlilere. Çaresiz yerlilerin karınlarını deşmekten yorulan İspanyollar biraz dinlenmek zorunda kalmışlar. Yorgunlukları geçince canavarlıklarına tekrar başlamışlar. Ancak en yüksekteki kayaların üzerinde bu katliamdan kurtulan yerliler varmış. İspanyollar oraya da çıkıp yakalayabildikleri yerlileri teker teker uçurumdan aşağı atmışlar. Tanıklar aşağıya doğru süzülen bir yerli bulutu gördüklerini ve hepsinin aşağıdaki kayalarda parçalanarak öldüklerini söylediler. Uçurumdan atılan yerli sayısı yedi yüz kadarmış. Bu zorba bu canavarlığıyla yetinmemiş, adamlarına o yüksek kayalıkta saklanan başka yerliler olabileceğini, onları da bulup diğerleri gibi uçurumdan aşağı atmalarını emretmiş.

Bu kadar korkunç bir kıyımdan sonra bile tatmin olmayan bu komutan, adamlarına tutsak aldıkları yerlileri samandan bir eve kapatmalarını emretmiş (İspanyolların kendilerine hizmet ettirmek için kadın erkek ya da çocukları öldürmeyip tutsak alma yetkileri vardır). Sonra da bu evi yaktırmış. İçindeki bütün yerliler diri diri yanarak ölmüş. Bu evde ölen yerli sayısı ise dört beş yüz civarındaymış.

Aynı despot, Cota kentine gittiğinde çok sayıda yerli yakalamış. Bu yerlilerin arasından bulunan bu krallığın on beş, on altı beyini köpeklere parçalatmış. Adamlarına, yerlileri bir tüneğin üstüne oturtmalarını emretmiş. Askerler kadın erkek ayırt etmeden bütün yerlileri tüneğin üstüne oturtmuşlar. Bu zorba, yerlilerin ağızlarını tıkaçlarla kapattırıp ellerini bağlatmış, sonra da hepsinin ellerini bileklerinden kestirmiş. Kesilen el sayısı yetmiş kadarmış. Tüneğin üzerindeki bazı kadınların ve çocuklarının burunlarını kestirmiş. Daha sonra bütün bu canavarlıkları, yerlilere neler yapabileceğini göstermek için yaptığını söylemiş.

Tanrı düşmanı adamın yaptığı korkunç işkenceleri hiçbir insan kalemiyle anlatamaz. Bu adam sayısız barbarlık yaptı. Yaptıklarını daha önce hiç duymamıştım. Özellikle Guatemala'da yaptıklarını. Bu zorba Batı Hint Adaları'nın başka bölgelerinde de akla hayale gelmez işkencelerle sayısız katliam yapmış ve binlerce yerliyi öldürmüş.

Tanıklar bu soruşturma sırasında bu komutanın yaptığı çok büyük katliamları anlattılar. Bu taş yürekli adam Yeni Granada Krallığı'nda çok yerli öldürdü ve öldürmeye şu anda da devam etmektedir. Bu adam ve beraberindekiler insan yiyen canavarlardan başka bir şey değildirler. Askerlerine, yerlileri böyle ağır işkencelerle öldürme yetkisini bu adam vermiştir. Bu zorbanın yönettiği topraklarda şimdi tek bir yerli bile sağ kalmamıştır. Kral, durumu düzeltici önlemler almadığı takdirde bu adamın bundan sonra geçtiği hiçbir yerde tek bir yerli hayatta kalmayacak ve o topraklarda da burası gibi üzerinde yerlilerin çalıştıkları tek bir tarla görülmeyecektir. Bu sefiller, yerlileri sadece daha fazla altın bul-

ma hırslarından dolayı öldürmektedirler. Oysa yerliler ellerindeki bütün altın ve değerli taşları onlara daha önce vermişlerdi.

Bu zorbaların, iki yıllık ya da üç yıllık bir süre içinde bu topraklarda çok kanlı katliamlar yaptıklarını belirtmem gerekiyor. Keşfedildikten sonra bu kadar kısa süre içinde bu kadar büyük katliamların yapıldığı ve bu kadar çok yerlinin yok edildiği başka bir yer var mı bilmiyorum. Yeni Granada'yı baştan aşağı yakıp yıktılar. Acımasızlıklarıyla İspanya Kralı'nın saygınlığına gölge düşürdüler. Gittikleri yerlerde arkalarında yaşayan tek bir yerli bırakmamacasına cinayetler işlediler. Bazı büyük krallıkların ve beyliklerin kısa bir süre içinde nasıl harabeye çevrilip tamamen insansızlaştırıldığını gözlerimle gördüm.

Yeni Granada Krallığı'na komşu Popagan ve Cali eyaletlerinin ve başka üç dört eyaletin çevresi 500 mil kadardı. İspanyollar bu geniş eyaletlerde de insafsızca katliamlar yaptılar. Bu güzel topraklarda daha önce mutlu bir şekilde yaşayan yerlilerden hayatta kalanlar, daha sonra dönüp yakılmış köylerini gördüklerinde içlerinin acıyla doldu. Bize bu köylerde daha önce binlerce yerli yaşadığını söylediler. Şimdi bu eyaletlerde hayatta kalan yerli sayısı elli civarında. Yerliler bize İspanyolların yürek parçalayıcı eziyetlerini anlattılar. Bu geniş topraklar şimdi tamamen boşalmış durumda. Bu elli kadar yerlinin dışındakilerin hepsini öldürmüşler.

Zalim İspanyollar sonunda Peru'dan ayrıldılar ve bir kısmı Cartagena'dan, bir kısmı da Urabia'dan geçerek Granada'daki Quito ve Popaganum bölgelerine geldiler. Yeni gelenler güçlerini birleştirerek 600 mil civarındaki bir alanda katliamlar yaparak bu toprakları boşalttı-

lar. On binlerce yerli öldürdüler. Yerlilerden bazıları kaçabildiler. Daha sonra onları da bulup aynı acımasızlıkla işkence ederek öldürdüler.

Daha önce de söylediğim gibi, masum ve kimseye zararı dokunmayan yerlilere yapılan zulüm zamanla arttı ve halen de artıyor. İspanyolların kana susamışlıkları ve acımasızlıkları gün geçtikçe artıyor. Şimdi söyleyeceğim merhametsizliklerinin, bu sefilleri kesinlikle cehennem alevlerinin içine göndereceğinden eminim.

Cinayetler ve işkenceler sona erince, İspanyollar hayatta kalan yerlileri aralarında paylaştılar. Bazıları yüz, bazıları iki yüz, bazıları da üç yüz yerli aldı. Yerliler daha önce anlattığım ağır şartlarda köle olarak çalıştırıldılar. İspanyol efendiler, canları istediğinde yüz kadar yerliyi çağırdılar. Yerliler, koyun uysallığıyla hemen İspanyol'un emrine uydular. Zorbalar çağırdıkları yerlilerin hepsini kılıçtan geçirttikten sonra diğer yerlilere dönüp kendilerine iyi hizmet etmedikleri ya da kaçtıkları takdirde sonlarının aynı olacağını söylediler.

Buraya kadar ve birkaç sayfa daha devam edecek olan anlatımımı okuduktan sonra lütfen düşünüp siz karar verin: İspanyolların bu kadar korkunç, iğrenç ve bu kadar insanlık dışı davranışları, haksızlıkları ve canavarlıkları bir insanın tasavvur sınırlarını aşmıyor mu? Bu İspanyollar şeytan değil de nedirler? Ya da bu masum yerliler, Batı Hint Adaları'ndaki Hıristiyanların eline teslim edilmektense, cehennem zebanilerinin yanına gönderilmeyi tercih etmekte haklı değiller mi?

Şimdi, İspanyolların vahşi hayvanların insafsızlığını aratacak kadar barbarca bir davranışından bahsedeceğim. Bu iğrenç yaratıkların, köpeklerine, yerlilere saldırarak parçalayıp yemeyi öğrettiklerini daha önce söyle-

miştim. Ben, dünyanın hiçbir yerinde Hıristiyanların ya da Müslümanların köpeklerinin karnını insan etiyle doyurduklarını duymadım. Kimsenin duyduğunu da sanmıyorum. İspanyollar keşif gezilerine köpeklerini de götürürler. Yüklerini taşıttıkları yerlilere zincir vururlar. Özellikle aç bıraktıkları köpeklerinin karınlarını yerlilerle doyuran İspanyollar, bazen birbirlerine "elindeki yerlilerin yarısını ödünç ver, yarın sana iade ederim" diyebilecek kadar vahşileştiler. İspanyollar, köpeklerini yerlilere saldırtıp parçalatarak yediriyorlar. Bu zorbalar yerlilere domuz ya da koyun muamelesi yapıyorlar. İspanyollar, yerlilerin ceset parçalarını kancalara takıp teşhir ettikleri kasap dükkânları bile açtılar. Günün değişik saatlerinde yerli avına çıkan İspanyollar bazen birbirlerine sorarlar: "Kaç yerli avladın?" Öteki cevap verir: "Köpeklerim bugün bu aşağılık yaratıklardan on altı, on yedi tane kadar parçaladı." Köpeklerine yedirmek üzere birbirlerinden borç yerli aldıkları, bu zorbaların birbirleri aleyhine açtıkları davaların tutanaklarında yer almıştır. Bundan daha korkunç ve daha zalimane bir davranış olabilir mi?

Ancak, Tanrı'ya karşı işlenmiş daha büyük günah haberleri (daha büyük günah olabilirse) gelene kadar bu noktada duruyorum. Ya da bu kırk yılı aşan süre içinde gördüklerimi yeniden gözden geçirmeye karar verinceye kadar susuyorum. Tanrı'nın huzurunda, vicdanımın sesini dinleyerek; bu kadar çok yerlinin öldürülmesine, bu kadar çok yerli kentinin ve köyünün yakılıp yıkılmasına, bu kadar korkunç katliamların ve zulmün yapılmış olmasına, bu kadar insanlık dışı şiddet uygulanmış olmasına ve bu kadar büyük bir yağmacılığa, burada elimden geldiğince tüm hakikatiyle anlatmaya çalıştığım vahşete iti-

raz ediyorum. Ancak şunu da belirtmek ihtiyacı hissediyorum: Bu topraklarda o kadar çok ve o kadar ürkütücü cinayetler işlendi ki bunların yüzde birini bile size anlatamadığımdan eminim.

Artık, bütün gerçek Hıristiyanlar, yok edilen bu zavallı masum yerlilere daha çok şefkat göstermeli, onlara daha fazla acımalı, İspanyolların buraya kadar anlattığım altın hırslarına, yaptıkları zulme, açgözlülüklerine daha çok öfkelenmeli ve onlardan nefret etmelidirler. Yerliler, Amerika'nın keşfedildiği günden bugüne kadar, İspanyollar sahtekârlığa, yağmacılığa ve katliama başlamadan önce hiçbir yerde, onlara en ufak bir zarar vermediler. Bundan önce onlara saldırmak bir yana, gökyüzünden geldiğini zannettikleri için İspanyollara hayranlık duydular. Bütün söylediklerimin doğruluğunu onaylarım.

Eklemem gereken bir husus daha var. Bu topraklara geldikleri günden bugüne kadar, İspanyolların yerlilere İncil'i öğretmek gibi bir dertleri olmamıştır. Yerlilere köpek ya da başka cins bir hayvanmış gibi muamele ettiler, daha fazla değil. İncil'i kendileri öğretmeye çalışmadıkları gibi, din adamlarına bir yığın baskı yapıp eziyetler çektirerek yerlilere Hıristiyanlığı öğretmelerini engellediler. Çünkü İsa'nın fikirlerini öğrenip benimsedikleri takdirde yerlilerin altınlarını ve değerli taşlarını yağmalayamayacaklar ve onlara o ağır koşullarda kölelik yaptıramayacaklardı. Fatihler yerlilere Tanrı'mız hakkında hiçbir şey öğretmediler. Yerlilerin tanrı kavramı, yüz yıl önce de ağaç, gökyüzü ya da toprak idi. Bugün de öyle. Tek istisna, din adamlarının gidip en rahat çalışabildikleri yer olan Yeni İspanya bölgesidir. Ancak Yeni İspanya Batı Hint Adaları'nın sadece bir parçasıdır. Bütün

yerliler, böylece vaftiz edilmeden ve Hıristiyanlık hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadan acı çektirilerek öldürüldüler ve bu katliam şu anda da devam etmektedir.

Ben Aziz Domingo tarikatından keşiş Bartoloméo de las Casas, o topraklarda Tanrı'nın merhametiyle bulundum ve şu anda İspanya sarayında bulunuyor olmamın nedeni, İsa'nın kendi kanını akıtarak kurtarmış olduğu yerlilerin insafsızca öldürülmesine son verilmesini ve Batı Hint Adaları'ndaki bu cehennem ateşinin söndürülmesini sağlamak ve yerlilerin yaratıcılarını tanımalarına hakikaten yardımcı olmaktır. Şimdi buradayım; çünkü Tanrı'nın, inançsız İspanyolların işledikleri büyük günahlar yüzünden, doğduğum toprakları, çok bağlı olduğum ve sevdiğim Kastilya'yı cezalandırmak üzere buraya büyük bir felaket göndermesinden korkuyorum. Buradayım, çünkü bu sarayda Tanrı inancına sıkı sıkıya bağlı ve kanlı, iğrenç davranışlardan tiksinti duyan bazı değerli insanlar var.

Bu kısa anlatımımı 2 Aralık 1542'de bitirdim. İspanyollar, bütün işkence, katliam, despotluk, yağmacılık, nüfuz azaltına ve akla hayale gelmez canavarlıklarını en yüksek noktasına (bazı yerlerde daha da fazla) ulaştırdıktan sonra Meksika'ya geçtiler. Artık Meksika'da öteki eyaletlerdeki kadar merhametsizlik yapamıyorlar. Ya da canavarlıklarını bu topraklarda diğer bölgelerdeki kadar açık açık yapamıyorlar. Çünkü Meksika'da sözde kalsa da adaletten bahsedilir oldu. Bu, onları biraz duralatıyor. Ancak, yerlileri gene korkunç şekilde öldürmeye devam ediyorlar.

Hükümran Efendimiz, İmparatorumuz ve İspanya Kralı don Carlos'un, Batı Hint Adaları'nda İspanyolların

yaptıkları hunharca katliamlar hakkında söylenecekleri dinleyip orada olup bitenleri bütün gerçekliğiyle anladıktan sonra (çünkü o topraklarda bulunmuş kötü ruhlu zorbalar işledikleri cinayetleri Kralımızdan hep gizlemişlerdir), en az Tanrı'ya ve kendisine başkaldırmış olan bu iğrenç yaratıklar kadar akıllı davranarak ve sert önlemler alarak, yüreği adalet ve merhamet duygularıyla dolu olduğu için Tanrı'nın Majestelerine armağan ettiği bu Yeni Dünya'nın yakılıp yıkılmasına ve yerlilere yaşatılan bu cehennem azabına son vermesini bütün yüreğimle bekliyorum. Gücü her şeye yeten Tanrı'mız, İmparatorumuzun şerefli ve mutlu hayatını ve ona bahşettiği devleti korusun. Amin.

Bütün bunları yazıp sarayda okuduktan sonra, İmparatorumuz 8 Kasım 1542'de Barselona'da, ertesi yıl da Madrid'deki sarayında bazı yasalar ve emirnameler çıkardı. Bu yasa ve emirnameler, Yeni Dünya'da Tanrı'ya ve bizim gibi insan olan yerlilere karşı bu tür kötülüklerin ve günahların işlenmesini yasaklıyordu. Majesteleri, (dini-çn) eğitim görmüş, vicdan sahibi şahsiyetlerle Valladolid'de toplantılar düzenleyip müzakerelerde bulundu. Bu yasa ve emirnameler, görüşmelere katılanların oylarıyla kabul edildi. Bu toplantılara katılanlar İsa'nın kurallarına bağlı, iyi Hıristiyanlardı. Bu yasalar, İspanyol fatihlerin, yerlilerin hazinelerini yağmalayarak ellerini ve ruhlarını kirletmelerini yasaklıyordu. Bu zorbaların saraydaki yaratıcıları yeni çıkan yasaları yazarak çoğaltıp Batı Hint Adaları'nın çeşitli bölgelerine gönderdiler. Yeni yasalar kendilerinin de suç ortaklığı yaptıkları yağmacılığı ve zorbalığı yasaklıyordu. Batı Hint Adaları'nda, şeytanın kanlarına girip yağmacılık ve katliam yapmakla görevlendirdiği zorbalar ise, hiçbir yeni tali-

mat gelmemiş gibi, yeni yasaları uygulayacak yargıçlar gelinceye kadar eskisi gibi korkunç cinayetler işlemeye devam ettiler. Hatta daha korkunç katliamlar yaptılar. Yeni yargıçlar gelip zorbalara yardım eden ve onları kışkırtan yöneticileri değiştirmeye başlayınca İspanyol fatihlerden bazıları ayaklandılar. Çünkü bunlarda artık Tanrı sevgisi ve korkusu kalmadığı gibi, Kral'dan da utanmıyor ve korkmuyorlar. Bu tercihlerinden dolayı hain olarak damgalanmayı hak etmişlerdir. Özellikle Peru'da son derece zalim davrandılar. Peru'da içinde bulunduğumuz 1546 yılında öylesine korkunç, ürkütücü ve iğrenç cinayetler işlemektedirler ki daha önce ne Batı Hint Adaları'nda ne de dünyanın başka bir yerinde bu kadarı ne görülmüş ne de işitilmiştir.

Çoğu zaten katledilmiş ve toprakları yakılıp yıkılmış olan yerlileri öldürmeye devam ettikleri gibi, birbirlerini de öldürüyorlar. Kral'ın yasaları burada uygulanamadığı için, Tanrı, bu fatihleri, birbirlerine cellatlık yapmasına göz yumarak cezalandırıyor.

Yeni Dünya'nın başka eyaletlerindeki zorbalar da Batı Hint Adaları'ndaki benzerleri gibi Kral'a başkaldırarak yeni yasalara uymayı reddediyor ve eskiden davrandıkları gibi davranmaya devam ediyorlar. Bunlar gasp ettikleri topraklardan ve zenginliklerden ellerini çekmeye niyetli olmadıkları gibi, hayat boyu köle olarak el koydukları yerlilere özgürlüklerini iade etmek de istemiyorlar. Artık kılıçlarıyla öldüremez hale geldikleri yerlerde, yerlileri acımasızca köle olarak kullanarak yavaş yavaş öldürüyorlar. Kral, bugüne kadar bu zorbaları denetim altına alamadı. Batı Hint Adaları'ndaki genç yaşlı İspanyolların hepsi, bazıları açık açık, bazıları gizlice sadece yağmacılıkla uğraşmaktadırlar. Bunlar Kral'a

hizmet ediyor gibi görünerek Tanrı'nın onurunu ayaklar altına alıyorlar, Kral'ı dolandırıyorlar ve ona çok zarar veriyorlar.

Bartolomeo de las Casas

Yerlilerin Gözyaşları

Yerlilerin Yok Edilişinin Kısa Tarihi

İspanyollar gelmeden önce Güney Amerika'da 30 milyon olan yerli nüfus 40 yıl içinde 4 milyona düşmüştü. Yüzlerce yıl önce yaşananları bugün Bartolomeo de las Casas'ın kitaplarından öğreniyoruz. Bu kitaplar yazarlarını da tanımlıyor: Tarihçi, Dominiken rahip, uluslararası hukuk ve insan haklarının ilk savunucusu ve köleciliğe karşı çıkan ilk Avrupalı. (...) Devrimci Kilise'den devrimci politikacıya, köylü ve yoksul birliklerinden özgürlük savaşçılarına kadar her hareketin içinde ve önünde Bartolomeo de las Casas vardır.

Özdemir İnce, Hürriyet

Ülkesinde İspanyol düşmanı ilan edilen Casas bu fikirleriyle uluslararası hukukun ve insan haklarının ilk savunucusu olarak kabul edilir. Sömürgecilerle gittiği her yerde yerlilerin acılarına tanıklık eden Casas, bu halkların acımasızca nasıl yok edildiklerini eksiksiz bir şekilde Yerlilerin Gözyaşları adlı kitabında yazar. Yayınlandığı dönemde büyük ilgi uyandıran bu kitap aynı zamanda sömürgeciliğe karşı olan seslerin yükselmesine de neden olur.

Mustafa Yelkenli, Radikal Kitap

Yerlilerin Gözyaşları eserini okuyup da gözyaşı dökmeyen bir insanın olabileceğini sanmıyorum. (...) Hâlâ akmakta olan yerlilerin gözyaşlarını en iyi ifade edebilecek kitaptan bir olayı anlatmaya çalışalım: Latin Amerika'da sömürgeciliğe karşı direnen ilk gerilla önderi Kasik Hatuey esir düştüğünde, diri diri yakılmak üzere kazığa bağlanır. Sömürgecilerin 'iyi polisi' durumundaki keşiş, ona yaklaşır ve onu kurtarmak için elinden bir şey gelmediğini; ancak Hıristiyanlığa geçerse, öldüğünde cennete gideceğini söyler. Bunun üzerine Hatuey, bir an düşündükten sonra İspanyolların da cennete gidip gitmediğini sorar. Keşiş, "Evet, iyi İspanyolların hemen hemen hepsi cennete gider" diye cevap verince, Hatuey, "O zaman ben cehenneme gideyim, orada da İspanyollarla karşılaşmak istemiyorum!" der.

Kapaktaki İllüstrasyonlar: 1- Aztek Sembolleri, 2- Küba'nın ilk ulusal kahramanı Kasik Hatuey

İMGE kitabevi

imge·com·tr
internet kitabevi

ISBN 978-975-533-610-7